

HOLE KOMMUNE

ØKONOMIPLAN 2022 – 2025

ÅRSBUDSJETT 2022

Grunnlagsdokument - til Formannskapets møte 17.11.2021

Innhold

Kommunedirektøren har ordet.....	3
Sammendrag	4
Klimabudsjett	11
Hva er et klimabudsjett?	11
Klimamål for Hole.....	11
Klimatiltak og FNs bærekraftsmål	12
Viktige begreper	13
Utfordringer i handlingsplanperioden	18
Innovasjon og praksis til brukernes beste.....	24
Kommunens styringssystemer	26
Budsjettprosessen	30
Drift av kommunens tjenester	31
Budsjettvedtak	32
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	35
Investeringer i økonomiplanen	39
Kommunens tjenesteområder	48
Administrasjon og fellesfunksjoner.....	48
Velferd	51
Oppvekst.....	76
Samfunn	95
Finansiell virksomhet.....	119
Gebyrliste	120
Vedlegg - forskriftsskjemaer	145

Kommunedirektøren har ordet

Det er med forventninger og optimisme Hole kommune legger frem forslag til budsjett for 2022.

På oppdrag fra våre politikere har vi for første gang utarbeidet et klimabudsjett. Vi følger opp med konkrete forslag om utskifting av fossildrevne biler og etablering av nye el-ladepunkter. Etablering av varmepumper og energiøkonomiseringstiltak reduserer energiforbruket. En ny klima- og miljøplan skal utarbeides i 2022.

FNs bærekraftsmål er fundamentet for samfunnsutviklingen i Hole.

Hole er et godt sted å leve for de aller fleste mennesker, og Holeværingene er ressurssterke samfunnsengasjerte mennesker. Deltagelse i frivillighet, idrett, kirke og det sivile samfunn er viktig for mange. Samtidig skal vi ha et godt tilbud til de som av forskjellige grunner faller utenfor.

Hole kommune leverer et tjenestetilbud med gjennomgående høy kvalitet, jamfør nasjonale kartlegginger og sammenligning med andre kommuner. Samtidig etterstreber vi alltid å bli bedre og drive utviklingsarbeid innenfor alle sektorer. Det siste året har pandemien tatt mye oppmerksomhet, og mange på tvers av tjenestene har jobbet mye med håndteringen av den. Vi skal fortsatt ha en forsterket beredskap fremover.

Våre skoleelever fullfører videregående opplæring, og har gjennomgående gode resultater. Arbeidet mot mobbing og utstøting må fortsette. Og det langsiktige arbeidet med å redusere spesialundervisningen og gi flere elever tilpasset opplæring videreføres. PPT er i lys av dette styrket og tilført ekstra ressurser. Likeledes er skolebudsjettet styrket for å videreføre satsingen på læremidler og fagfornyelsen.

Kvaliteten og innholdet i eldreomsorgen utvikles videre. Sykehjemmet og Sundjordet er re sertifisert som livsgledehem og satsingen «leve hele livet» utvikles i 2022. Hjemmetjenesten styrkes med sykepleierkompetanse og det legges til rette for at pleietrengende kan bo hjemme så lenge som mulig.

Hole kommune har gjennomført en omfattende rullering av våre viktigste planer som kommuneplan og delplaner. Planavdelingen er styrket og det jobbes med ytterligere digitalisering for å forenkle prosesser. Dette er nødvendig for å legge til rette for en bærekraftig og balansert befolkningsvekst og næringsutvikling. Samhandlingen med Fre16/Nye veier er utfordrende og bidrar til usikkerhet rundt fremtidig planlegging.

Vi legger frem et stramt og bærekraftig budsjettforslag, hvor vi holder oss godt innenfor de viktigste målene for god økonomistyring. På den måten kan vi fortsette å videreutvikle kvaliteten på tjenestene, samtidig som vi setter av midler på fond til fremtidige investeringer og til å håndtere uforutsette hendelser.

Torger Ødegaard

Kommunedirektør

Sammendrag

Årsbudsjett for 2022 og økonomiplan for de neste fire årene er tuftet på kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2018-2030, hvor FNs bærekraftsmål om sosial-, økonomisk- og grønn bærekraft er fundamentet for samfunnsutviklingen i Hole kommune.

Pandemisituasjonen gir større usikkerhet enn tidligere i forhold til kommuneøkonomien – skatteinntekter, arbeidsledighet, lønns- og prisvekst, renteutvikling m.v.

Hole kommune opplever økt behov for kommunale tjenester innen flere områder, antall eldre og demente øker samtidig som det er investeringsbehov. Investeringsbehovene knyttes til demografisk utvikling og mer rasjonell struktur. Investeringer som lånefinansieres belaster driften og må sees i sammenheng med kommunens inntekter og behov i tjenestoområdene.

Samhandling med FRE16 binder opp ressurser til saksbehandling.

Hole kommune er i kontinuering omstilling for å tilpasse driften til inntektene og bærekraftig økonomi. I planperioden legges det opp til både kort- og langsiktige tiltak for å styrke kommunens økonomi og grunnlag for nødvendig utvikling og investeringer.

Budsjettet innebærer et brutto driftsbudsjett i 2022 på 566 mill. kroner, og et netto driftsresultat som gir 9,9 mill. kroner til avsetning disposisjonsfond (1,75% av driftsinntektene) og er i tråd med kommunestyrets mål for finansiell styring. En videreføring av dette nivået i økonomiplanperioden samtidig som investeringene øker gir behov for ytterligere omstilling.

Hovedmål med økonomiplanen

Hovedbudskapet i forslaget til økonomi- og handlingsplan er å sikre velferd og valgfrihet for nåværende og kommende generasjoner. Vi løser dette med fortsatt utvikling og kvalitet i tjenestene og ved en ansvarlig økonomisk satsning med avsetninger til driftsfond. På den måten er kommunen mer robust ved økonomiske svingninger, samtidig som vi bygger opp egenkapitalen til investeringer i tiden som kommer.

Hovedutfordringer

Utbyggingen av Ringeriksbanen og ny E16 gir store muligheter, men også betydelige utfordringer for kommunen. Prosjektet preger Holesamfunnet. Behovet for god kommunikasjon med innbyggerne og oppdatering av informasjon vil bli stort.

Prosjektet skaper stor usikkerhet i økonomiplanperioden ved at løsninger for institusjonene i kommunen ikke er på plass.

Nasjonale utfordringer som økning i andelen eldre, mindre vekst i oljefondet, klimaendringer og økte forventninger til velferdstjenester slår også inn i kommunens hverdag.

Spesielle satsninger

Innovasjon i omsorgstjenestene er enda et stort løft som både handler om kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» og videreutvikling av velferdsteknologi. Med velferdsteknologiske løsninger kan flere tjenestemottakere mestre sin egen hverdag og leve et mest mulig selvstendig liv.

Kommunen har i løpet av siste halvannet år arbeidet aktivt for å rullere våre viktigste overordnede planer som kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og kommunedelplan. Med oppdatert planverk skaper vi gode rammer for både nærings- og boligutvikling.

Dialogen med innbyggerne skal styrkes gjennom nye og bedre digitale løsninger som Innbygger-App, Visma skole og barnehage, og samhandlingsverktøyet «Stafettlogg» innen helse,- og oppvekstsektoren.

Investeringer til vedlikehold og oppgradering av kommunale bygg og anlegg videreføres i løpet av de neste fire årene med mellom 31 og 50 mill. kroner. I beløpet ligger også energiøkonomisering og universell utforming. Det planlegges betydelige investeringer innen vann- og avløp i tråd med vedtatt hovedplan, totalt 117 mill. kroner hvorav det vesentlige tiltakene er på Sollihøgda, Sundvollen og Hole renseanlegg.

Satsninger i budsjett 2022 og handlingsplanen for 2022-2025

Her følger de store linjene for prioriteringer som angår innbyggernes hverdag.

Administrasjon og fellesfunksjoner

Administrasjonen arbeider for kostnadseffektiv drift gjennom motiverte medarbeidere, godt lederskap og gode omstillings- og effektiviseringsprosesser. Arbeidet med digitaliseringsløsninger for å oppnå målsatt gevinst videreføres. IKT sikkerhet styrkes for å møte nye trusler og tilfredsstille krav fra sikkerhetsmyndigheter. Kommunedirektøren forslår en nødvendig styrking av HR funksjonen og det avsettes midler til arbeidsmiljøkartlegging i 2022.

Skole

Skole og utdanning er samfunnets viktigste innsatsfaktor for utjevning av sosiale forskjeller. En god grunnskole gir elever med ulike ressurser og bakgrunn forutsetninger for å komme inn på videregående skole og videre i utdanning og arbeidsliv.

Skolenes budsjetttramme øker med 2,5 mill kr fra 2021 til 2022 og det er avsatt investeringsmidler til PC'er og annet digitalt utstyr for 1,8 mill kr
Økning i prisen på SFO- plass følger prisvekst med 2,9 %.

Det er innarbeidet 1 mill kr til digitale læremidler i budsjettforslaget, resterende økning av ramma er tiltenkt å dekke elevtallvekst på Hole ungdomsskole og tiltak til oppfølging av sårbare barn og barn med vedtak om spesialundervisning.

Barnehage

Hole har full barnehagedekning og redusert behov for antall barnehageplasser.

Holebarnehagene arbeider med ulike prosjekter som gir kvalitet i arbeidet med barn og barns utvikling. Prosjektet "SNAKKE", er en del av regjeringens tiltaksplan for en god barndom. Prosjektet skal gjøre personalet tryggere og modigere i samtaler med barn også når barnet har en bekymring. Sammen med skole og PPT er barnehagene med i Læringsmiljøprosjektet, hvor målet er å bedre læringsmiljø og forebygge mobbeadferd.

Prisen på barnehageplass følger makspris i statsbudsjettet og øker med 3 %.

Helse

Forebyggende helsearbeid og tidlig innsats er den viktigste strategien for å utjevne sosiale forskjeller og oppdage utfordringer tidlig. Denne strategien er avgjørende for å kunne iverksette riktige tiltak til rett tid og på lavest mulig nivå. Hole kommune opprettholder satsningen på helsestasjon og skolehelsetjenesten. Kommunen arbeider for at flere barn skal oppleve livsmestring i sin hverdag og at de kan favnes i den ordinære undervisningen i skolen. Dette skjer gjennom tverrfaglig samarbeid og kompetansebygging hos skole- og barnehagepersonell.

Helseenheten er primus motor for tverrfaglig samarbeid og innovasjonsprosjektet «Holemodellen» som i 2021 har gått over fra prosjekt til drift. Arbeidet fortsetter inn i 2022.

Enhet helse jobber aktivt med å sikre helseperspektivet inn i alle planprosesser.

Siden pandemiens begynnelse i mars 2020, har personell fra enhet Helse blitt omdisponert til nye oppgaver knyttet til den såkalte TISK-strategien. Personalet har utvist stor grad av endringsvilje, problemløsning og ekstra innsats. Pandemien er ikke over, men har gått over i en normal situasjon, med økt beredskap. Kompetanse og erfaring i personalgruppen er en viktig ressurs inn i 2022.

NAV Hole og barnevern

I Hole kommune er målet om økt sysselsetting, arbeid og aktivitet overordnet i arbeidet med ulike brukergrupper. For barnevernstjenesten har myndighetenes kvalitets- og kompetanseløft vært et prioritert arbeid i 2021. Tiltakene er en forberedelse til varslet barnevernreform i 2022 og skal bidra til at barn, unge og deres familier møter ansatte med høy faglig kompetanse og tjenester av god kvalitet. Tverrfaglig jobbing med fokus på forebygging og veiledning er en forutsetning for dette.

Akutt beredskap for barn og unge gjennom interkommunalt samarbeid om barnevernsvakt startet som et prosjekt i 2016. Nå er slik beredskap i barnevernstjenesten et lovfestet krav.

Implementering av Holemodellen fortsetter.

BUA - et tiltak for gjenbruk, utlån og arbeidstrening - er satsningsområde inn i 2022.

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innovasjon i omsorgstjenestene er et stort løft, og kommunen viderefører satsning på velferdsteknologi. I 2022 starter arbeidet med en helhetlig plan for helse og omsorg. Denne planen innlemmer bl.a. arbeidet med kvalitetsreformen Leve hele livet og demensplan. I tillegg fortsetter prosjektet "Frivilligkoordinator" som – i samarbeid med frivillige – skal bidra til økt livskvalitet for hjemmeboende eldre. Både Hole bo- og rehabiliteringssenter og Sundjordet bofellsskap ble resertifisert som Livsgledehem i 2021.

Kommunen arbeider for en forbedring og profesjonalisering av tjenestetildelingen for alle brukergrupper. Målet er tilstrekkelige og likeverdige tjenester til alle innbyggere. Det jobbes kontinuerlig med kompetanseløft og rekruttering av fagpersoner på alle nivåer. Læringer, elever og studenter innen ulike fagområder er et satsningsområde.

Tiltak for funksjonshemmede

Systematisk jobbing med kompetansehevende tiltak og rekruttering av fagpersoner skal styrke tjenestene til brukerne og gi treffsikre tiltak.

I samarbeid med pleie og omsorg skal utprøving og implementering av velferdsteknologi være en prioritert oppgave også i 2022. I tillegg er FOT (Forsterket Opplæringstilbud) etablert. FOT er et tilbud for opplæring, avlastning og barnebolig i samme bygg. Avlastningstiltaket er styrket i 2021. Dette betyr bl.a. at pårørende med tunge omsorgsoppgaver får nødvendig hjelp og støtte til å takle disse.

Bruk av frivillige inn tjenestene, og fortsettelse av tiltaket hverdagsmestring er områder som skal videreutvikles.

Mottak av lærlinger, studenter og elever innen relevante utdanningsløp er en betydelig satsning for TFF.

Teknisk drift/Eiendom

Det jobbes målbevisst med effektiv ressursutnyttelse for å oppnå gode resultater i tråd med fremdrift, kvalitet, politiske bestillinger og rammer. Dette gjøres ved å optimalisere tjenestene og eiendomsforvaltningen, slik at vi kan levere best mulig tjenester til innbyggere og brukere av kommunal infrastruktur og kommunal bygningsmasse.

Det satses på å gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø. Uegnet kommunal eiendom skal avhendes for å styrke handlingsrom for investeringer. Det arbeides med å møte kravene til universell utforming og videreføre arbeid med ENØK-tiltak.

Arbeidet med kapasitetsutvidelser i vann- og avløpsnettet forsetter, det gjør også arbeidet med å oppgradere og utbedre kommunens lekeplassutstyr og møte kravene til universell utforming. Justering av renholdsressurser pr. tjenestested gjennom revidering av renholdsplaner er også et prioritert tiltak.

Areal, byggesak og miljø

Kommunen har i løpet av siste halvannet år arbeidet aktivt for å rullere våre viktigste overordnede planer som kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og kommunedelplan. Dette arbeidet fortsettes i økonomiplanperioden i henhold til vedtatte planstrategi. Det satses på å styrke planavdelingen i 2021 og legge til rette for ressurser og kapasiteter som kan håndtere dette arbeidet.

Klima i planlegging; Det skal jobbes med å innarbeide klimatiltak i arealplanene.

Samhandling og helhetlige prosesser gjennomføres ved økt fokus på internt planforum. På denne måten legges det til rette for samarbeid på tvers mellom tjenesteområdene for oppdatert kunnskapsdeling og gode kunnskapsbaserte prosesser.

Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor areal, byggesak og miljø videreføres. Effektiv og god byggesaksbehandling vil også være en særskilt prioritet i tiden fremover.

Kultur, idrett og fritid

Med den vedtatte kulturplanen for 2019-2024 skal kommunen sikre flere gode tiltak og aktivitetstilbud for barn og unge, særlig knyttet til barn og unge som ikke er i annen organisert aktivitet.

Økonomiplan for 2022-2025

Samlokalisering av kulturskole og øvrige aktiviteter som i dag er lokalisert på Kjellerberget med en eller flere av skolene, eventuelt andre kommunale bygg utredes. Leiekontrakten i lokalene i Kjellerberget utløper våren 2023. Oppstart av ny ordning søkes gjennomført før utløp av leieavtale. Samlokalisering legges fram som politisk sak.

Det innstilles på investeringstilskudd kr 100 000 til takrenner Hole kirke.

En plan for verneverdige kulturminner øst for Kroksund er også et prioritert tiltak i økonomiplanperioden i henhold til vedtatt planstrategi.

Mål om stabil og bærekraftig økonomisk utvikling

Målstyring

- Hole kommune styrer på resultat og kvalitet gjennom målekort. Dette innebærer å legge til rette for at kommunestyret kan styre på kvalitet og resultat framfor rammestyring.
- Kommunenes plansystem er viktig som styringsverktøy. For å kunne styre på kvalitet og resultat, må mål som fastsettes og resultater som forventes oppnådd, ha basis i de til enhver tid gjeldende planer og være målbare.
- Kommunens planer skal følge en rød tråd fra nasjonale forventinger til kommunal planlegging, hvor blant annet FN's 17 bærekraftsmål er en del av grunnlaget for samfunns og arealplanlegging. Planstrategi og planprogram utarbeides med dette som fundament og med kravene i Plan og bygningslovens § 10-1 og Folkehelseslovens § 5 og 6.

Mål for bærekraftig økonomi

Økonomisk bærekraft er en av tre grunnpilarer i kommuneplanens samfunnsdel. Ansvarlig økonomistyring vil si å ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står rustet til å takle endrede rammebetingelser og uforutsette hendelser.

De vedtatte nøkkeltallene for sunn og bærekraftig økonomi er anbefalte måltall over tid. Disse indikerer hvorvidt kommunens økonomi utvikler seg i riktig retning og sier noe om kommunens handlefrihet i kommende år. Oppnåelse av målkrav gir rom for nødvendige investeringer fremover og gjør kommunen robust med hensyn til økonomiske svingninger.

- Positive driftsresultat, minimum 1,75% av driftsinntektene.
- Disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 75% av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte del av gjelden. Avdragene bør ikke utgjøre mer enn 4% av driftsinntektene.

Hole kommune hadde betydelige driftsunderskudd i 2014 og 2015. Utviklingen de senere årene har vært positiv. Snittet for perioden 2016-2020 på 3,92% er i tråd med målsettingen om positivt driftsresultat på minimum 1,75%.

Etter inndekning av akkumulert underskudd i 2017 har fondet blitt gradvis styrket. Disposisjonsfondet er i forhold til driftsinntektene i 2020 på 11,8% og er i tråd med målsetting og som snittet for landet.

Årsbudsjettet for 2022 er i tråd med mål for finansiell styring, mens økonomiplan 2023-2025 gir behov for ytterligere innstramminger i forhold til økt rente samtidig som investeringene øker.

Dette innebærer at arbeidet med omstilling, effektivisering, digitalisering, innovasjon og ny praksis til brukernes beste må videreføres i årene fremover. Det er samtidig viktig å legge til rette for økt befolkningsvekst fremover for å gjøre kommunen mer robust.

For Hole kommune er tiltak for å fremme mer driftseffektive- og klimavennlige bygg, samarbeid med frivillighet og samhandling viktige fokusområder for å nå samfunnsplanens mål om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Investeringsbehov - strukturelle endringer - nye utfordringer for økonomien

Det er behov for å investere i mer funksjonelle bygninger for å effektivisere driften ytterligere innen flere områder. Investeringer som finansieres med låneopptak genererer nye utgifter i driftsregnskapet i form av renter og avdrag. Det betyr at før vi kan ta store kostnadskrevende investeringer så må driften ned og inntektssiden styrkes for å oppnå handlingsrom til å kunne tåle økning i rente- og avdragsutgifter. Klimamålet gjør også at en må vurdere å benytte eksisterende arealer før det bygges nye bygg samt økt sambruk.

Samtidig bærer økonomiplanen preg av økte kostnader som følge av økt tjenestebehov og statlige satsinger som ikke fullfinansieres.

Det er nødvendig å se investeringsbehovene i sammenheng med befolkningsprognoser og økonomiske rammebetingelser i et lengre tidsperspektiv enn de fire-årige økonomiplanene legger opp til. Langsiktig driftsanalyse og investeringsplan (LDIP) 2022-2042 er et viktig grunnlagsdokument og legges til grunn for Kommunedirektørens forslag til investeringsplan.

Klimabudsjett

Hole kommune skal for første gang vedta et klimabudsjett ifm. økonomibudsjettet for 2022.

Hva er et klimabudsjett?

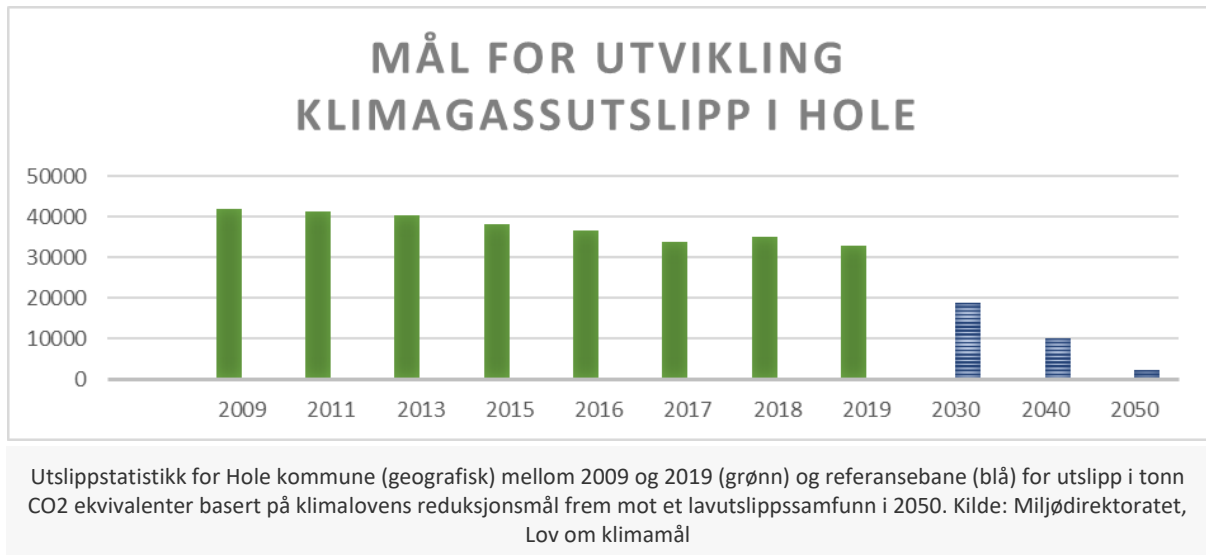
Et klimabudsjett er et styringsverktøy for å nå vedtatte mål for klimagassreduksjon. Klimabudsjettet er en del av det ordinære budsjettet, og tiltakene retter seg mot Hole kommune som virksomhet og Holesamfunnet. Klimabudsjettet viser tiltak som både kutter direkte utslipp, f.eks. fra fossil bil, og tiltak som kutter utslipp gjennom mindre forbruk, eller gjennom tilrettelegging av klimavennligere alternativer. Hvor det er aktuelt, er det anslått økonomisk kostnad for tiltakene og hvem som har ansvar for å gjennomføre tiltaket. Det rapporteres årlig på klimabudsjettet.

Klimamål for Hole

Hole kommune jobber med en ny klima- og miljøplan og har per dags dato ingen vedtatte mål om reduksjon av klimagassutslipp i egen virksomhet eller for Hole samfunnet. Et klimabudsjett forutsetter derimot at man har målsetninger å jobbe mot, og for Holes klimabudsjett 2022 legges derfor de nasjonale mål for reduksjon i klimagasser til grunn, som er henholdsvis 50 – 55 % innen 2030 og et lavutslippssamfunn (som tilsvarer en utslippsreduksjon på 90 – 95 %) innen 2050, jf. klimaloven. Klimalovens referanseår er 1990, i tråd med Parisavtalen, mens kommunens regnskap bruker 2009 som referanseår siden det er starten på et systematisk klimagassregnskap i regi av Miljødirektoratet.

Kommunestyret i Hole kommune vedtok den 20.9.2021 at et klimabudsjett for 2022 utarbeides med følgende rammer:

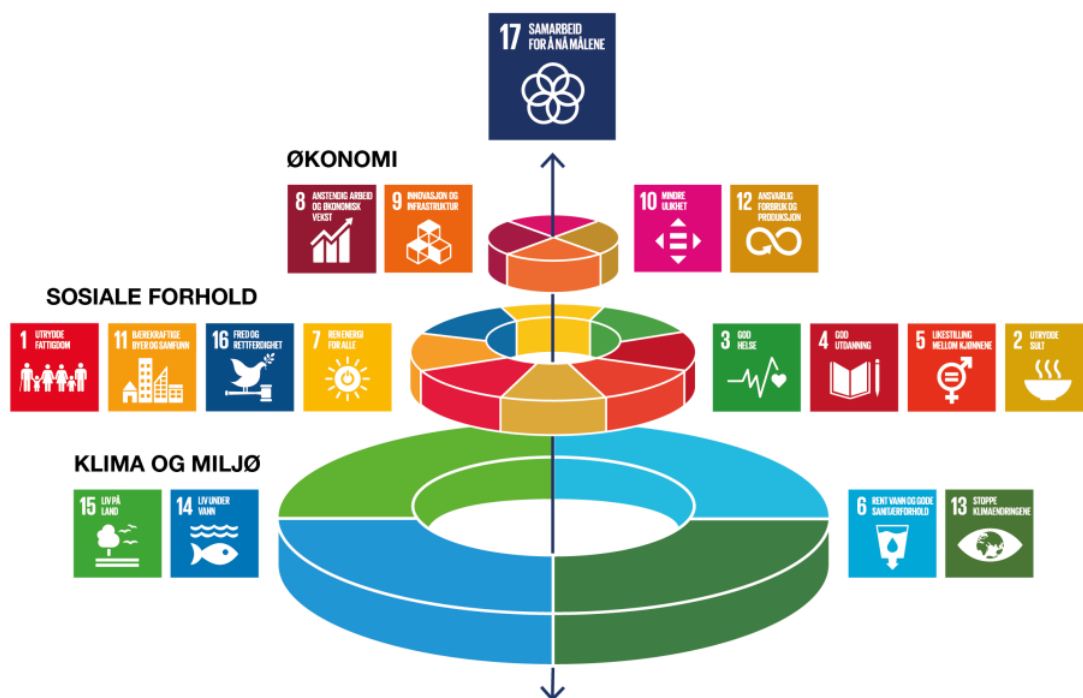
1. Tiltakene i klimabudsjettet for 2022 retter hovedinnsatsen mot kutt i direkte utslipp fra Hole kommunes egen virksomhet. Tiltak som kan bidra til kutt i indirekte utslipp føres opp, men effektberegnes ikke.
2. Det settes ingen utslippsramme eller absolutt reduksjonsmål for utslippskutt ifm. klimabudsjettet 2022.
3. En referansebane med utslippskutt i tråd med nasjonale mål frem til 2030 utarbeides for å innordne behov og tiltak i det større bildet. Som referanseår brukes 2009.
4. Klimabudsjettet utarbeides og behandles som en integrert del av kommunens økonomibudsjett.

Klimatiltak og FNs bærekraftsmål

[FNs bærekraftsmål](#) er verdens felles mål og veikart for hvordan man kan utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. De 17 målene ble til gjennom en demokratisk prosess og gjelder alle land. Mange mål i Norge er oppnådd, men flere, deriblant mål nummer 13 "stoppe klimaendringene" krever en stor innsats også fra Norge.

Også i Hole kommune må det jobbes mot alle bærekraftmålene, men politikerne har spesielt fremhevet bærekraftsmål som omhandler god utdanning (nr. 4), rent vann (nr. 6) og samarbeid for å nå målene (nr. 17).

FNs bærekraftsmål inndelt i økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. Figuren viser hvordan bærekraftmålene og mat(produksjon) henger sammen. Kilde: Stockholm Resilience Centre 2016 (norsk versjon: ukjent)

Klimabudsjetten er også et styringsverktøy for kommunens arbeid med [FNs bærekraftsmål](#). I forbindelse med kommunens klimaarbeid bør alle klimatiltak vurderes opp mot eventuelle konflikter med andre bærekraftsmål.

Viktige begreper

- **CO₂-ekvivalent** er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO₂ har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensial enn CO₂, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO₂-ekvivalenter for å være sammenlignbare.
- **Direkte utslipp** oppstår som en direkte følge av en handling, som f.eks. kjøre en bil med forbrenningsmotor eller bruke et anleggsmaskin, innenfor kommunens geografiske grense.
- **Indirekte utslipp** er utslipp fra varer og tjenester som har blitt produsert (og ført til direkte utslipp) utenfor vår kommune, men (for)brukes av innbyggere eller virksomheter innenfor kommunens grenser. Eksempel: Fisk fra Vestlandet til matlaging på Hole bo- og rehab, importert PC til bruk på Herredshuset, en flyreise av en innbygger.
- **Klimafotavtrykk** er en beregning av den totale klimapåvirkningen – både direkte og indirekte utslipp- for for eksempel et land, en person eller en kommune.
- En **referansebane** er en framskrivning av utslipp som oftest skyldes forhold utenfor kommunens direkte påvirkningsmulighet. Faktorer som spiller inn i en framskrinframskrivning er store samferdselsprosjekter, befolkningsvekst, teknologiutvikling og økonomiske konjunkturer, samt statlig iverksatt klimapolitikk. Sett i sammenheng med kommunens utslippsmål, viser referansebanen hvor store utslipp kommunen må kutte i løpet av de neste årene for å nå sitt utslippsmål. Den er et overslag med betydelig usikkerhet, og kan kun gjenspeile de faktorene og antakelsene som er tatt med i beregningene.

Økonomiplan for 2022-2025

- **Klimatiltak:** Klimabudsjettet skiller mellom tiltak som påvirker direkte utslipp, tiltak for indirekte utslipp og "andre samfunnseffekter". ENØK tiltak er svært viktige klimatiltak, men det er vanskelig å beregne hva de betyr i klimagassutslipp. ENØK tiltak føres dermed under indirekte tiltak

Klimastatistikk

Tabellen viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter

	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Annen mobil forbrenning	1 520,1	2 711,8	2 601,6	1 498,4	1 378,9	1 210,0	1 485,5	1 195,3
Avfall og avløp	95,7	104,9	127,4	136,9	135,3	136,9	138,9	133,8
Energiforsyning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Industri, olje og gass	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jordbruk	3 886,1	3 820,6	3 589,0	3 503,3	3 393,5	3 265,9	3 289,5	3 146,1
Luftfart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppvarming	2 682,1	1 713,1	1 598,5	981,6	1 009,0	748,0	723,0	599,9
Sjøfart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Veitrafikk	33 730,1	32 980,4	32 563,4	32 180,9	30 562,9	28 304,8	29 324,1	27 881,5
Sum	41 914,1	41 330,8	40 479,9	38 301,1	36 479,6	33 665,6	34 960,9	32 956,7

Mer detaljert informasjon om data og metoden finner du [her](#).

Klimatiltak

Andre samfunnseffekter

Reduksjoner vises i tonn CO₂ ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Hovedmål	Bærekraftsmål	Kostnad 2022	Totalt kostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektør	Kilde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
Deltakelse i regionalt klimanettverk			38	152	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Klimasjekklister for arealplaner			0	0	0	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utstyrsentrale BUA			0	0	0	Innkjøp	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
El-ladepunkter for kommunale tjenester			625	1 375	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mobilitetsplan			1 000	4 000	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum			1 663	5 527	0			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Beskrivelse klimatiltak

Deltakelse i regionalt klimanettverk

Hole kommune vil fra 2022 delta i et kommunalt klimanettverk som en del av fylkeskommunens "Klima Viken" nettverk. Nettverkstilhørighet vil gi tilgang til spisskompetanse og samarbeidsprosjekter, og dermed bidrar til en betydelig effektivisering av kommunens klimaarbeid fremover.

El-ladepunkter for kommunale tjenestebiler

Kommunens overgang til hel elektrisk bilpark innen 2024 medfører behov for ladepunkter ved de kommunale enhetene som bruker dem. Avhengig av kommunens egen behov vil disse ladepunktene være tilgjengelig for allmennheten og dermed forbedre infrastrukturen for el-bil bruk i kommunen.

Klimasjekkliste for arealplaner

Arealplanlegging er et svært viktig verktøy for å få ned klimagassutslipp i en kommune og sørge for en klimatilpasset og klimavennlig infrastruktur. Kommunen vil gjennom sin planavdeling utarbeide en sjekkliste som tydeliggjør kravene som stilles til klimavennlig og klimatilpasset arealplanlegging ovenfor tiltakshavere og kommunen selv på alle plannivå.

Mobilitetsplan

Gjennom utarbeidelse av en mobilitetsplan vil kommunen ha kunnskap om innbyggernes reisevaner og -veier og hvordan det kan tilrettelegges for mer gange og sykling i kommunen. Trafikksikkerhet er en viktig del av mobilitetsplanen og trafikksikkerhetstiltak vil utformes så langt som mulig slik at de bygger opp under "grønn mobilitet" i kommunen.

Utstyrssentral BUA

Fra 2022 vil Hole kommune drifte en utstyrssentral (BUA). Gjennom BUA konseptet gis innbyggerne mulighet til å prøve varierte fritids- og friluftaktiviteter uten å måtte kjøpe eget utstyr. En slik innretning har en viktig funksjon til å senke terskel for å leie fremfor å eie, samt gjenbruk av utstyr. Dessuten er dette et svært positivt tiltak for lokalmiljøet og inkludering.

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
El-bil til renholdstjeneste	250	250	0	Veitrafikk	Varebiler	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Elbiler til pleie, rehabilitering og omsorgstjenesten	2 500	2 500	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	0,0	9,5	3,2	0,0	0,0	0,0
El-varebil til ergoterapitjenesten	500	500	0	Veitrafikk	Varebiler	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	3 250	3 250	0			0,0	0,0	13,7	3,2	0,0	0,0	0,0

Beskrivelse klimatiltak

El-bil til renholdstjeneste

Kommunen anskaffer en kommunal el-bil til renholdstjenesten.

Elbiler til pleie, rehabilitering og omsorgstjenesten

Som en del av kommunestyrets vedtak om at Hole kommune skal ha en helelektrisk bilpark innen 2024 erstattes det seks av hjemmetjenestens fossil-drevne biler med elbiler i løpet av 2022.

Utslippsreduksjonen er beregnet med hjelp av Miljødirektoratets utslippskalkulator, og legger til grunn at 3 biler byttes i januar, og 3 i august.

I tillegg anskaffes det en ny el-varebil som vil erstatte bruk av fossil-drevne (privat)biler ved utlevering av hjelpemidler.

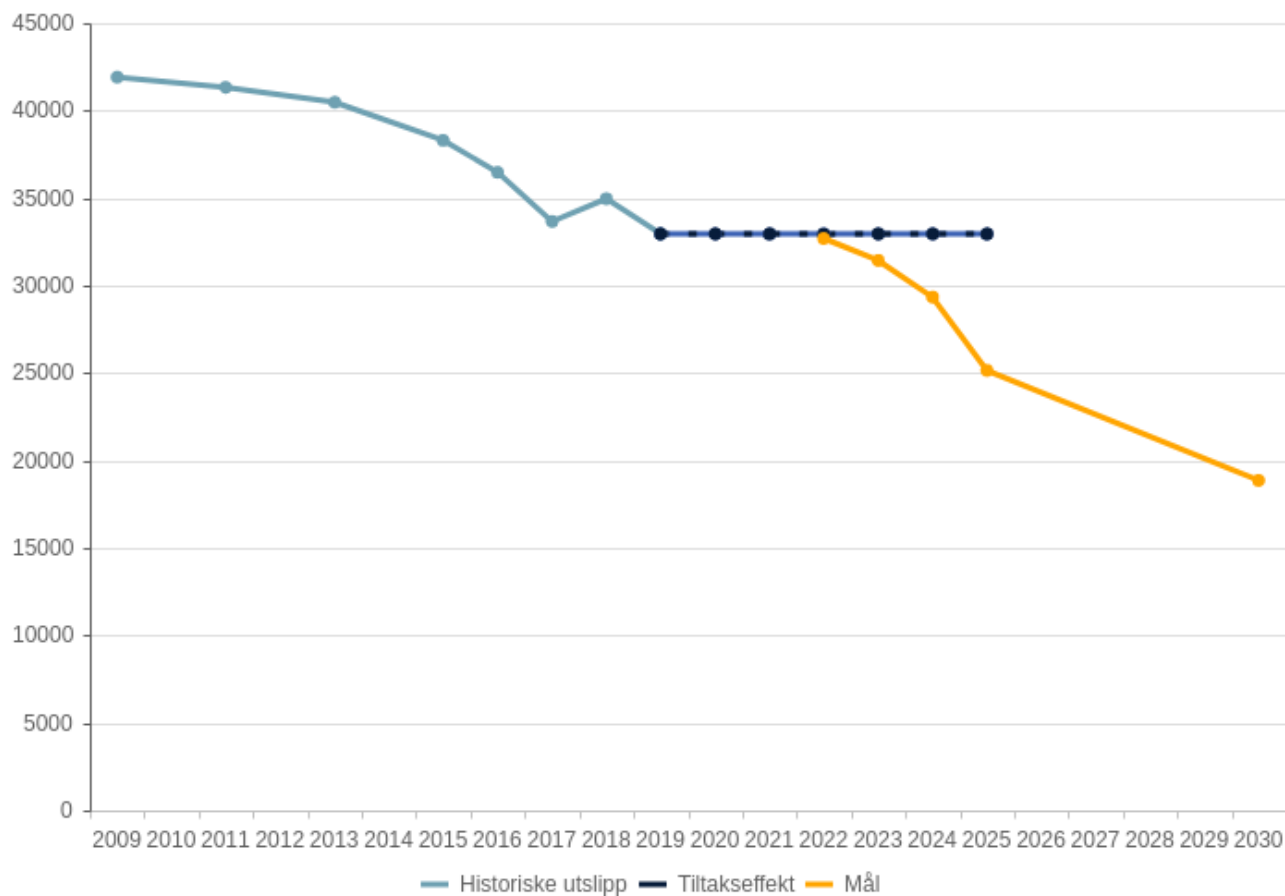
El-varebil til ergoterapitjenesten

Ny el-varebil som vil erstatte bruk av fossil privat/ tjenestebil.

Klimagassutslipp (graf)

Grafen viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter. Historiske utslipp er hentet fra Miljødirektoratet. Du ser kommunens referansebane og i tillegg effekten av klimatiltakene i den stiplede linjen.

Utfordringer i handlingsplanperioden

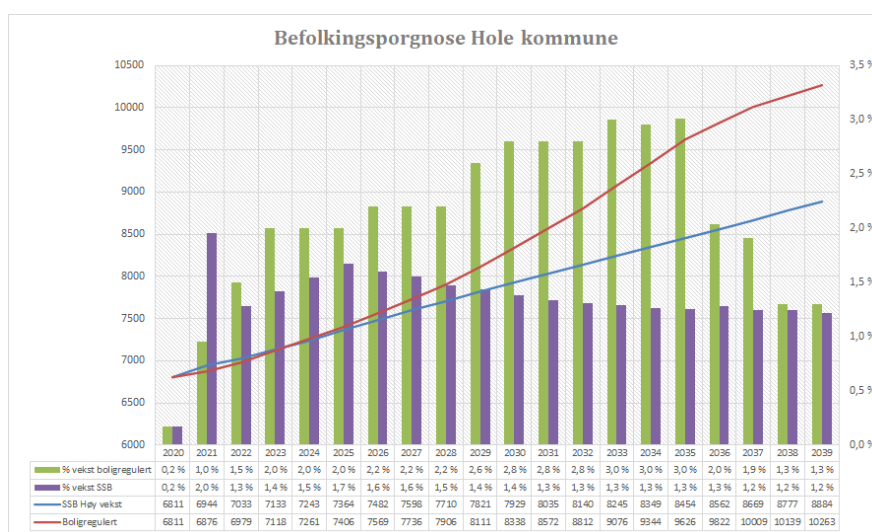
Befolkningsvekst og vekst i målgrupper

Det forventes en kraftig bolig- og befolkningsvekst i Hole kommune de kommende 20 årene. For å planlegge det offentlige tjenestetilbudet er vi avhengig av befolkningsframskrivninger.

I kommuneplanens samfunnsdel er det satt et mål om årlig vekst i innbyggertall på inntil 2%. I perioden fra 2001 frem til og med 2017 er det en gjennomsnittlig vekst på ca. 2%. Vi ser at veksten tidlig, og spesielt i midten av perioden har vært høyere og at denne har avtatt mot slutten av perioden. I 2018 var befolkningsveksten 0,2%, i 2019 en reduksjon på 0,7% og i 2020 en vekst på 0,2%. Ved inngangen av året 2021 var det 6811 innbyggere i Hole.

Prosjektet FRE16 (nå Nye veier) er en faktor som gjør framskrivning av befolkningsutviklingen i Hole kommune spesielt utfordrende, særlig med tanke på periodisering av veksten. Erfaring fra liknende prosjekter viser at vekst utover normalvekst først kommer når anlegget er ferdig, og at veksten da gjerne øker kraftig. Samtidig vet vi at Hole kommune har en høy boattraktivitet.

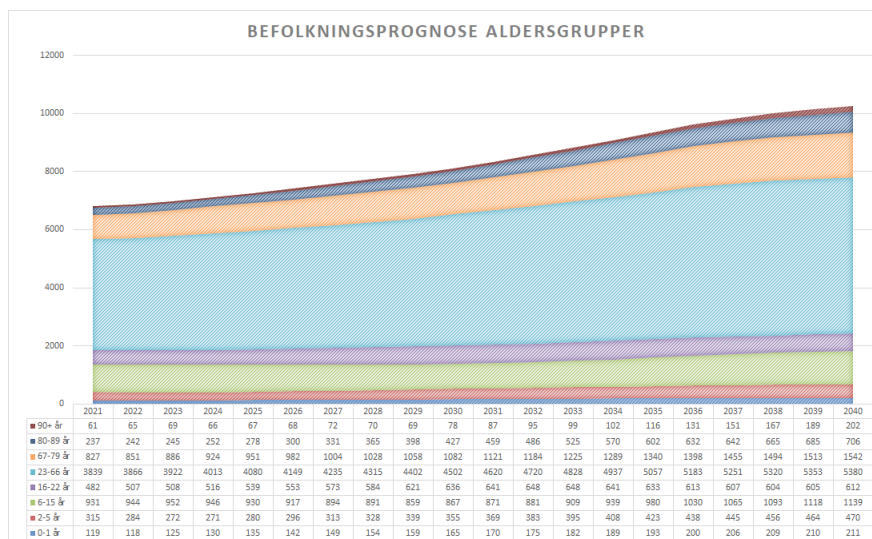
I *Langsiktig drifts- og investeringsplan 2022-2042* (LDIP) legger vi til grunn en befolkningsvekst på inntil 2% vekst pr. år, med en beregning av vekstutvikling pr. år som er koordinert med potensialet for vekst i arealplanene i kommuneplanen. Vi legger inn en lav vekst de første årene, med en økende, og etter hvert sterkt økende vekst i perioden etter vei og bane er antatt ferdig.

Vekst befolkningsgrupper

Befolkningsutviklingen har konsekvenser for driften i form av forventede inntekter gjennom skatt- og rammetilskudd, samt kostnadsbehovet knyttet til de ulike brukergrupper. Kapasitet på infrastruktur må også tilpasses forventet vekst og demografiske endringer.

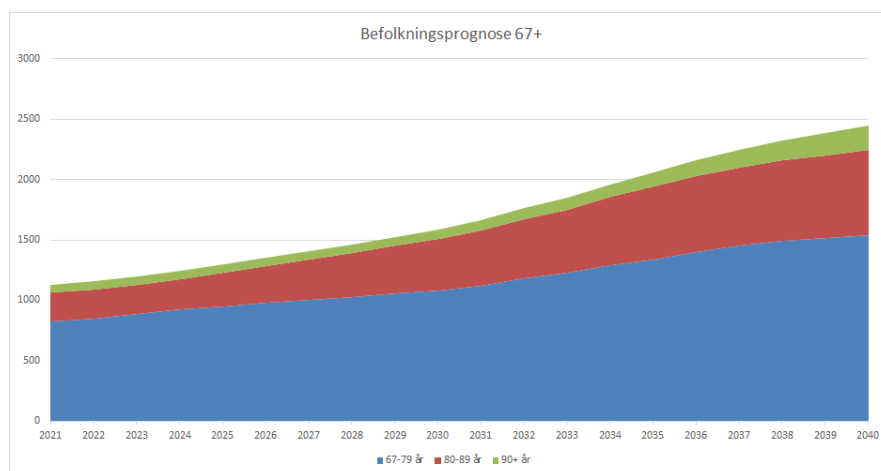
Økonomiplan for 2022-2025

Vekst eldre

Vekst i andelen av eldre over 80 år, betyr et økende press på tjenester. Sykehjemsplass er, etter eksternt kjøp av spesialplass, den dyreste tjenesten i omsorgstrappen. Plass på sykehjem skal tildeles pasienter med et omfattende, døgkontinuerlig behov for bistand og hjelp.

For at flest mulig skal kunne bo lengst mulig i eget hjem, er det viktig at tjenester som hjemmesykepleie, korttidsopphold, hverdagsrehabilitering, ulike aktivitetstilbud, avlastning, ergonomiske tilpasninger og ulike former for velferdsteknologi kan tilbys og tilpasses den enkeltes situasjon.

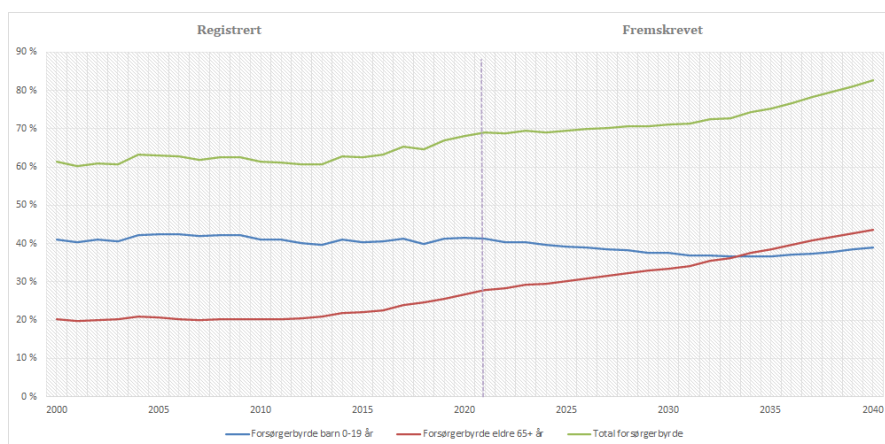

Som vi ser vil de eldste aldersgruppene i Hole vokse og stadig utgjøre en større andel av befolkningen i kommunen, på linje med den nasjonale utviklingsprognosen.

Forsørgerbyrde

Aldringen får konsekvenser for den såkalte forsørgerbyrden, som viser antall eldre og/eller barn og unge relativt til hvor mange som er i yrkesaktiv alder. I dag er det 4,5 personer i yrkesaktiv alder vs. eldre i Hole, mens det i 2040 bare vil være 2,3 personer.

Om femten år blir det for første gang flere eldre enn barn og unge i Norge og også i Hole. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år).

Noen konkrete utfordringer

Nye veier (tidligere FRE16)

Det er fremdeles mange spørsmål rundt prosjektet Ringeriksbanen og ny E16 i Hole kommune. Reguleringsplanen er vedtatt, og rapporten "Mulighetsprosjektet" skisserer ulike løsninger knyttet til Hole bo- og rehabiliteringssenter, erstatningsboliger og tomtevalg i forbindelse med reetablering og eventuell nybygging av omsorgsboliger. Hole kommune har gjennomført en 3.partsvurdering av rapporten, og det er nedsatt et forhandlingsutvalg. Omforente løsninger for institusjon og boliger for funksjonshemmede i kommunen er ikke på plass. Arbeidet med å finne gode løsninger for kommunens aller mest sårbare innbyggere startet i januar 2018.

Slik beskrivelsen av demografiutviklingen viser, presser behovet seg frem for flere omsorgsboliger i kommunen, både på kort og på lengre sikt. De viktigste målgruppene er demente og yngre funksjonshemmede. Mennesker med psykiske lidelser og rusavhengighet er også innbyggere som er avhengig av bolig- og bomiljøer som fremmer helse og mestring. Det samme gjelder mennesker som for kortere eller lengre tid har behov for sosiale støttetiltak og ordninger.

Kommunen har flere små omsorgsboligenheter. Det er en relativt dyr driftsmodell. På sikt bør kommunen samle omsorgsboliger slik at de kan driftes på en mer kostnadseffektiv måte.

Koronapandemien

Alle tjenesteområder i kommunen har vært berørt av pandemien siden den kom til Norge i februar 2020. Hole kommune har brukt betydelige interne ressurser på å etablere tiltak innen stab/pandemi og helse, pleie- og omsorg, legetjenester, testkapasitet, smittesporing og støttetjenester som bl.a renhold. Skolene har hatt betydelige ekstra utgifter til bemanning for å ivareta smittevern jf. veiledere fra Utdanningsdirektoratet, og SFO og barnehage har tapt inntekter som resultat av nedstengning av tilbudet. I tillegg har det blitt kjøpt inn medisinsk utstyr og smittevernutstyr og det har blitt etablert et sentralt smittevernlager. Det har vært, og er, en utfordring å utvikle ulike løsninger som raskt kan iverksettes dersom situasjonen endrer seg og risikonivået igjen blir hevet. Satsningen har vært krevende både økonomisk, faglig og menneskelig, og har stilt spesielt store krav til lederne på ulike nivåer. Det er mye som tyder på at pandemien også vil prege resten av 2021, og også deler av 2022.

Beredskap

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Denne rollen er tydeliggjort gjennom kommunal beredskapsplikt (jf. Sivilbeskyttelsesloven).

Beredskapsplikten pålegger kommunen å arbeide helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og understreker samtidig kommunens viktige rolle som samordner og pådriver i dette arbeidet.

Grunnlaget for et godt arbeid med samfunnssikkerhet i kommunen, er kunnskap om risiko og sårbarhet (ROS).

Helhetlig ROS ble vedtatt i mars 2018. For å få en oppdatert oversikt over kommunens risikobilde planlegges dokumentet rullert i 2021. Analysen danner grunnlaget for kommunens målrettede arbeid for å redusere risiko og sårbarhet gjennom forebyggende arbeid, styrket beredskap og bedre evne til krisehåndtering.

Funnene fra ROS-analysen fanges opp i overordnet beredskapsplan som ble vedtatt høst 2018. Overordnet beredskapsplan foreslås i planstrategien rullert i 2022.

Krav til kommunal beredskapsplikt erstatter ikke, men utfyller beredskapspliktene gitt i annet regelverk. De ulike tjenestenes beredskapsplaner er derfor stadig en viktig del av det overordnede arbeidet.

Koronapandemien har gitt oss nyttige erfaringer som det er viktig at vi tar lærdom av. Fokus i det videre blir evaluering, kontinuerlig rullering og oppdatering av planverket, oppdatere rutinebeskrivelser, regelmessige øvelser, kompetanseheving og oppfølging av årshjul for beredskap.

Næring

Hole har sluttet seg til den næringspolitiske strategien for Ringeriksregionen og jobber med en egen handlingsdel med konkrete tiltak gjeldende for Hole kommune.

Kommunen har særlig hatt fokus på proaktiv arealforvaltning og fortsetter arbeidet med dette etter vedtak av planstrategiens prioriteringer.

Det interpolitiske rådet vil sette føringer for fremtidige disposisjoner og satsinger regionalt.

Det settes av midler til partnerskapsavtale med Universitetet i Sørøst-Norge (USN) for å styrke samarbeidet mellom kommunene og akademia, samt til deltagelse i ulike samarbeidsfora, herunder medlemskap i Osloregionen.

Klima og miljø

Regjeringen vedtar hvert fjerde år nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. For 2019-2023 fremheves at FNs 17 bærekraftsmål skal vektlegges for å fremme en bærekraftig utvikling og dokumentet fremhever for øvrig særlig fire utfordringsområder:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Norge har vedtatt å være et lavutslippssamfunn innen 2050 med et delmål om en 40% reduksjon i klimagassutslipp innen 2030. Viken fylkeskommune legger opp til enda større reduksjoner med bakgrunn i oppdatert klimavitenskap. Hole kommune må som alle andre kommuner bidra til nasjonale og regionale mål innen klima, miljø og biomangfold innenfor kommunens grenser og handlingsrom.

Føringene og forventningene til kommunens bidrag til å oppnå overordnede mål er tydelige og omfattende. De vil kreve omstillinger og systematiske endringer innen energiforbruk, transport og mobilitet, arealplanlegging og forbruk. Dette gir likevel også muligheter gjennom samhandling og innovasjon.

Skole og barnehage

Det er utarbeidet en langsiktig driftsanalyse og investeringsplan (LDIP) som tar hensyn til vekst, tilflytting og sannsynlig effekt av Ringeriksbanen/E16. Denne viser blant annet behov for økt kapasitet på Hole ungdomsskole i nær fremtid. Det ble i 2018-19 gjennomført et arbeid med planlegging av investering i ungdomsskole. Ingen av alternativene i rapporten fra dette arbeidet ble vedtatt gjennomført. I politisk behandling av saken, ble det vedtatt å utrede ytterligere ett alternativ og se dette i sammenheng med fremtidig skole og barnehagestruktur i Hole kommune. Det skal leveres en utviklingsplan til politisk behandling i 2021.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen startet i 2012 og har mange viktige overordnede mål. Ett av disse er knyttet til opprettelse av Helsefelleskap og overføring av oppgaver og midler fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten. I likhet med mange andre kommuner opplever Hole en gradvis, og lite omtalt, oppgaveforskyvning mellom nivåene uten at det følger midler med. I praksis betyr dette stadig større faglige utfordringer innen somatikk, habilitering/rehabilitering og psykisk helse. Dette utfordrer kommunen både på kompetanse, arbeidsgiverpolitikk og ressurser.

Kompetanse/-rekruttere og beholde

Hole kommune står primært ovenfor to hovedutfordringer knyttet til kompetanse de nærmeste årene. Dette er kompetanseutfordringen og rekrutteringsutfordringen. Hole kommune har store omstillingskrav. Utfordringen blir å beholde medarbeidere med den kompetansen kommunen trenger, og med best skikkethet til å utføre arbeidsoppgavene som skal løses etter tilpasningen til dagens økonomiske situasjon. Etter tilpasningen, blir utfordringen å beholde, utvikle og å rekruttere den kompetansen som er nødvendig for å løse oppgavene som venter oss, samt å skaffe tilstrekkelig arbeidskraft. Ved moderat befolkningsvekst i Hole vil behovet for arbeidskraft og kompetanse øke. Vi ser spesielle utfordringer med å rekruttere kompetanse til pleie- og omsorgssektoren, psykolog og logoped til Helse og skoleledere i skolesektoren. Rekruttering av unge medarbeidere til omsorgssektoren vil ha et spesielt fokus i årene som kommer. Utover utfordringene som er beskrevet ovenfor, tar Hole kommune sikte på å gjennomføre et lederutviklingsprogram for å dyktiggjøre ledere på alle nivå i kommunen. Dette for å sikre dyktige ledere som utøver lederskap på en profesjonell måte.

Sykefravær

Sykefraværet for medarbeidere i Hole kommune ligger høyere enn lokal målsetting på 5% (6,6% i 2020). Et stort flertall av enhetene i Hole kommune har et sykefravær som ligger lavere enn målsettingen på 5%. Enkelte enheter har et sykefravær over tid som vi kan anta er et problem for kvaliteten på tjenestene. På disse enhetene er det iverksatt spesielle tiltak utover det ordinære forebyggende og reparerende sykefraværarbeidet som fortløpende utføres på alle enheter i kommunen. For disse enhetene ser vi i at arbeidet har gitt resultater. Sykefraværet pr 2. tertial 2021 var på 7,95% og er en svak økning i forhold til tilsvarende periode året før. Ca 1% av fravær er koronarelatert. Det jobbes videre med «Raskere tilbake-ordninger via NAV-systemet» samt at det er fokus på å bevisstgjøre og utløse alle former for "tidlig refusjon" via NAV. Eksempel her er unntak fra arbeidsgiverperioden.

Innovasjon og praksis til brukernes beste

Innen alle sektorer skjer det kontinuerlig endringsarbeid og utvikling av nye rutiner og systemer til beste for brukerne. Flere av disse satsingene er finansiert med eksterne midler. Livsgledehem er finansiert gjennom gavemidler, men krever likevel en betydelig arbeidsinnsats av personalet for å oppfylle vedtatte resultatmål.

God og stedlig ledelse er den viktigste forutsetningen for å lykkes med innovasjon og endret praksis.

Holemodellen

Holemodellen handler om å gi barn og unge gode, kvalitetssikrede og helhetlige tjenester. Eventuelle behov for hjelp skal oppdages tidlig, og tiltak settes raskt inn i samarbeid med barnets foreldre. Modellen går over fra prosjekt til drift i 2021.

Leve hele livet

Reformen retter seg mot eldre over 65 år og gjelder både eldre som bor hjemme og de som bor i institusjon. Alle kommuner må ha en plan for hvordan reformen skal settes ut i livet. Planen skal forankres politisk. Reformen har fem innsatsområder og fem hovedelementer.

De fem innsatsområdene er følgende:

1. *Et aldersvennlig Norge*
2. *Aktivitet og fellesskap*
3. *Mat og måltider*
4. *Helsehjelp*
5. *Sammenheng og overgang i tjenestene*

Kvalitetsreformen er forankret hos WHO (Verdens helseorganisasjon), og nasjonalt gjennom KS, regjering, organisasjoner og seniorråd. Kjernen eller målet med reformen er å gi de eldre større valgfrihet, mer matglede og riktig ernæring. Kort og godt større innflytelse over eget liv. Reformen har også et klart mål om å ta vare på de pårørende.

Hole kommune har søkt og kommet med i læringsnettverk knyttet til reformen.

Flere eksempler på nye prosjekter og arbeidsmåter er beskrevet nærmere i kapitlet Sammendrag og beskrivelse av satsingsområder.

Læringsmiljøprosjektet

Læringsprosjektet er et 2-årig prosjekt for skole og barnehage med ekstern veiledning fra Læringsmiljøsentret. Prosjektet er iverksatt av Utdanningsdirektoratet. Tema i prosjektet er læringsmiljø, forebygging, avdekking og håndtering av mobbing, samt regelverk, ledelse og organisasjonsutvikling. PP-tjenesten er en viktig aktør og deltar i prosjektet.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Kompetanseløftet skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. De trenger kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Kompetanseløftet blir en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet skal bygge på lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høyskole. Kompetanseløftet er initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen trer i kraft fra årsskiftet. Formålet med reformen er å overføre mer ansvar til kommunene på barnevernområdet slik at forebyggende arbeid og tidlig innsats til barn og familier kan styrkes. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen kan ikke nås uten endringer i hele oppvekstsektoren i kommunen. Kommunen har et omfattende ansvar for å tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Gjennom 2021 er det jobbet med forberedende tiltak bl.a. knyttet til kompetanse og nettverk.

Kommunens styringssystemer

Politisk vedtatte strategier for å nå mål

Kommuneplanens samfunnsdel har videreført visjonen **Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid**.

Oppdrag fra Samfunnsdelen

- Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler
- Hole kommune skal ivareta eksisterende innbyggere og tiltrekke seg nye innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser
- Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning innenfor de ulike tjenestekområdene
- Hole kommune skal være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver

Strategi

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Kunnskapsbasert praksis
- Befolkningsrettet innsats
- Livsmestring
- Forebygging i stedet for reparasjon
- Tverrfaglig samarbeid

Tjenestene må være basert på gode og nye løsninger, ha søkelys på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Mål

Sosial bærekraft

Sosial utjevning

- Innbyggere som oppleve livsmestring, læring, deltakelse i arbeidsliv, aktiviteter, nærmiljø og samfunn.

Miljømessig bærekraft

Helhetlig samfunnsutvikling

- Grønt perspektiv i tjenestene, planer og utvikling/ utbygging m.m.

Økonomisk bærekraft

Kostnadseffektiv og bærekraftig drift

- Regnskapsresultater som innfrir vedtatte økonomiske måltall.

Fremtidens tjenester

Utviklingen av fremtidens tjenester i Hole kommune skal baseres på brukermedvirkning, dokumentert kunnskap, effektiv drift og ny teknologi. Tjenestene skal gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. Kommunen skal sikre tydelige, samordnede og effektive tjenester når innbyggerne har behov for bistand. Digitalisering og ny teknologi er viktige innsatsfaktorer i fremtidens velferd, og robuste enheter og sambruk er strukturelle grep. Et av satsningsområdene er utvikling av gode lokalsamfunn som tilrettelegger for relasjoner og nettverk på tvers av alder og sosial bakgrunn. Kommunen skal samhandle godt med innbyggere, lokalsamfunn, frivillige aktører og næringsliv.

For å skape sammenheng og helhet i kommunens tjenester, vil Kommunedirektøren arbeide med følgende spor for utvikling av tjenestene:

Det digitale sporet – sikre at brukerne raskt finner informasjonen de trenger.

Samhandling og tidlig innsats – Sikre at kommunen leverer tjenester som er tilstrekkelig koordinert og at prosesser er helhetlige og kunnskapsbaserte.

Kultur, innovasjon og endringsledelse – Sikre at medarbeidere og ledere rustes til å gjennomføre endringer, at det er god samhandling, kultur for læring og forbedring og innovasjon for å møte fremtidens utfordringer.

Sikre at tjenestene er innrettet i et brukerperspektiv, og at tjenestene driftes og utvikles med bakgrunn i dokumentert kunnskap.

Verdier og lederstillinger

Verdiskapende samspill innebærer at vi har en organisasjon med strukturere, beslutningssystemer og en kultur som legger til rette for å spille på lag. Det gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser.

Kommunens tjenester må være basert på gode og nye løsninger, ha fokus på kostnadseffektivitet og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

LEDERPLAKATEN

VI - KULTUR

LEDERSETNINGENE

VERDIER

RESPEKT

- Vise respekt i møte med hverandre og innbyggerne
- Vise forståelse for hverandres roller og ansvar

ÅPENHET

- Åpenhet og forutsigbarhet i all saksbehandling
- Åpen for endringer
- Åpen og inkluderende i møte med hverandre og innbyggerne

LOJALITET

- Lojal til politiske vedtak
- Lojal til leders beslutning
- Lojalitet til hverandre
- Lojalitet til faget
- Lojalitet til brukerne

FLEKSIBILITET

- Vilje til å yte "det lille ekstra" når det trengs
- Opptatt av å gjøre andre gode
- Være raus
- Evne å se helhet

RELASJONSLEDELSE

Medarbeidere som vet at de er verdifulle yter sitt beste

RELASJONSLEDELSE		
Gruppe	Individ	
Vi-kultur	Leder-setninger	Leder-atferd

SOM LEDER I HOLE KOMMUNE SKAL JEG...

- ...bygge intern stolthet og kultur
- ...være en tydelig og tilgjengelig leder
- ...tenke helhetlige løsninger og benytte tverrfaglig kompetanse
- ...fremme arbeids glede og bidra til et godt arbeidsmiljø
- ...være service-innstilt og bidra til gode løsninger for brukerne

Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid

HOLE KOMMUNE

Lederplakaten gir et godt bilde av hvilke forventninger som stilles til ledere og medarbeidere i Hole kommune

Kommuneplanmelding/årsmelding

Hensikten med kommuneplanmeldingen er å gi politikerne best mulig forståelse for kommunens drift, hvilke utfordringer en står ovenfor og grunnlag for å velge de riktige strategier videre. Det legges vekt på å se sammenhengen med overordna mål når det skal gjøres prioriteringer.

Årshjul

Årshjulet viser i grove trekk hva det skal legges vekt på gjennom året og samhandlingen mellom politikk og administrasjon på ulike nivåer.

Budsjettprosessen

Kommunestyret skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste årene. Økonomiplanen skal synliggjøre økonomiske konsekvenser av tiltak i årsbudsjettet de etterfølgende år, og gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på kommuneplanens samfunnsdel (kommuneplanens handlingsprogram).

Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Budsjettet består av en drifts- og en investeringsdel.

Det er krav til balanse i årsbudsjettet for det enkelte år i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren har ansvar for å utarbeide grunnlagsdokumentasjon vedrørende årsbudsjett og økonomiplan.

Formannskapet har ansvaret for å fremme innstilling til kommunestyret i budsjettsaken.

Innstilling til årsbudsjettet skal legges ut til **alminnelig ettersyn** tidlig nok til at allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag, og senest 14 dager før innstillingen behandles av kommunestyret.

Kommunestyret skal selv vedta årsbudsjettet. Vedtaket skal fattes innen utgangen av året.

Statsforvalteren fører kontroll med kommunene på vegne av staten. Budsjettvedtaket skal oversendes statsforvalteren senest 30 dager etter at kommunestyret har fattet sitt vedtak.

Drift av kommunens tjenester

Kommunestyret skal selv vedta fordeling av driftsrammer og mål for tjenesteområdene (styring og prioritering). I tilfeller hvor kommunestyret vedtar omstilling/innsparing for et område, skal denne så langt som mulig konkretiseres.

Kommunen har følgende kommunalområder og tjenesteområder/rammeområder:

Administrasjon og fellesfunksjoner (inkl. folkevalgte og kontrollorganer), og sentral avsetning til lønnsoppgjør og pensjon.

Oppvekst

- PPT
- Skole og SFO
- Barnehage

Velferd

- Pleie, rehabilitering og omsorg
- Tiltak funksjonshemmede
- Helse
- NAV Hole

Samfunnsutvikling

- Teknisk drift og eiendom, inkl selvkostområder med fond
- Areal, byggesak og miljø
- Kultur og fritid (inkl tilskudd til kirken)

Det er netto utgiftsramme for hvert tjenesteområde som er bindende ovenfor kommunestyret. Det innebærer at tjenesteområdet kan disponere eventuelle merinntekter og omdisponere innenfor rammen så fremt dette ikke binder opp kommunestyret fremover og de fastsatte mål for året oppfylles.

Kommunedirektøren har i tråd med økonomireglementet fullmakt til å fordele budsjettammen videre til de underliggende enheter/avdelinger i henhold til administrativ lederstruktur, f.eks den enkelte skole og barnehage. Kommunedirektørens fullmakter er videredelegert til tjenesteleder.

Budsjettvedtak

1. Økonomiplan/handlingsplan 2022-2025

Fremlagte forslag til Økonomiplan/handlingsplan 2022-2025 for Hole kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.

2. Driftsbudsjett 2022

Driftsbudsjettet for 2022 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1A Økonomiplan"

Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1B Økonomiplan".

Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønn og pensjon på de enkelte tjenesteområdene iht sentral avsetning.

3. Investeringsrammer

Investeringsbudsjettet for 2022 vedtas i samsvar med de tiltak og finansiering som fremgår kapittel for investeringsbudsjettet.

4. Lån

For 2022 gis fullmakt til følgende låneopptak:

- a. Lån til finansiering av investeringer, inntil 28,326 mill kr
- b. Startlån fra Husbanken til videre utlån, inntil 16 mill kr.

5. Skatt

Skatt på inntekt og formue for 2022 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter

6. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2022 vedtas i tråd med kapittel Gebyrliste.

Nye gebyrer, avgifter og brukerbetalinger gjøres gjeldende fra 1. januar 2022 dersom ikke annet er fastsatt.

7. Mål og resultatkrav

Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet. Mål for finansielle styring er iht vedtatt økonomireglement.

Økonomiplan for 2022-2025

Framsikt 1A Økonomiplan

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2020	budsjett 2021	budsjett 2021	2022	2023	2024	2025
Sentrale inntekter							
Rammetilskudd	-177 861	-166 668	-166 668	-168 849	-167 648	-165 310	-163 078
Inntekts- og formuesskatt	-245 135	-257 723	-257 723	-277 688	-277 688	-277 688	-277 688
Andre generelle statstilskudd	-1 615	-1 692	-1 692	-1 526	-1 540	-1 530	-1 486
Sum Sentrale inntekter	-424 611	-426 083	-426 083	-448 063	-446 876	-444 528	-442 252
Sentrale utgifter							
Korona - midler over statsbudsjettet 2021	0	5 570	5 570	0	0	0	0
Lønnsavsetning	0	8 000	5 446	19 904	19 904	19 904	19 904
Prognose red	147	-6 171	-5 660	-6 323	-6 323	-6 323	-6 323
pensjonspremie tjenesteområdene							
Pensjon - premieavvik inkl aga	-162	-7 700	-7 729	297	297	297	297
Pensjon - ovf fra premiefond	-3 778	-1 500	-1 500	-6 440	-6 440	-6 440	-6 440
Omstilling økonomiplan 2023-2025	0	0	0	0	-3 623	-7 780	-11 285
Sum Sentrale utgifter	-3 792	-1 801	-3 873	7 438	3 815	-342	-3 847
Driftsutgifter per tjenesteområde	406 488	433 897	439 267	441 003	441 544	441 430	440 615
Brutto resultat (KOSTRA)	-21 915	6 013	9 312	378	-1 516	-3 440	-5 484
Netto finansutgifter og inntekter							
Renteinntekter	-2 248	-2 330	-2 330	-2 687	-3 172	-3 470	-3 417
Utbytter	-4 725	-3 900	-3 900	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
Renteutgifter	5 959	6 985	6 984	8 934	11 558	13 761	14 795
Avdrag på lån	18 320	19 382	19 382	18 740	18 886	20 214	22 976
Finansiell leasing	93	0	0	0	0	0	0
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	17 399	20 137	20 136	20 387	22 672	25 905	29 754
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-22 350	-27 668	-27 668	-27 668	-28 461	-29 551	-30 813
Netto resultat	-26 866	-1 518	1 780	-6 902	-7 305	-7 086	-6 542
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner							
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	18 300	4 500	4 500	9 884	9 905	9 892	9 885
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	8 567	-2 982	-6 280	-2 982	-2 600	-2 806	-3 343
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	26 866	1 518	-1 780	6 902	7 305	7 086	6 542
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2022-2025

Framsikt 1B Økonomiplan

Beløp i 1000	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2020	budsjett 2021	budsjett 2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon og fellesfunksjoner	32 371	35 266	36 055	36 259	36 629	36 229	36 229
Pleie, rehabilitering og omsorg	88 106	84 973	85 251	83 413	83 348	83 348	83 348
Tiltak funksjonshemmede	41 347	39 341	39 551	42 962	42 962	42 962	42 962
Helse	11 127	12 069	11 835	11 754	11 754	11 754	11 754
Nav Hole	24 325	27 239	27 318	29 571	29 571	29 571	29 571
Skole	97 992	98 097	101 077	100 597	100 597	100 597	100 597
Barnehage	52 164	53 508	53 707	53 254	53 254	53 254	53 254
PPT	3 120	3 273	3 310	3 884	3 884	3 884	3 884
Teknisk drift/eiendom	24 180	27 628	28 375	27 754	27 779	26 768	24 155
Areal, byggesak og miljø	5 656	9 715	9 869	9 453	9 453	9 453	9 453
Kultur og fritid	12 316	12 139	12 269	11 453	11 253	11 253	11 253
Finansiell virksomhet	0	0	-3 298	0	0	0	0
Sum netto rammer	392 705	403 247	405 320	410 353	410 484	409 073	406 459
Herav:							
Motpost avskrivninger	-22 350	-27 668	-27 668	-27 668	-28 461	-29 551	-30 813
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	8 567	-2 982	-2 982	-2 982	-2 600	-2 806	-3 343
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	-3 298	0	0	0	0
Sum rammer uten 1A-poster	406 488	433 897	439 267	441 003	441 544	441 430	440 615

Hovedtallene i budsjettforslaget

Økonomisk bærekraft er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Stabilitet og forutsigbarhet i den økonomiske politikken gir grunnlag for god kvalitet i tjenestene, fornøye brukere, innbyggere og ansatte.

Det vises til kapittelet om økonomiske utvikling for en nærmere beskrivelse av økonomiske handlingsregler og utfordringer for kommunen.

Årsbudsjettet og økonomiplanen er basert på:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommunestyrets mål for finansiell styring
- Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2022, slik det er redegjort for i kommuneproposisjonen
- Kommunestyrets vedtak med økonomiske konsekvenser for 2022 og fremover.
- Befolkningsvekst i henhold til kommuneplanens samfunnsdel, men med oppdaterte tall i tråd med egen prognose for perioden

Det er i driftsbudsjettet innarbeidet en årlig vekst i frie inntekter. På utgiftssiden er det tatt høyde for lønnsvekst, demografiendringer og prisjustering. Driftsbudsjettet blir presentert i faste 2022-priser.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn:

- Deflator – 2,9 prosent (vektet snitt av lønns- og prisvekst)
- Prisvekst – 2,2 prosent
- Lønnsvekst – 2,8 prosent i 2021 og 3,3% i 2022

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Økonomiplan			
				2022	2023	2024	2025
Rammetilskudd	-177 861	-166 668	-166 668	-168 849	-167 648	-165 310	-163 078
Inntekts- og formuesskatt	-245 135	-257 723	-257 723	-277 688	-277 688	-277 688	-277 688
Andre generelle statstilskudd	-1 615	-1 692	-1 692	-1 526	-1 540	-1 530	-1 486
Sum sentrale inntekter	-424 611	-426 083	-426 083	-448 063	-446 876	-444 528	-442 252

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)

Kommunene finansieres i hovedsak av de frie inntektene. De utgjør ca 76% av driftsinntektene. For å kunne gi et likeverdig tilbud til innbyggerne omfordeles skatteinntektene mellom kommunene gjennom såkalt skatteutjevning i rammetilskuddet.

Budsjettet er basert på Revidert nasjonalbudsjett 2021 og Kommuneproposisjonen for 2022. Skatteanslaget vurderes også på bakgrunn av forventet skatteinntang 2021. Historisk har vekst i skatteinntang og frie inntekter blitt høyere enn departementets anslag for Hole i kommuneproposisjonen/statsbudsjettet.

Både i 2020 og 2021 har kommunene mottatt ekstraordinære midler gjennom rammetilskuddet i forbindelse med korona. I 2021 utgjør de ekstraordinære midlene 11,9 mill kr.

Skatt

Hole kommune opplever store variasjoner i skatteinntektene. Det gjør det utfordrende å lage treffsikre prognoser. Situasjonen med korona gir fortsatt større usikkerhet. Landet har gjenåpnet, men det er fortsatt usikkerhet hvordan en eventuell oppblomstring av smitten vil påvirke økonomien fremover. Det forventes en høyere lønnsvekst og Norges Bank har satt opp styringsretten og signalisert ytterligere renteøkning fremover. I tillegg til utviklingen i lønnsutgifter vil endringer i skatteregulverket og endringer i finansmarkedet påvirke skatteinntangen.

Rammetilskudd

I kommuneproposisjonen legges opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på om lag 1,6 -2 mrd kr som fordeles på følgende.

- 0,9 mrd kr merkostnader demografi
- 0,6 mrd kr økte pensjonskostnader

Signalene er at økte kostnader til demografi og pensjon gir lite handlingsrom i opplegget. Videre er veksten innen helse og omsorg høyere enn det som fremkommer av demografi kostnadene og det er behov for forutsatt effektivisering, omstilling, innovasjon og streng prioritering

Barnevernreformen skal etter planen iverksettes fra 1.1.2022. Reformen skal gi mer ansvar til kommunene og styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren. I forbindelse med reformen vil øremerkede tilskudd innlemmes i rammetilskuddet. Kommunene vil få økte utgifter til hjelpetiltak, refusjonsordning fosterhjem og veiledning samt egenandeler for statlige tiltak. Deler av disse økte utgiftene forventes kompensert.

Andre generelle statstilskudd

Kommunen får kompensasjonstilskudd for omsorgsboliger og sykehjemsplasser samt rentekompensasjon for skoleanlegg. Tilskuddet utbetales fra Husbanken, og det er Husbankens egen flytende rente som legges til grunn for beregning av rentekompensasjonen. Kompensasjonen utgjør mellom 1,5 og 1,7 mill kr årlig. Tilskuddet reduseres over tid i forhold til nedbetaling av lån knyttet til tiltakene.

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Økonomiplan			
				2022	2023	2024	2025
Korona - midler over statsbudsjettet 2021	0	5 570	5 570	0	0	0	0
Lønnsavsetning	0	8 000	5 446	19 904	19 904	19 904	19 904
Prognose red pensjonspremie tjenesteområdene	147	-6 171	-5 660	-6 323	-6 323	-6 323	-6 323
Pensjon - premieavvik inkl aga	-162	-7 700	-7 729	297	297	297	297
Pensjon - ovf fra premiefond	-3 778	-1 500	-1 500	-6 440	-6 440	-6 440	-6 440
Omstilling økonomiplan 2023-2025	0	0	0	0	-3 623	-7 780	-11 285
Sum sentrale utgifter	-3 792	-1 801	-3 873	7 438	3 815	-342	-3 847

Lønn og pensjon

Det er lagt til grunn 2,8% forventet lønnsvekst i 2021 og 3,3% i 2022 basert på makroøkonomiske prognoser. Lønnsavsetningen inneholder også kompensasjon for lønnsoppgjørene i 2021, ettersom disse ikke er ferdigforhandlet. Midlene fordeles tjenesteområdene når resultatet av de ulike oppgjørene er klare.

På bakgrunn av nye beregninger fra de to pensjonskassene som benyttes i Hole kommune (Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal landspensjonskasse (KLP), er det innarbeidet endringer i pensjonskostnadene. For å jevne ut svingninger i premiene er det fastsatt en ordning slik at kommunene utgiftsfører beregnede pensjonskostnader i stedet for årlig betalt premie.

For å sikre at det over tid blir samsvar mellom regnskapsførte pensjonskostnader og betalte premier, må kommunene også utgiftsføre differansen mellom premie og pensjonskostnad (premieavviket). Dette kalles amortiseringskostnad og kommer i tillegg til den beregnede pensjonskostnaden. Premieavviket føres over 7 år iht kommunestyrets vedtak.

Pensjonspremier, bruk av premiefond, premieavvik og amortiseringskostnad for 2022 er basert på prognoser fra pensjonsleverandørene.

Omstillingsbehov

For å opprettholde mål om 1,75% netto driftsresultat i hele planperioden synliggjøres behov for reduserte utgifter/økte inntekter ved videreføring av 2022-nivå samtidig som det forventes høyere rente og økte investeringer fremover. Omstillingsbehovet øker fra 3,6 mill kr i 2023 til 11,3 mill kr i 2025.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Økonomiplan			
				2022	2023	2024	2025
Renteinntekter	-2 248	-2 330	-2 330	-2 687	-3 172	-3 470	-3 417
Utbytter	-4 725	-3 900	-3 900	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
Renteutgifter	5 959	6 985	6 984	8 934	11 558	13 761	14 795
Avdrag på lån	18 320	19 382	19 382	18 740	18 886	20 214	22 976
Netto	17 305	20 137	20 136	20 387	22 672	25 905	29 754
finansinntekter/finansutgifter							
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Totale finansutgifter	17 305	20 137	20 136	20 387	22 672	25 905	29 754
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0

Kommunens finansinntekter består av renteinntekter på innskudd kapital og utbytte fra selskaper. Renteinntektene påvirkes av utviklingen av kommunens likviditet og rente. Utbytte fra Ringerikskraft AS er budsjettet til 3,6 mill kr årlig og Vardar AS med 1,238 mill kr.

Finansutgiftene består av avdrag og renteutgifter til betjening av kommunens lån. Prognosene er basert på utviklingen i gjeldende låneportefølje samt forslag til investeringsplan og rente.

Norges Bank reduserte styringsrenten til 0% i mai 2020 som pengepolitisk tiltak knyttet til Koronapandemien. I september 2021 ble styringsrenten økt fra 0 til 0,25%. Signalene fra Norges Banks tilsier at renten skal gradvis økes fremover mot et mer normalt nivå. Budsjetterenten er på den bakgrunn kalkulert til 2,25% i 2022 og gradvis økende i handlingsprogramperioden til 3% fra 2025.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. bud. i fjor 2021	Rev. bud. i fjor 2021	Økonomiplan			
				2022	2023	2024	2025
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	18 300	4 500	4 500	9 884	9 905	9 892	9 885
Netto avsetninger	18 300	4 500	4 500	9 884	9 905	9 892	9 885
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	8 567	-2 982	-6 280	-2 982	-2 600	-2 806	-3 343
Totale avsetninger	26 866	1 518	-1 780	6 902	7 305	7 086	6 542

Tjenesteområdene budsjetteres med netto 2,9 mill kr i bruk av fond i 2021. Det er særlig knyttet til selvkostområdene vann og avløp hvor gebyrinntektene skal bidra til å finansiere de økte investeringene fremover.

Budsjettet resultat gir for å avsette 9,9 mill kr til disposisjonsfond (1,75% av driftsinntektene). Det er i tråd med kommunestyrets mål for finansielle styring og skal bidra til å redusere risiko i budsjettet og styrke kommunens handleevne i forhold til finansiering av investeringer fremover.

Disposisjonsfondet er etter behandling av årsregnskapet for 2020 på 67,9 mill kr og prognosen for 2021 er etter planlagte avsetninger og disponeringer 69 mill kr.

Investeringer i økonomiplanen

Investeringsbehov og planer for kommunen

Investeringer er et viktig virkemiddel for å sikre et godt tjenestetilbud til kommunens innbyggere. Det er etablert handlingsregler som setter rammer for investeringsnivået. Investeringene finansieres av tilskudd, refusjoner, lån, fond og overskudd fra driftsregnskapet. Handlingsreglene tilsier at gjeldsgraden ikke skal overskride 75 når man holder investeringer innen selvkostområdene vann og avløp utenfor.

Hole kommune har investeringsbehov fremover knyttet til vedtatte planer og statlige planer om Ringeriksbanen og ny E16. Langsiktig drifts- og investeringsplan (LDIP) legger grunnlaget for en plan for riktig investering til rett tid. I analysen ser man utbyggingsplaner, befolkningsprognoser, investeringsbehov knyttet til kapasitet og tilstand på kommunens bygninger og anlegg i et langsiktig perspektiv.

I løpet av 2022-2025 forutsettes at følgende investeringsbehov ivaretas

- Utvidelse Hole ungdomsskole i forhold til kapasitet
- Fortsette planlegging av omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede i sammenheng med kommunens eget behov og statlige planer om Ringeriksbanen og ny E16.
- Årlige bevilgninger til IT, oppgradering kommunale formålsbygg, veier m.v.
- Det foreslås betydelige investeringer innen Vei og avløp iht vedtatt Hovedplan for vann og avløp med særlige tiltak på Sollihøgda i samarbeid med Bærum kommune, Sundvollen og Hole renseanlegg

Utvidelse Hole ungdomsskole

I økonomiplanen er det innarbeidet midler til etablering av økt kapasitet ved Hole ungdomsskole til skolestart høsten 2025. I perioden 2021-2023 planlegges gjennomført tiltak iht reguleringsplanens bestemmelser i forhold til brannvannsløsning, ny trafo, trafikksikkerhetstiltak og de øvrige rekkefølgekrav i ny reguleringsplan for Hole ungdomsskole

Kommunestyret har vedtatt utredning av alternativ løsning med full utbygging inkludert flerbrukshall og at tiltaket skal sees i sammenheng med vedtatt Utviklingsplan for skole og barnehage. Endelig investeringsbeslutning og finansieringsløsninger vil følge Utviklingsplanen og skal følge økonomireglementets prosess for større investeringsprosjekter. Tiltaket er et estimat basert på beregninger som ble gjort i forprosjektet og er beheftet med stor usikkerhet.

Omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede

Prosjektet henger tett sammen med fremdriften og endringer som kommer som følge av at Nye veier har overtatt ansvaret for prosjektet. Kommende forhandlinger med FRE16/Nye veier vil avklare behovet for kommunal finansiering av erstatningsboliger før oppstart av prosjektet. Det er avsatt midler til planlegging i 2021 hvor ubrukte midler overføres til 2022. Prosjektet jobber med avklaringer dekningsgrader for fremtidig behov, klima/miljø og avklaringer rundt andre funksjoner som kan ha sin plass i Vik sør.

Ikke rentable investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
Administrasjon og fellesfunksjoner					
Biler - Info/IT bytte ut dieselbil med elbil	0	500	0	0	500
IKT - Utskifting fiberkabel Vik skole, Vikstunet og Herredshuset	175	0	0	0	175
IKT - Utvidelse serverpark	655	0	0	0	655
IKT - Utvidelse trådløst nett	375	250	0	0	625
IKT tiltak felles	0	750	1 000	1 000	2 750
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	1 205	1 500	1 000	1 000	4 705
Velferd					
Biler - 6 elbiler hjemmetjenesten	2 500	0	0	0	2 500
Biler - ny elbil til ergoterapitjenesten	500	0	0	0	500
Institusjon - utskifting senger	550	0	0	0	550
Sum Velferd	3 550	0	0	0	3 550
Oppvekst					
Skole - bærbare pc-er ansatte	1 500	0	0	1 500	3 000
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	500	500	500	500	2 000
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Skole - klasserom utskifting interiør	400	400	400	400	1 600
Sum Oppvekst	3 400	1 900	1 900	3 400	10 600
Samfunn					
Biler - elbil til renholdstjenesten	250	0	0	0	250
ENØK	250	0	0	0	250
Herredshuset - adgangskontroll	750	0	0	0	750
Hole Sokn - tilskudd takrenner Hole kirke	100	0	0	0	100
HUS Utvidelse	5 000	3 750	66 662	66 662	142 074
Kjøp av gravemaskin	0	700	0	0	700
Kommunale bygg - oppgradering	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Ladestasjoner - elbiler	625	375	375	0	1 375
Lekeplassutstyr barnehage og skole	300	300	300	300	1 200
Mobiltiltetsplan - ny	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Nytt biblioteksystem	150	0	0	0	150

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

Økonomiplan	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
Investeringsprosjekter					
Veier - oppgradering kommunale veier	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Vik skole moduler klasserom/grupperom	2 500	0	0	0	2 500
Sum Samfunn	13 925	9 125	71 337	70 962	165 349
Finansiell virksomhet					
Egenkapitalinnskudd KLP	1 508	1 553	1 600	1 648	6 309
Sum Finansiell virksomhet	1 508	1 553	1 600	1 648	6 309
Sum	23 588	14 078	75 837	77 010	190 513

Rentable investeringer

Beløp i 1000

Økonomiplan	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
Investeringsprosjekter					
Samfunn					
Avløp hovedplan	2 000	1 500	1 500	0	5 000
Hole renseanlegg	1 000	10 500	16 800	0	28 300
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	2 000	6 000	11 000	33 500	52 500
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	13 900	3 200	3 200	20 300
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	0	3 000	3 000
Vann - asbestledninger	500	0	0	0	500
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Vann - vannmålere	3 000	0	0	0	3 000
Sum Samfunn	9 700	33 100	33 700	40 900	117 400
Sum	9 700	33 100	33 700	40 900	117 400

Ikke rentable investeringer

Administrasjon og fellesfunksjoner

IKT tiltak felles

Det avsettes årlig midler til felles IKT investeringer. I 2022 prioriteres tiltak knyttet til utskifting av fiberkabel, utvidelse av serverpark og trådløst nett.

Velferd

Biler - 6 elbiler hjemmetjenesten

Det foreslås å kjøpe 6 elbiler i forbindelse med leasingavtaler som utgår. Dette som del av kommunens plan for utskifting av fossile kjøretøy. Tiltaket vil også bidra til å redusere driftskostnadene til hjemmetjenesten.

Biler - ny elbil til ergoterapitjenesten

Det foreslås anskaffet egen bil ergoterapitjenesten. Utkjøring av hjelpemidler til hjemmeboende er en flaskehals. Driftstekniker kan kun to dager i uken. I tillegg er mange hjelpemidler blitt større slik at hjemmetjenestens biler er mindre egnet. Ved bedre kapasitet slik at også ergo/hjemmetjeneste kan kjøre ut vil vi få hjelpemidler raskere ut til bruker. Bidrar til tjenester på laveste omsorgsnivå.

Institusjon - utskifting senger

Kommunestyret bevilget i 2021 midler til utskifting av sykesenger på Hole bo- og rehabilitering. Tiltaket for 2022 innebærer slutføring for alle tun på langtidsavdelingen.

Oppvekst

Skole - bærbare pc-er ansatte

Det avsettes midler iht plan for utskifting av datautstyr til lærerne i Holeskolen. Dette er daglig arbeidsverktøy for å drive undervisning og læring. Pc-ene trenger stor kapasitet, da de må kunne bruke spill og bevegelser i skjermen like mye som tekst. Bør som hovedregel skiftes etter tre år. Det er imidlertid stor grad av gjenbruk av pc-er i skolen.

Skole - bærbare pc-er barneskoleelever

Tiltaket innebærer å utstyre alle elevene klassevis ned til 1. trinn med hver sin bærbare pc. Skolene har fått midler til dette over noen år og er nå nesten oppe på full dekning. Men, mange av pc-ene som er i barneskolene i dag er over 10 år gamle, og fungerer dårlig i nettverkene. Med flere digitale bøker er det essensielt at alle har hver sin pc. Det har vi også sett ved hjemmeundervisning

SKole - HUS elev-pc'er

Det avsettes årlig midler til innkjøp av bærbare pc-er til nye elever på ungdomstrinnet.

Skole - klasserom utskifting interiør

Videreføring av plan for utskifting av klasserom interiør skole.

Samfunn

Biler - elbil til renholdstjenesten

Det foreslås å kjøpe en fortrinnsvis brukt elbil primært til renholdstjenesten som har daglig bruk, men også til bruk for andre innen Teknisk drift/eiendom. Dette til erstatning for bruk av private biler og som et klimatilskott.

ENØK

Tiltaket 2022 er knyttet til å utnytte overskuddsvarme på Hole bo- og rehabiliteringssenter.

Herredshuset - adgangskontroll

Herredshuset har et låsesystem som er foreldet og som foreslås byttes ut. Det er en utfordring i dag at nøklene kan kopieres og det er krevende å holde kontroll på om nøkler er på avveie. Det er i tillegg for dårlig sikkerhet for ulike soner.

Hole Sokn - tilskudd takrenner Hole kirke

Tilskuddet er knyttet til takrenner ved Hole kirke. Kostnadene er beregnet til kr. 250.000. Riksantikvaren har gitt tilsagn om kr 150 000 og det søkes om kr. 100.000 i investeringstilskudd fra Hole kommune.

HUS Utvidelse

I økonomiplanen er det innarbeidet midler til etablering av økt kapasitet ved Hole ungdomsskole til skolestart høsten 2025. I perioden 2021-2023 planlegges gjennomført tiltak iht reguleringsplanens bestemmelser i forhold til brannvannsløsning, ny trafo, trafikksikkerhetstiltak og de øvrige rekkefølgekrav i ny reguleringsplan for Hole ungdomsskole. Kostnader til etablering av bygg er tidlig estimat basert på beregninger i forprosjektet jfr kommunestyrets vedtak om å se dette i sammenheng med Utviklingsplan for skole og barnehage som er under arbeid.

Kommunale bygg - oppgradering

Det avsettes årlig 2 mill kr til nødvendige påkostninger /investeringstiltak i kommunale formålsbygg. Midler til vedlikehold av formålsbyggene avsettes over drift. Hole kommune tok i 2017 i bruk IK-bygg for å effektivisere og forbedre arbeidet med kartlegging av bygningers tilstand og skaderisiko. Det er kartlagt et betydelig vedlikeholdsbehov (drift) på eksisterende kommunale formålsbygg i tillegg til et påkostning/investeringsbehov.

Ladestasjoner - elbiler

Det er nødvendig å etablere ladestasjoner for elbiler i forbindelse med kommunestyrets vedtak om å skifte ut tjenestebiler med elbiler.

Lekeplassutstyr barnehage og skole

Det avsettes midler til nødvendig utskifting av lekeplassutstyr i skoler og barnehage.

Mobiliteitsplan - ny

Fra 2022 foreslås avsatt årlige midler til tiltak iht mobiliteitsplan herunder trafikksikkerhetstiltak.

Nytt biblioteksystem

Dagens biblioteksystem fases ut. Hole kommune deltar i felles anskaffelse av nytt system sammen med flere kommuner i Viken.

Veier - oppgradering kommunale veier

Det avsettes årlig 2 mill kr til nødvendig påkostning av kommunale veger. Midler til vedlikehold av kommunale veger avsettes over driftsbudsjettet til Teknisk drift/eiendom. Kartlegging i forbindelse med arbeidet med hovedplan vei viser stort investeringsbehov også innen vegområdet.

Vik skole moduler klasserom/grupperom

Det er gjort noen bygningmessige tilpasninger på Vik skole til skolestart 2021, men er behov ytterligere tiltak knyttet til elever med ulike utfordringer og det foreslås å sette opp et modulbygg i forhold til behov for flere klasserom/grupperom.

Finansiell virksomhet

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunene innbetaler årlig egenkapitaltilskudd til Kommunenes Landspensjonskasse (KLP) som er kommunens tjenstepensjonsleverandør. Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan som hovedregel ikke lånefinansieres. I investeringsplanen er innbetalingene forutsatt finansiert ved bruk av ubundet investeringsfond. Alternativt kan være salgsinntekter dersom kommunene i det aktuelle år vedtar salg av varige driftsmidler.

Rentable investeringer

Avløp hovedplan

Det avsettes årlige bevilgninger til påkostninger ledningsnett.

Hole renseanlegg

Kommunestyret vedtok hovedplan for vann og avløp for perioden 2019-2028. I handlingsplanen fremgår tiltak for å nå målsettingene for vannforekomstene og for vann- og avløpsanleggene. I planen fremgår utvidelse av Hole renseanlegg som en nødvendig investering i perioden.

Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning

Kommunestyret har vedtatt samarbeid med Bærum kommune om en fullverdig vann- og avløpsløsning på Sollihøgda. Hole kommune må gjennomføre nødvendige tiltak innenfor kommunegrensen og knytte seg til anlegget i Bærum kommune gjennom en tilknytningsavgift.

Vann - asbestledninger

I henhold til vedtatte hovedplan for vann og avløp er det viktigste tiltaket å få skiftet ut alle asbestmentrør innen 2024. Det er avsatt midler i 2021 og 2022 til tiltaket.

Vann - hovedplan

Det avsettes årlige bevilgninger til påkostninger ledningsnett.

Vann - vannmålere

Hole kommune er i ferd med å skifte ut de mekaniske vannmålerne med fjernavleste vannmålere for alle nærings- og privatabonnementer. Det er et mål om at alle vannmålere skal være fjernavleste innen 2024. Det er avsatt midler i budsjettet for 2021 og 2022 til formålet.

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Investeringer i varige driftsmidler	31 680	45 625	107 937	116 262
Tilskudd til andres investeringer	100	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 508	1 553	1 600	1 648
Sum finansieringsbehov	33 288	47 178	109 537	117 910
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 454	-2 034	-11 908	-12 330
Bruk av lån	-28 326	-43 591	-96 030	-103 932
Videreutlån	16 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-16 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	2 310	2 810	2 810	2 810
Mottatte avdrag på videreutlån	-2 310	-2 810	-2 810	-2 810
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-1 508	-1 553	-1 600	-1 648
Sum finansiering	-33 288	-47 178	-109 537	-117 910
Sum finansieringsbehov	33 288	47 178	109 537	117 910
Sum finansiering	-33 288	-47 178	-109 537	-117 910
Udekket finansiering	0	0	0	0

Investeringsutgiftene utgjør 31,7 mill kr og investeringstilskudd til kirken kr 100.000 for 2022. I tillegg til investeringer i bygg og anlegg skal kommunen årlig innbetale egenkapitaltilskudd KLP (pensjonsleverandør). Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan ikke lånefinansieres og forutsettes her dekket gjennom bruk av ubundet investeringsfond. Samlet finansieringsbehov utgjør 33,3 mill kr.

Investeringsbudsjettet finansieres med kompensasjon for merverdiavgift, ulike tilskudd, inntekter fra salg av anleggsmidler, overføringer fra drift eller opptak av lån.

Investeringer innen vann og avløp er betegnet som rentable ved at de finansieres av gebyrinntekter. Kommunen tar opp lån og gebyrinntektene skal over tid bidra til at kommunens kostnader også til gjelds-betjeningen skal dekkes.

Kompensasjon for merverdiavgift

Kompensasjon for merverdiavgift føres direkte i investeringregnskapet til finansiering av investeringer. Det er budsjettetert med 3,5 mill kr i merverdiavgiftskompensasjon i 2022.

Bruk av ubundet investeringsfond

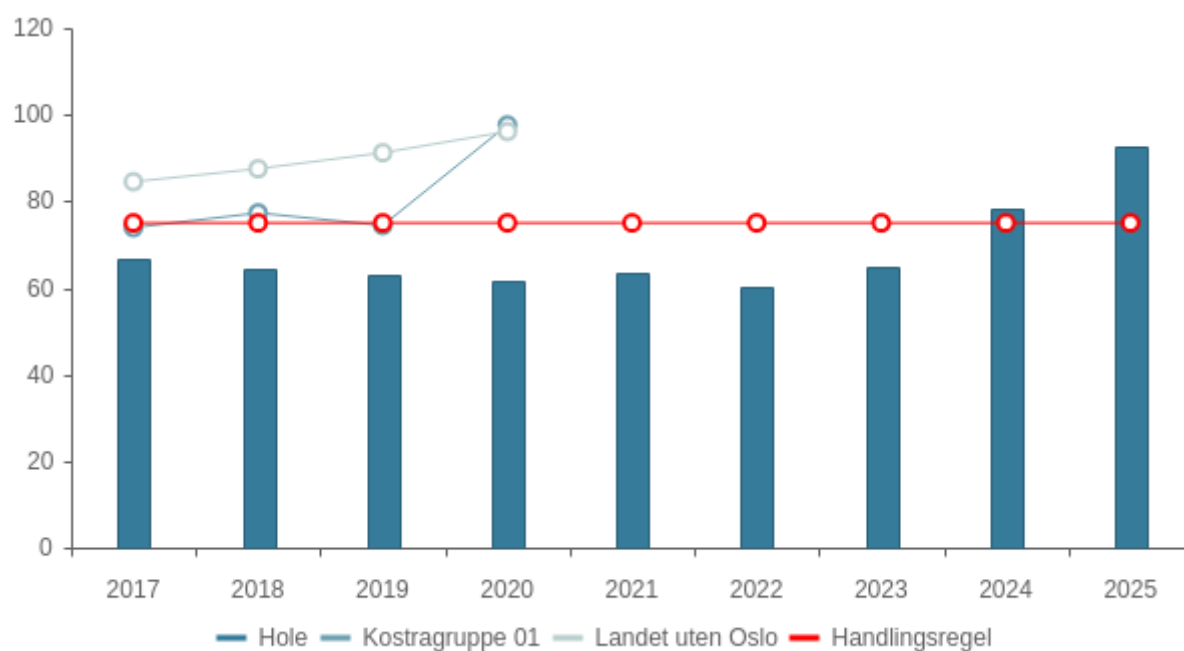
Hole kommune har 8,3 mill kr på ubundet investeringsfond etter avleggelse av regnskapet for 2020 . Prognose for saldo pr 31.12.2021 etter planlagt avsetninger og bruk er 7,7 mill kr. I forslaget til investeringsplan er det årlig planlagt anvendelse i størrelsesorden 1,5 mill kr til finansiering av egenkapitaltilskudd KLP. Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan ikke lånefinansieres.

Bruk av lån

Opptak av lån påfører driftsbudsjettet fremtidige rente- og avdragskostnader. Driftskostnader knyttet til startlån og VAR-investeringer finansieres over tid gjennom brukerbetalingen.

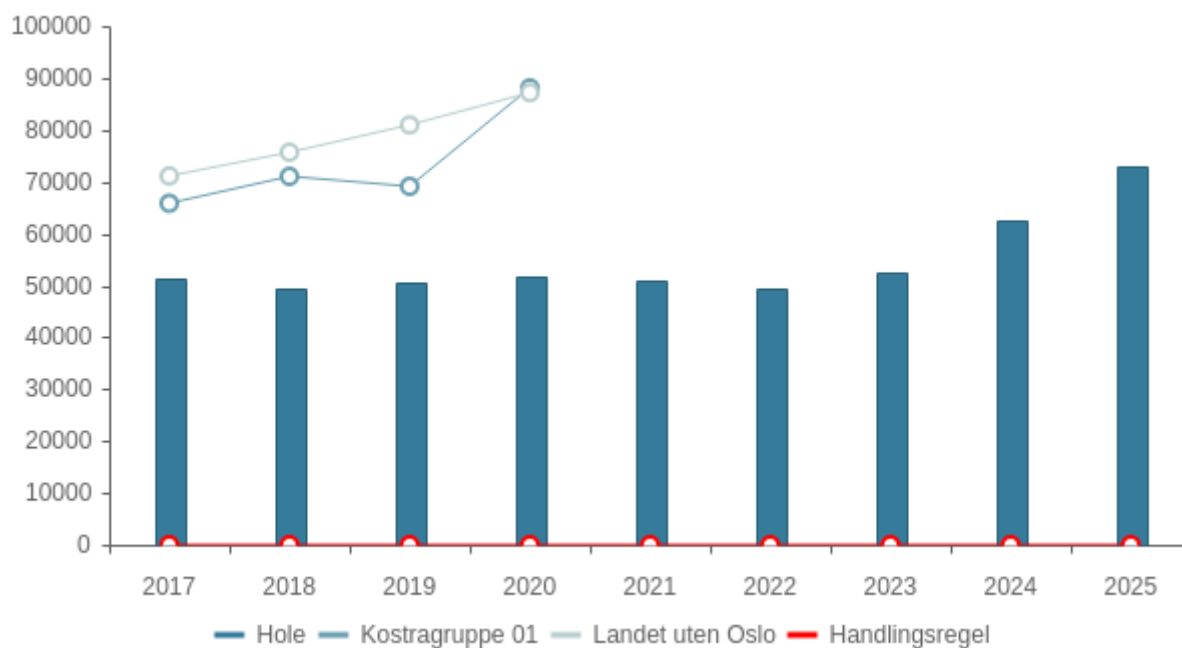
Budsjettetert låneopptak i fireårsperioden er på 268 mill kr hvorav 117 mill kr er knyttet selvkost (VAR). I tillegg tar kommunen opp startlån i Husbanken på 16 mill kr i 2022 i tråd med prognose. Behovet i forhold til startlån vurderes årlig.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

	KOSTRA 2017	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	Budsjett 2021	Økplan 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025
Hole	66,8 %	64,4 %	63,2 %	61,8 %	63,7 %	60,3 %	64,7 %	78,2 %	92,6 %

Netto lånegjeld i kroner per innbygger

	KOSTRA 2017	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	Budsjett 2021	Økplan 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025
Hole	51 228	49 483	50 752	51 927	51 080	49 441	52 456	62 590	73 122

Kommunens tjenesteområder

Administrasjon og fellesfunksjoner

Innledning

Tjenesteområde Administrasjon og fellesfunksjoner leverer tjenester til alle tjenesteområder, folkevalgte og innbyggerne. Tjenesteområdet har ansvar for å legge til rette for god politisk og administrativ styring, samt ivareta en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele organisasjonen.

Tjenesteområdet omfatter Kommunedirektøren og toppledelsen i kommunen herunder Kommuneoverlege, samt de administrative stab- og støttetjenestene Informasjon og IKT, Økonomi og Personal.

Fellesutgifter som Tilskudd til regionale samarbeidstiltak, KS-kontingent, personellforsikringer, bedriftshelsetjeneste, lærlingordning, lisenser og vedlikeholdsavtaler kommer inn under dette området.

Det er totalt 21,8 årsverk knyttet til området. I tillegg kommer folkevalgte, lærlinger og tillitsvalgte.

Bærekraftig utvikling

Hole kommune skal drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og være gjenstand for betryggende kontroll. Administrasjonen skal sørge for at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet og at vedtak blir iverksatt.

Kommuneplanens samfunnsdel beskriver mål og hovedgrep for å møte kommunens hovedmål og utfordringer innenfor sektorene.

Sosial bærekraft

- Jobbe for inkluderende arbeidsliv og tilrettelagte arbeidsplasser
- Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer

Økonomisk bærekraft

- Sikre solid kommuneøkonomi
- Struktur og rammebetingelser optimaliseres
- Stimulere til at bedrifter etablerer seg i kommunen
- Gjennom regionalt samarbeid bidra til et variert og robust arbeidsmarked
- Aktivt søke etter muligheter som ny bane og veg gir
- Opprette og sikre nødvendig beredskap for å takle uforutsette hendelser
- Være en effektiv og forutsigbar arbeidsgiver som tiltrekker seg kompetente medarbeidere

Miljømessig bærekraft

- Bidra til en trygg og klimavennlig kommune
- Opprette og styrke kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å takle uforutsette hendelser

Viktige satsninger i 2022:

- Arbeidsgiverpolitikk herunder tiltak for å rekruttere og beholde kompetente medarbeidere
- Økonomi og virksomhetstyring
- Innovasjon og digitalisering
- Næringsutvikling og regionalt samarbeid

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	20 443	18 228	34 834	34 834	34 834	34 834
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	8 594	14 152	8 739	5 486	929	-2 576
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 058	1 512	1 512	1 512	1 512	1 512
Overføringsutgifter	4 314	6 355	5 845	5 845	5 845	5 845
Finansutgifter	27 402	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Sum Driftsutgifter	62 811	63 247	73 930	70 677	66 120	62 615
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-75	-108	-108	-108	-108	-108
Refusjoner	-15 259	-6 299	-6 750	-6 750	-6 750	-6 750
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-18 899	-23 375	-23 375	-23 375	-23 375	-23 375
Sum Driftsinntekter	-34 233	-29 782	-30 233	-30 233	-30 233	-30 233
Sum	28 578	33 465	43 697	40 444	35 887	32 382

I denne tabellen er Sentrale utgifter (lønnsavsetning og pensjon) inkludert, mens driftsbudsjett med endringer er eksklusiv sentrale utgifter.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	35 266	35 266	35 266	35 266
Sum Vedtak forrige periode	-826	-456	-856	-856
Sum Budsjettendring i år	897	897	897	897
Konsekvensjusteringer	71	441	41	41
Konsekvensjustert ramme	35 337	35 707	35 307	35 307
Innsparingstiltak				
Innsparing lønnsutgifter	-451	-451	-451	-451
Tilskudd Ringerike Utvikling utgår	-510	-510	-510	-510
Sum Innsparingstiltak	-961	-961	-961	-961
Nye tiltak				
Styrking personal	900	900	900	900
Økte utgifter telefoni og lisenser hele organisasjonen	983	983	983	983
Sum Nye tiltak	1 883	1 883	1 883	1 883
Nye tiltak og realendringer	922	922	922	922
Ramme 2022-2025	36 259	36 629	36 229	36 229

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
Investeringsprosjekter					
Administrasjon og fellesfunksjoner					
Biler - Info/IT bytte ut dieselbil med elbil	0	500	0	0	500
IKT - Utskifting fiberkabel Vik skole, Vikstunet og Herredshuset	175	0	0	0	175
IKT - Utvidelse serverpark	655	0	0	0	655
IKT - Utvidelse trådløst nett	375	250	0	0	625
IKT tiltak felles	0	750	1 000	1 000	2 750
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	1 205	1 500	1 000	1 000	4 705
Sum investeringsprosjekter	1 205	1 500	1 000	1 000	4 705

Sammendrag budsjett**Driftsbudsjettet innebærer**

- Konsekvensjustering i forhold til tiltak i 2021 knyttet til Stortingsvalg m.v.
- Tilskudd/underskuddsdekning Ringeriksbadet IKS er videreført med 1 mill kr som i 2021.
- Tilskudd til Ringerike Utvikling AS utgår. Regionale tilskudd er forøvrig videreført på samme nivå som i 2021.
- Økte utgifter til telefoni og lisenser for hele organisasjonen
- Styrking av sentral personalfunksjon

Innsparingskrav søkes løst gjennom reduserte lønnsutgifter.

Investerings tiltak

Det innarbeides årlig investeringsmidler til felles IKT tiltak. I 2022 er tiltakene knyttet til utskifting av fiberkabel, utvidelse av server park og trådløst nett.

Utfordringer som preger driften

Under dette området vil sentral lønnsavsetning og pensjon for hele kommunen være risikoområder.

Velferd

Innledning

Kommunalområdet velferd har ansvar for tjenesteområdene Pleie- og omsorg som innbefatter institusjon og hjemmetjenester (PRO), Tjenesten for funksjonshemmede med Arbeidssenteret og avlastning (TFF), Helsetjenesten som innbefatter helsestasjon, skolehelsetjeneste, fysioterapi, psykologtjenesten og jordmor og Nav som innbefatter barnevern, sosialtjenesten, gjeldsrådgivning, statlige tjenester og tjenesten for mennesker med psykiske lidelser.

Målet for alle tjenester innen område velferd er å bidra til livsmestring og opplevelse av livskvalitet for mennesker i alle aldre og med ulike forutsetninger. I et samfunn med store endringer, er det viktig at verdier som likeverd, nestekjærlighet og medvirkning står sterkt. Alle mennesker skal verdsettes fordi de er mennesker. En grunnleggende tro på at alle kan bidra med noe ut fra egne forutsetninger, må prege de strategier og tiltak som blir iverksatt.

Vi satser på livsmestring.

Livsmestring handler om å ha evner og muligheter til å takle egen hverdag. Tidlig innsats betyr å etablere systemer og kompetanse til å avdekke behov og utfordringer og iverksette målrettede tiltak før problemene vokser seg store og omfattende. Det er både bedre og billigere å forebygge enn å reparere.

Velferdstjenestene skal i samarbeid med andre kommunale tjenester bidra til at mennesker i alle aldre med ulike forutsetninger og livssituasjoner opplever størst mulig grad av livsmestring, livskvalitet og medvirkning. En grunnleggende forutsetning for dette er å utjevne sosiale forskjeller.

Utfordringer og strategi

Kommuneplanens samfunnsdel – hovedgrep og delmål

Kommuneplanens samfunnsdel beskriver mål og hovedgrep for å møte kommunens hovedmål og utfordringer innenfor sektorene. Tjenestene innenfor området velferd skal bidra til gode liv for innbyggerne gjennom tiltak som stimulerer til medvirkning og mestring av utfordringer.

Delmål	Hovedgrep
• Sosial bærekraft	• Utjevne sosiale forskjeller
• Økonomisk bærekraft	• Sikre solid kommuneøkonomi • Forebygge og sikre tidlig innsats
• Miljømessig bærekraft	• Velge framtidsrettede klima- og miljøløsninger i bygge- og investeringsprosjekter • Fornuftig og riktig håndtering av avfall

Viktige felles innsatser for sektor Velferd 2022

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Ha en kunnskapsbasert praksis og sjekke ut om praksis bidrar til å nå vedtatte mål og satsninger
  - profesjonalisere tjenestetildelingen
- Jobbe for å øke livsmestring for sårbare grupper
- Fortsette å satse på helsefremmende og forebyggende tiltak for individ og samfunn
- Sikre og videreutvikle tverrfaglig samarbeid kommunalt og interkommunalt

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	163 380	165 360	165 966	165 966	165 966	165 966
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	14 601	13 336	13 301	13 236	13 236	13 236
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	28 888	23 893	23 814	23 814	23 814	23 814
Overføringsutgifter	8 819	9 102	8 802	8 802	8 802	8 802
Finansutgifter	4 313	50	50	50	50	50
Sum Driftsutgifter	220 001	211 740	211 933	211 868	211 868	211 868
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-8 108	-7 466	-7 496	-7 496	-7 496	-7 496
Refusjoner	-39 271	-38 256	-34 240	-34 240	-34 240	-34 240
Overføringsinntekter	-3 666	-1 615	-1 715	-1 715	-1 715	-1 715
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-4 050	-783	-783	-783	-783	-783
Sum Driftsinntekter	-55 096	-48 119	-44 233	-44 233	-44 233	-44 233
Sum	164 906	163 621	167 700	167 635	167 635	167 635

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Pleie og omsorg

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto drifts (prosent)	32,0 %	33,0 %	30,2 %	34,2 %	26,7 %	33,8 %	32,1 %
Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)	27 159	28 084	24 645	26 777	27 952	30 475	29 271
Produktivitet							
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	5 354	6 106	5 518	5 318	4 136	4 074	4 033
Dekningsgrad							
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	57,8 %	67,2 %	53,0 %	56,6 %	44,4 %	49,9 %	48,4 %
Andel innbyggere 67-79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	0,0 %	0,0 %	0,9 %	0,0 %	1,8 %	0,8 %	0,6 %
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	25,2 %	21,5 %	23,2 %	26,7 %	32,6 %	32,6 %	29,2 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (B)	8,0 %	8,1 %	10,2 %	10,1 %	8,5 %	10,4 %	11,2 %
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc (B)	92,7 %	90,5 %	176,1 %	84,2 %	100,0 %	91,1 %	91,4 %
Kvalitet							
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	81,8 %	81,9 %	77,1 %	79,5 %	83,6 %	78,9 %	78,0 %
Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)	283,8	293,7	333,1	229,5	300,4	333,7	315,4
Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)	0,61	0,50	0,61	0,41	0,60	0,51	0,58

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnevern

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten (B)	7 397	7 037	9 389	11 733	9 866	10 040	10 432
Produktivitet							
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (f.252) (B)	52,5 %	55,3 %	50,0 %	53,2 %	59,2 %	53,6 %	55,3 %
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (f.251) (B)	11,4 %	11,2 %	10,0 %	15,9 %	6,2 %	12,1 %	12,7 %
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244) (B)	36,1 %	33,5 %	40,0 %	30,9 %	34,7 %	34,4 %	32,1 %
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (f. 252) (B)	385 765	428 200	399 444	371 781	394 478	437 058	432 400
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (B)	17 187	15 462	49 077	54 328	20 024	36 177	44 254
Brutto driftsutgifter til tiltak (funksjon 251, 252) per barn med tiltak (B)	85 293	82 032	192 409	160 146	152 523	148 503	168 673
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn (0-22 år) med tiltak (B)	122 848	115 473	291 068	227 563	214 615	187 160	214 531
Dekningsgrad							
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	4,2 %	3,5 %	4,8 %	6,3 %	5,3 %	4,9 %	4,7 %
Kvalitet							
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år (B)	4,1	3,8	5,1	6,5	3,5	5,1	5,3

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommnehelse

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter til kommnehelsetjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	4,9 %	5,6 %	5,3 %	5,3 %	5,6 %	5,3 %	5,5 %
Dekningsgrad							
Hjemmebesøk nyfødte Andel barn (prosent)	98,1 %	101,5 %	98,6 %	93,4 %	106,8 %	92,3 %	72,4 %
Kvalitet							
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	35,5	35,7	51,4	50,0	34,4	50,9	45,7
Grunnlagsdata (Nivå 3)							
Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	11,8	11,7	10,3	10,2	9,7	11,6	11,8

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Sosiale tjenester

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger (B)	0,3	0,1	0,4	0,9	0,7	0,5	0,5
Netto driftsutgifter til råd, veiledning og sos.forebyggend arb. pr. innb, 20-66 år (B)	1 085	1 102	1 652	1 314	1 080	1 375	1 468
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	3,1 %	2,5 %	3,8 %	4,0 %	3,3 %	3,8 %	5,1 %
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (B)	3 172	2 477	3 777	3 976	3 861	4 156	5 330
Netto driftsutgifter til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innbyggere 20-66 år (B)	118	-37	308	28	27	213	552
Produktivitet							
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B)	50 762	41 949	33 496	35 989	48 448	43 678	50 855
Dekningsgrad							
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	42,9 %	36,0 %	50,4 %	35,0 %	42,9 %	37,1 %	39,6 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år (B)	3,0 %	3,3 %	2,9 %	3,2 %	3,0 %	3,4 %	3,9 %
Kvalitet							
Gjennomsnittlig deltakelseslengde (måned)	9	7	9	9	8	0	0

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommunale boliger

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	199	823	38	14	1 088	1 256	1 408
Netto driftsutgifter, boligformål, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	-0,4 %	-1,1 %	-0,4 %	1,1 %	0,1 %	-0,1 %	0,2 %
Dekningsgrad							
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	14	14	15	23	16	21	20
Andre nøkkeltall							
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (B)	7,1	1,2	1,9	1,3	1,8	1,6	0,8
Antall nye søknader per 1000 innbyggere (B)	3,8	3,2	3,5	2,8	1,7	3,9	4,5
Antall søknader per 1000 innbyggere (B)	5,3	3,7	4,1	4,0	1,7	5,4	6,6

KOSTRA-Nøkkeltall - Folkehelse

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio Kostragruppe 01 uten Oslo	Landet uten Oslo
Folkehelseprofil						
Befolkning - Personer som bor alene, 45 år +	23,6	24,3	25,3	22,7	20,6	
Helserelatert atferd - Lite fysisk aktive. Ungdata		9,0	18,0			
Helserelatert atferd - Røyking, kvinner	1,4 %					
Helsetilstand - Antibiotikabruk, resepter	284					
Helsetilstand - Forventet levealder, kvinner	83,8					
Helsetilstand - Forventet levealder, menn	79,8					
Helsetilstand - Hjerter- og karsykdom	106,0	104,0	117,0	104,0	118,0	
Helsetilstand - Overvekt og fedme, 17 år	19,0	16,0	28,0	24,0	27,0	
Helsetilstand - Psykiske sympt./lidelser	151,0	157,0	170,0	176,0	133,0	
Helsetilstand - Utdanningsforskjell i forventet levealder	4,60	4,90	3,70	3,40		
Helsetilstand - Vaksinasjonsdekning, meslinger 9 år	95,6	95,7	97,1	95,5	98,0	
Miljø, skader og ulykker - Fornøyd m/ lokalmiljøet. Ungdata		70,0	64,0			
Miljø, skader og ulykker - Fritidsorganisasjon. Ungdata		70,0	67,0			
Miljø, skader og ulykker - God drikkevannsforsyning	100,0	100,0	0,0	90,2	100,0	
Miljø, skader og ulykker - Skader, behandlet i sykehus	11,9					
Oppvekst og levekår - Barn av enslige forsørgere	11,0	12,0	16,0	16,0	10,0	
Oppvekst og levekår - Frafall i videregående skole	19,0 %					
Oppvekst og levekår - Inntektsulikhet, P90/P10	2,9	2,8	2,5	2,5	2,5	
Oppvekst og levekår - Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	18,0	10,0	17,0	24,0	34,0	
Oppvekst og levekår - Lavinntekt (husholdninger)	7,1	7,6	9,8	8,0	8,4	
Oppvekst og levekår - Trives på skolen, 10. klasse	93,0					
Oppvekst og levekår - Vgs eller høyere utdanning, 30-39år	85,0	85,0	75,0	75,0	82,0	

KOSTRA-Nøkkeltall - Flyktninger og integrering

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Andre nøkkeltall							
Bosatte flyktninger per 1000 innbyggere (B)			1,0	2,1	1,2	1,2	0,6
Flyktninger - Anmodning om bosetting - antall personer	10		10	19	10		
Flyktninger - Faktisk bosetting - antall personer			7	19	7		
Flyktninger - Faktisk bosetting - Prosent av anmodning (B)			70,0 %	100,0 %	70,0 %	79,2 %	81,6 %
Flyktninger - Vedtak om bosetting - antall personer	10		10	25	11		
Flyktninger - Vedtak om bosetting - Prosent av anmodning (B)	100,0 %		100,0 %	131,6 %	110,0 %	119,8 %	141,4 %
Innvandrere i arbeid (prosent)	72,0 %						
Innvandrere i prosent av befolkningen	12,7 %	13,5 %	10,1 %	10,7 %	10,3 %		
Tilskudd fra IMDi (kr)	6 317 602	4 485 699	13 292 669	22 575 117	12 906 151		

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innledning

Tjenesteområdet leverer helse, pleie- og omsorgstjenester i hovedsak til den eldre delen av befolkningen i eget hjem, omsorgsbolig, og i institusjon. Tjenesteområdet disponerer følgende omsorgsboliger: 14 på Vikstunet, 11 på Vik Torg og 12 boliger for demente på Sundjordet. Hole bo- og rehabiliteringssenter har 35 sykehjems plasser hvorav 11 er korttids plasser som inkluderer kommunal øyeblikkelig hjelp. I tillegg kjøpes for tiden 1 ekstern plass.

Hole bo- og rehabiliteringssenter og Sundjordet ble resertifisert som Livsgledehem i 2020. Bruker- og pårørendeundersøkelse i 2018 ga jevnt over gode tilbakemeldinger. . Pårørendemøter og pårørendesamarbeid er satt i system både på sykehjemmet og Sundjordet. Det er satset på videreutvikling av velferdsteknologi også i 2022.

Tjenesteområdet har ansvar for fastleger til kommunens innbyggere.

For brukeren handler et riktig omsorgsnivå om egenmestring og livskvalitet.

Økt levealder og oppgaveforskyvning mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen medfører at kommunen får ansvar for sammensatte problemstillinger og avansert medisinsk oppfølging. Liggetiden på sykehus er redusert til 2,1 døgn. Dette betyr at pasientene skrives raskere ut enn tidligere og stadig flere trenger sykepleiefaglig oppfølging og behandling. Behovet for sykepleiefaglig kompetanse økende

For å kunne nå det overordnede målet om at innbyggerne skal bo lengst mulig i eget hjem og mestre eget liv, er forebyggende innsats avgjørende.

Tiltak nederst i omsorgstrappa som hverdagsrehabilitering, frivillighetskoordinator til eldre hjemmeboende, bruk av velferds-teknologi, avlastning og tilpasning av hjelpemidler i hjemmet er viktige innsatsområder for å styrke brukers egenmestring og utsette behovet for tjenester høyere opp i omsorgstrappa.

Bærekraftig utvikling

PRO sitt hovedmål:

Tjenestene som ytes skal ivareta brukerens verdighet, bidra til at brukerne mestrer eget liv og være tilpasset brukernes hjelpebehov. Det er et mål å kunne bo trygt i eget hjem så lenge som mulig og mestre egen hverdag.

Sosial bærekraft

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi vil ha stor betydning for at innbyggere kan bo lengst mulig i eget hjem og mestre egen hverdag. Velferdsteknologi bør styrkes og være et utviklingsarbeid framover. Medikamentdispensere, videokonferanser og digitale konsultasjoner hos fastleger har vært i ordinær drift i flere år. Innføring av velferdsteknologi bidrar både til kvalitet og effektivisering av tjenesten.

Velferdsteknologiske hjelpemidler er tatt i bruk på sykehjemmet og i hjemmetjenesten. Kommunen er fortsatt med i Nasjonalt Velferdsteknologisk program og har et interkommunalt samarbeid. Hastigheten på utviklingen må tilpasses de ressursene som er til rådighet.

Frivillighetskoordinator

Fra august 2020 ble det ansatt en Frivillighetskoordinator i 50 % midlertidig stilling - finansiert av gavemidler. Denne finansieringsformen vil gjelde frem til sommeren 2022. Det har gjennom 2020 og frem til dd, blitt utviklet et system for samarbeid med frivillige og frivillige organisasjoner rettet mot eldre hjemmeboende. Tiltakene som prøves ut er knyttet til reformen "Leve hele livet". Reformen har 4 overordnede satsningsområder; aktivitet, fellesskap, måltider og måltidsstøtte. Tiltakene vil kunne utsette behovet for tjenester på det høyeste nivået i omsorgstrappa. Satsningen på økt frivillig innsats til hjemmeboende, vil være en viktig faktor for å nå målet om at den eldre delen av befolkningen skal oppleve trygghet og kvalitet i eget liv .

Et styrket og velfungerende samarbeid mellom kommune og frivillighet er et av hovedmålene til Hole kommune.

Styrke forebyggende og mestrende tiltak

Det er et stort behov for å styrke forebyggende og mestrende tiltak for å styrke livskvaliteten til hjemmeboende og redusere behovet for kommunale tjenester på kort og lang sikt. Dette gjelder f.eks bistand til tilpasning av eget hjem, veiledning / informasjon til de eldre og økt satsing på hverdagsrehabilitering.

Økonomisk bærekraft

Tildelingsteamet er første instans for vurdering av søknader og tildeling av tjenester. LEON prinsippet - laveste effektive omsorgsnivå - skal sikres ved tildeling av tjenester. Målet med arbeidet er å gi tilstrekkelig og likeverdige tjenester til innbyggerne. Mestring og rehabilitering skal prøves der det er mulig før kompenserende tiltak iverksettes.

Forebyggende tiltak nederst i omsorgstrappa som hverdagsrehabilitering, avlastning, frivillighet til eldre hjemmeboende og velferdsteknologi er noen av flere tiltak som bør initieres. Dette fører til at behovet for dyrere og mere ressurskrevende tjenester kan utsettes,

Miljømessig bærekraft

Hjemmetjenesten skal i løpet av 2022 bytte ut 6 av sine leasingbiler som går på fossilt drivstoff og det er lagt inn et investeringsforslag om å erstatte disse med el- biler.

Pandemien har i tillegg til mange utfordringer, vist oss mulighetsrommet når det gjelder digitale møter og samhandling. Dette vil være et viktig bidrag inn i fremtiden.

Økonomiplan for 2022-2025

Målekort

PRO	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Hverdagsrehabilitering skal heve funksjonsnivå i tråd med brukers behov	→	90	88	76	>90
Redusere unødvendig medikamentbruk for langtidsbeboere på sykehjem	↑	8,7	6	7,25	<6,5
Redusere unødvendig medikamentbruk for beboere i hjemmetjenesten	↓	7,2	7,8	8,3	-
Brukere/pasienter skal ikke være utsatt for alvorlige avvik	→	0	1	4	0
Liggesar skal ikke oppstå på institusjon	→	2	2	1	0
Hjemmeboende (inkl. Sundjordet) skal unngå brudd som følge av fall *	↓	105	102	148	126
Pasienter/beboere på sykehjem skal unngå brudd som følge av fall. *		114	108	106	-
Beboer på langtidsavdelingen skal ha tilfredsstillende tannhelse.		4	3,68	3,8	<3,6
Beboere på institusjonen skal være fornøyd med medvirkning		-	4,5	-	-
Brukere i hjemmetjenesten skal være fornøyd med medvirkning		-	4,1	-	-
Pårørende skal være fornøyd med medvirkning		-	4,2	-	-
Avvik budsjett %		-1,3	-4	-2	-6,1
Sykefravær %		10,6	11,3	12,4	6,7

*Fall er målt, ikke brudd

-Målinger ikke gjennomført for indikatorene, ny måling i 2022

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	78 423	78 793	79 060	79 060	79 060	79 060
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	8 940	8 284	8 219	8 154	8 154	8 154
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	15 391	10 270	8 508	8 508	8 508	8 508
Overføringsutgifter	2 028	1 944	1 944	1 944	1 944	1 944
Finansutgifter	1 890	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	106 671	99 291	97 732	97 667	97 667	97 667
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-6 861	-6 259	-6 259	-6 259	-6 259	-6 259
Refusjoner	-9 510	-7 652	-7 652	-7 652	-7 652	-7 652
Overføringsinntekter	-57	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 136	-408	-408	-408	-408	-408
Sum Driftsinntekter	-18 565	-14 319	-14 319	-14 319	-14 319	-14 319
Sum	88 106	84 973	83 413	83 348	83 348	83 348

Økonomiplan for 2022-2025

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon	3	102	102	102	102	102
Aktiverings- og servicetjenester til eldre og personer m funksjonsnedsettelse	495	278	282	282	282	282
Diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering	10 632	9 767	9 777	9 777	9 777	9 777
Pleie,omsorg,hjelp i inst	40 865	38 467	38 607	38 607	38 607	38 607
Pleie,omsorg,hjelp i hjem	36 111	35 719	34 006	33 941	33 941	33 941
Øyeblikkelig hjelp døgntilbud	0	639	639	639	639	639
Sum	88 106	84 973	83 413	83 348	83 348	83 348

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	84 973	84 973	84 973	84 973
Sum Budsjettendring i år	268	268	268	268
Konsekvensjusteringer	268	268	268	268
Konsekvensjustert ramme	85 240	85 240	85 240	85 240
Innsparingstiltak				
Redusert driftskostnader biler	-65	-130	-130	-130
Redusert kjøp av eksterne plasser	-1 762	-1 762	-1 762	-1 762
Sum Innsparingstiltak	-1 827	-1 892	-1 892	-1 892
Nye tiltak og realendringer	-1 827	-1 892	-1 892	-1 892
Ramme 2022-2025	83 413	83 348	83 348	83 348

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	2022-25
Investeringsprosjekter					
Velferd					
Biler - 6 elbiler hjemmetjenesten	2 500	0	0	0	2 500
Biler - ny elbil til ergoterapitjenesten	500	0	0	0	500
Institusjon - utskifting senger	550	0	0	0	550
Sum Velferd	3 550	0	0	0	3 550
Sum investeringsprosjekter	3 550	0	0	0	3 550

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Driftsbudsjettet er tilpasset reduksjon knyttet til kjøp av eksternt plass. Sykepleiedekningen har økt og bidrar til økte lønnsutgifter.

Driftsinntekter

Inntektssiden er justert opp for brukerbetaling i hjemmetjenestene i tråd med fastsatte satser. På Sundjordet forblir satsene uendret, da grunnlaget for beregning av kostnader er endret.

Innsparinger

Innsparinger søkes løst gjennom tiltak som i minst mulig grad vil berøre det direkte tilbudet til brukerne av våre tjenester. Årsverkreduksjoner innen forebyggende tjenester innebærer erfaringsmessig risiko for utløsning av tjenester høyere opp i omsorgstrappa. Området jobber aktivt for å unngå kjøp av eksterne plasser til brukere med spesielle behov. Dette betinger en stor grad av spisskompetanse, fleksibilitet og endringsvilje blant medarbeiderne.

Det foreslås å ta høyde for ytterligere reduksjon i kjøp av ekstern plass i forhold til forventet behov. Videre foreslås å utrede vaskeritjenester. Dagens tjenester har en kostnad på ca 1,8 mill kr. Prisantydning fra andre vaskeritjenester tilsies en betydelig besparelse.

Øvrig innsparing søkes løst gjennom reduserte lønnsutgifter, oppsigelse av programvare og øvrige driftstilpasninger.

Investeringsbehov og tiltak

Det er i investeringsbudsjettet avsatt midler til å kjøpe 6 elbiler til erstatning for fossile kjøretøy i forbindelse med leasingavtaler som utgår. Tiltaket er en del av kommunens klimaplan og bidrar til reduserte driftskostnader i hjemmetjenesten

Det avsettes midler til å anskaffe egen bil til ergoterapitjenesten. Utkjøring av hjelpemidler til hjemmeboende er en flaskehals. Mange hjelpemidler er også blitt større slik at hjemmetjenestens biler er mindre egnet. Ved bedre kapasitet kan ergo/hjemmetjeneste kjøre ut hjelpemidler raskere ut til bruke og bidrar til tjenester på laveste omsorgsnivå.

Det ble i 2021 avsatt midler til utskifting av sykesenger på Hole bo- og rehabiliteringsavdeling. I 2022 avsettes midler til slutføring på alle tun på langtidsavdelingen.

Utfordringer som påvirker driften

Utfordringene er knyttet til endringer i brukerbehov og at stadig mere kompliserte oppgaver skyves over fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. For å unngå å utløse de dyreste tjenestene høyt oppe i omsorgs-trappa, må ulike forebyggende tjenester være effektive og utgjøre en del av tilbudet til brukerne.

Tiltak funksjonshemmede

Innledning

Tjenesten omfatter botilbud, praktisk bistand, helsehjelp, avlastning, omsorgsstønning, BPA, støttekontakt og andre tiltak til funksjonshemmede barn og voksne. I tillegg drifter tjenesten Hole arbeidssenter. Kommunen har 3 omsorgsboliger med totalt 14 samlokaliserte leiligheter. Omsorgsboligene har pt. døgnbemanning. Flere er ressurskrevende brukere med økende, omfattende og sammensatte behov. I tillegg disponeres 5 leiligheter i første etasje på Vikstunet, for brukere med mindre behov for oppfølging.

I januar 2021 ble ny avlastningsenhet Skoglia og barnebolig i tilknytning til FOT avdeling ferdigstilt på Sundvollen oppvekstsenter.

Det ytes også tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne, som bor i egne private hjem rundt om i kommunen.

Det er økt etterspørsel og behov for flere bemannede omsorgsboliger, da flere unge ønsker/venter på å kunne flytte inn i tilpasset bolig med tilknyttet helsepersonale. TFF kjøper plass ved Austjord avlastningsenhet, Ringerike kommune. Det kjøpes også tjenester fra en privat leverandør Ecura og Signo til oppdrag hvor det kreves spesialkompetanse.

Bærekraftig utvikling

Tjenesten skal sikre at den enkelte innbygger skal ha mulighet til å leve og bo selvstendig, samt mulighet til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre. TFF skal jobbe aktivt for å skape godt omdømme av tjenesten og faget, og sikre brukerne mulighet for deltakelse i alminnelige aktiviteter i nærmiljøet.

Sosial bærekraft

Vektlegge innbyggernes egne ressurser og erfaringer i tjenesteytingen

Hverdagsmestring ble startet som prosjekt i 2015 og er blitt en etablert måte å tenke omsorg på. Et eget hverdagsmestringsteam sørger for å holde fokus på mestring og brukernes egne ressurser. Målet er økt livskvalitet, selvstendighet og brukermedvirkning. Samskaping er et viktig nøkkelord, hvor man sammen med brukeren finner den beste løsningen.

TFF er en del av Holemodellen som tar utgangspunkt i innbyggernes egne ressurser, erfaringer og behov.

Gi tett og langsiktig oppfølging til de med særlige utfordringer.

Kontinuitet og kvalitet er særlig viktig for de brukere som har behov for langsiktige og sammensatte tjenester. TFF er preget av lav turnover og lavt sykefravær. Stedlig ledelse er en nøkkelfaktor.

Flere medarbeidere er i pågående utdanningsforløp. I tillegg gir TFF praksisplass til lærlinger, sykepleier – og vernepleierstudenter m.fl.

Systematisk jobbing med kompetansehevede tiltak og etisk refleksjon er en del av en stadig mer krevende arbeidshverdag. Det er satt i gang flere tiltak for å fremme og vedlikeholde kompetanse. Målet er å styrke den enkelte medarbeiders handlings- og vurderingskompetanse, samt imøtekomme krav fra Statsforvalteren.

Avlastende tiltak - Avlastningstilbud for foreldre/familier som står i krevende omsorgsroller.

Avlastning av ulik varighet og hyppighet gir nødvendig avlastning og pause i hverdagen. Tiltaket bidrar til at pårørende klarer å stå i situasjonen over tid. Samtidig blir tjenestestedet og tjenesteyterne tidlig kjent med brukeren og får mulighet til å planlegge tilbudet videre. Oftest har brukere i TFF et livslangt behov.

Fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser

Samarbeid med frivillighetssentralen fungerer veldig bra, spesielt for brukere på Vikstunet. Der deltar brukerne aktivt i frivillighetssentralens tilbud. Samtidig er flere brukere også aktive frivillige selv. For øvrig samarbeides det godt med lag og foreninger. TFF har ikke egen frivillighetskoordinator, men kontakten skjer gjennom engasjerte ansatte.

Økonomisk bærekraft

Velferdsteknologi

Dette er et satsningsområde i samarbeid med PRO. Spesielt videokonferanse og digitale konsultasjoner hos fastlege er kommet godt i gang i TFF og blitt en del av den daglige driften.

Bruk av personlige digitale hjelpemidler som bidrar til økt selvstendighet og egenmestring er i bruk og introduseres for innbyggere fortløpende. Egne ansatte med videreutdanning/kursing innen velferdsteknologi er viktig for videre utvikling.

Være en effektiv og forutsigbar arbeidsgiver som tiltrekker seg kompetente medarbeidere.

Tjenesten jobber kontinuerlig med omdømme og arbeidsmiljø. TFF tar imot mange lærlinger, studenter og elever. Enheten utdanner og videreutdanner egne ansatte og sikrer dermed godt faglig miljø som lettere tiltrekker seg nye kompetente medarbeidere.

Tjenestetildeling

Har de seneste årene satset på kompetanseøkning innen helserett og saksbehandling, slik at tjenestetildelingen blir så riktig som mulig. Dette har hatt god effekt og ses bl.a. gjennom fravær av klager og overprøvinger hos Statsforvalteren.

Miljømessig bærekraft

Tjenestebiler

Tjenesten byttet ut 2 fossilbiler med en el-bil sommeren 2020 og har dessuten 1 hybridbil fra tidligere. TFF planlegger videre utskiftning når leasingavtalene går ut.

Brukte kontormøbler

TFF gjenbraker kontormøbler så langt det lar seg gjøre og kjøper brukt når det er nye behov.

Målekort

TFF	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger	↑	59,7	63,8	62,9	66,8
Opplevelse av respektfull behandling. Målt hos pårørende	→	5,6	-	-	-
<i>Gj.snitt Norge 4,9</i>					
Opplevd brukermedvirkning	→	4,5	-	-	-
<i>Målt hos pårørende</i>					
<i>Gj.snitt Norge 4 (ja)</i>					
Opplevd medbestemmelse	↑	87,5	-	-	-
Kommer ansatte når de skal? (% ja)					
Opplevd medbestemmelse	↑	75	-	-	-
Opplever bruker at det er brukeren som selv bestemmer i hverdagen?					
Opplevd medbestemmelse	↓	23,1	-	-	-
Har du en aktivitet etter arbeidstid? (% nei)					
Helhetsvurdering	→	87,5	-	-	-
Alt i alt er du fornøyd med hjelpen du får? (ja)					
Fravær av alvorlige avvik	→	0	0	0	0
Medisinavvik, vold og seksuelle overgrep					
Samsvar mellom tildelte tiner i vedtak faktisk tilbud (%)	→	100	100	100	100
Fravær av omgjorte vedtak hos Fylkesmannen	→	0	0	0	1
Avvik budsjett %		8	29	15	15
Sykefravær %	↓	9,2	4,6	7,5	8,93

- Målinger ikke gjennomført for indikatorene, ny måling i 2022

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	49 193	50 194	51 125	51 125	51 125	51 125
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 831	1 457	1 387	1 387	1 387	1 387
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 222	9 106	10 204	10 204	10 204	10 204
Overføringsutgifter	216	224	224	224	224	224
Finansutgifter	201	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	60 664	60 981	62 939	62 939	62 939	62 939
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 005	-972	-1 002	-1 002	-1 002	-1 002
Refusjoner	-18 278	-20 669	-18 976	-18 976	-18 976	-18 976
Overføringsinntekter	-6	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-27	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-19 317	-21 641	-19 978	-19 978	-19 978	-19 978

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sum	41 347	39 341	42 962	42 962	42 962	42 962

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon	346	20	20	20	20	20
Aktiviserings- og servicetjenester til eldre og personer m funksjonsnedsettelse	5 167	5 643	5 615	5 615	5 615	5 615
Pleie,omsorg,hjelp i inst	8 878	9 152	10 311	10 311	10 311	10 311
Pleie,omsorg,hjelp i hjem	26 956	24 526	27 016	27 016	27 016	27 016
Sum	41 347	39 341	42 962	42 962	42 962	42 962

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	39 341	39 341	39 341	39 341
Sum Budsjettendring i år	210	210	210	210
Konsekvensjusteringer	210	210	210	210
Konsekvensjustert ramme	39 551	39 551	39 551	39 551
Innsparingstiltak				
Ikke innleie ved sykdom	-30	-30	-30	-30
Inntekt SFO betaling for 1 barn	-30	-30	-30	-30
Lease El bil	-35	-35	-35	-35
Lease Elbil	-35	-35	-35	-35
Redusere 25 % stilling i bolig B	-170	-170	-170	-170
Redusere med 20% stilling i Gamleveien 2B	-123	-123	-123	-123
Redusere med 7% stilling i bolig A	-42	-42	-42	-42
Reduserer vikarinneleie	-35	-35	-35	-35
Reduserer vikarinneleie	-25	-25	-25	-25
Reduserer vikarlommeleie	-35	-35	-35	-35
Sum Innsparingstiltak	-560	-560	-560	-560
Nye tiltak				
Tilskudd ressurskrevende tjenester innstramming i ordning	1 693	1 693	1 693	1 693
Økt tjenestebehov boliger og avlastning	1 180	1 180	1 180	1 180
Økte kostnader kjøp av eksterne plasser	1 098	1 098	1 098	1 098
Sum Nye tiltak	3 971	3 971	3 971	3 971
Nye tiltak og realendringer	3 411	3 411	3 411	3 411
Ramme 2022-2025	42 962	42 962	42 962	42 962

Sammendrag budsjett

Innsparinger søkes løst gjennom

Reduserte personalkostnader er knyttet til opphør av brukerbehov og noe endret struktur innad i tjenesten. Tiltakene vil ikke få konsekvenser for tjenestemottakere, men ansatte må utvise enda mer fleksibilitet enn tidligere.

Generelle tiltak som gjøres kontinuerlig

- Aktiv og økt bruk av lærlinger og andre som har praksis i tjenesten
- Løpende vurdering av vedtak og evt. reduksjon/økning i tråd med behov
- Avdelingsledere dekker ledige vakter når det er mulig
- Hver enkelt vikarinneleie vurderes nøye

Utfordringer som påvirker driften

- Statsforvalters skjerpede praksis vedrørende kompetansekrav og krav til kontinuerlig opplæring og veiledning av samtlige ansatte når det er fattet vedtak om bruk av makt og tvang.
- Økte og mer komplekse behov hos brukergruppen i kombinasjon med at spesialisthelsetjenesten overfører flere oppgaver til kommunen.
- Vei og bane prosjektet
- Endringer i ordningen Refusjon for ressurskrevende brukere

Helse

Innledning

Tjenesteområdet Helse skal sikre helsefremmende og forebyggende innsats for befolkningen og til kommunes tjenesteområder både på individ, gruppe og befolkningsnivå. Helseovervåkning, helsemessig beredskap, miljørettet helsevern, smittevern og tilsyn er sentrale ansvarsområder. Det helsefremmede og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom er avdelingens primær oppgave. Forebyggende helsetjenester til befolkningen er organisert som anbefalt i en Frisklivssentral. Helseavdelingen bidrar med habilitering og rehabilitering i hele livsløpet.

Fagkompetansen fordeler seg på helsesykepleier, jordmor, ernæringsrådgiver, fysioterapeut, lege, psykolog og kontorlag.

Helseavdelingen har 10,7 årsverk fordelt på 15 ansatte. Avdelingen har nå 2,1 engasjementsstillinger som er finansiert av tilskudd fra Helsedirektoratet. I tillegg har avdelingen turnuslege og turnusfysioterapeut.

Helseavdelingen finansierer 2,25 årsverk med kommunalt driftstilskudd til Hole fysioterapi.

Bærekraftig utvikling

Holes innbyggere skal i størst mulig grad oppleve tilstand av trivsel og velvære, mestre normale utfordringer i livet, gjennomføre skolegang, arbeide og være i stand til å bidra til samfunnet rundt seg.

Sosial bærekraft

Tjenesteområde Helse bygger sosial bærekraft gjennom tidlig innsats, helsefremmende og forebyggende tjenester, rehabilitering, habilitering og godt samarbeid på tvers av fag og tjenester.

Tjenesteområde Helse jobber for å sikre

- avdekking av vansker så tidlig som mulig, sette inn riktige tiltak og gi hjelp til selvhjelp
- at alle barn og unge kan mestre egen hverdag, skolegang, inngå i sosiale relasjoner, etablere vennskap og ha et trygt og omsorgsfullt familieliv
- en bred tilnærming til mestring av sykdom og/eller funksjonssvikt. Målet er å utvikle lærings,- og mestringstiltak som sikrer at innbyggerne håndterer hverdagen på en god måte
- at tjenestene og fagkompetansen er lett tilgjengelig for alle i målgruppene
- at tjenestetilbudet bærer preg av likhet og sammenheng
- kunnskapsbasert praksis og treffsikre tiltak
- veiledning og bistand til andre tjenesteområder med kompetanse innen helsefremmende og forebyggende arbeid
- samarbeid og koordinering internt, mellom de ulike tjenesteområdene og eksternt med spesialisthelsetjenesten
- et godt innovativt arbeidsmiljø som legger til rette for å rekruttere, beholde og utvikle stolte medarbeidere med høy grad av endringskompetanse

Holemodellen – mitt liv min vei

Holemodellen- «Mitt liv- Min vei», er et omfattende innovasjonsprosjekt på tvers av alle tjenestekområder i oppvekst.

Holemodellen skal bidra til effektivitet, kvalitet og god ressursutnyttelse. Likeledes at alle barn og deres familier får tilgang til tverrfaglig kompetanse, bistand og medvirkning gjennom hele barndom og ungdomstida. Hjelpebehov skal oppdages så tidlig som mulig, og treffsikre tiltak skal iverksettes.

Økonomisk bærekraft

Helseperspektivet skal innarbeides i lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Helsefremmende arbeid skal styrke lokalsamfunnet når det gjelder å prioritere, avgjøre, planlegge og gjennomføre tiltak for en bedre helse.

Samfunnspsykologisk og samfunnsmedisinsk kompetanse anvendes og integreres i det kommunale planarbeidet og det tverrsektorielle folkehelsearbeidet. En bred, samfunnsmessig tilnærming innebærer at alle sektorer planlegger og hensyntar faktorer som påvirker helsen.

Helseavdelingen skal ha nødvendig oversikt over befolkningens helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Gjennom dette arbeidet skal folkehelseutfordringer identifiseres. Helseavdelingen skal - i samarbeid med kommunelegen - føre tilsyn med forhold i miljøet som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Øverste tilsynsmyndighet er kommunelegen.

Miljømessig bærekraft

- Fasilitere “aktiv transport” som å gå og sykle, og sikre dette perspektivet inn det kommunale planarbeidet og i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet.
- Benytte seg av digitale møtearenaer
- Overvåking og tilsyn – vannkvalitet, forurensning.

Økonomiplan for 2022-2025

Målekort

Målekort Helse	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Pasienter, klienter og samarbeidspartnere opplever at tjenesten er tilgjengelige og at de får den hjelpen de trenger.	↑	80-82%	88%	88%80%	78%
Andel av de gravide i Hole benytter jordmortjenesten		62%	51%	90%	92%
Andel nyfødte med hjemmebesøk av helseyskepleier to uker etter hjemkomst		100%	100%	100%	65%
Andel Spedbarn med fullført helseundersøkelse innen 8. leveuke		100/	100%	100%	100%
Andel barn i barnevaksinasjonsprogrammet (Meslinger)		-	96,0	-	96,3
Alle barn opplever at Skolehelsestjenesten er tilgjengelig for seg		80%	88%	70%	80%
Andel barn med fullført helseundersøkelse i 1. trinn i grunnskolen		98	100%	100%	100%
Andel Familieveiledning COS kurs		-	-	8	8
Psykologfaglig kompetanse oppleves lett tilgjengelig og nyttig for andre faggrupper og for kommunens innbyggere		80%	-	-	-
Andel pasientene har nådd målettingen satt ved behandlingsstart i Friskliv		82%	80%	80%	-
Andel institusjonspasienter som får fysikalsk rehabilitering		-	-	-	ny
Andel barn som får fysikalsk habilitering		-	-	-	ny
Andel pasienter i behandling Hole fysioterapi (- psyk.mot)		-	-	-	ny
Pasientene er alt-i-alt fornøyde med tjenestene de mottar fra fysioterapitjenesten		80%	-	-	-
Avvik budsjett		11%	12%	-	-
Sykefravær		4,9	3,4	1,9 2,5	-

- Målinger ikke gjennomført for indikatorene

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	12 492	12 997	12 497	12 497	12 497	12 497
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	901	1 034	1 134	1 134	1 134	1 134
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 055	1 067	1 152	1 152	1 152	1 152
Overføringsutgifter	117	177	177	177	177	177
Finansutgifter	680	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	15 245	15 274	14 959	14 959	14 959	14 959
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-7	-21	-21	-21	-21	-21
Refusjoner	-3 144	-3 184	-3 184	-3 184	-3 184	-3 184
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-966	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-4 118	-3 205	-3 205	-3 205	-3 205	-3 205
Sum	11 127	12 069	11 754	11 754	11 754	11 754

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon	0	1	1	1	1	1
Helsestasjons- og skolehelsetjeneste	5 609	4 802	5 339	5 339	5 339	5 339
Forebyggende arbeid, hels	1 703	2 654	2 499	2 499	2 499	2 499
Diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering	3 816	4 612	3 915	3 915	3 915	3 915
Sum	11 127	12 069	11 754	11 754	11 754	11 754

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	12 069	12 069	12 069	12 069
Sum Budsjettendring i år	-149	-149	-149	-149
Konsekvensjusteringer	-149	-149	-149	-149
Konsekvensjustert ramme	11 920	11 920	11 920	11 920
Innsparingstiltak				
Ingen vikar innleie ved fravær	-266	-266	-266	-266
Sum Innsparingstiltak	-266	-266	-266	-266
Nye tiltak				
Nødvendige oppgradering av datasystemer-journal	100	100	100	100
Sum Nye tiltak	100	100	100	100
Nye tiltak og realendringer	-166	-166	-166	-166
Ramme 2022-2025	11 754	11 754	11 754	11 754

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Det er gjort følgende tilpasninger i driftsbudsjettet:

- Politisk vedtak fra 2020 - Helsestasjon for ungdom - er innarbeidet i budsjettet. Vertskommuneavtale er inngått med Ringerike kommune.
- Omprioritering av ramme for å opprettholde kommunepsykologstilling etter bortfall av øremerket tilskudd.
- Økte lønnskostnader for å rekruttere og beholde kompetansepersonell
- Organisasjonstilpasning ved overføring av kommuneleigestilling fra Tjenesteområde Helse til kommunalsjef Velferd.

Innsparinger

Innsparingskrav søkes løst gjennom lavere lønnsutgifter.

Utfordringer som påvirker driften

- Sikre en helhetlig tilnærming med samarbeid på tvers av tjenesteområder.
- Samhandlings-reformen medfører at oppgaver flyttes fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. Generelt opplever Helsetjenestene en økning i komplekse og sammensatte oppgaver knyttet til brukerne.

- Området har vært faglig og organisatorisk enhet for korona-pandemien fra og med mars 2020 og det er forutsatt usikkerhet knyttet til hvordan pandemien vil påvirke tjenesten og arbeidssituasjonen også videre fremover

Nav Hole

Innledning

Tjenesteområdet NAV omfatter statlige tjenester knyttet til oppfølging av arbeidssøkere, sykefraværsområdet samt arbeidsavklaringspenger (AAP). I tillegg kommer kommunale fagområder som psykisk helse, økonomisk sosialhjelp, barnevern og bosetting av flyktninger. Likeledes saksbehandles husbankens ordninger startlån, bostøtte m.v og saker i henhold til alkohollovgivningen som skjenkebevillinger og skjenkekontroll.

Tjenesteområdets hovedmål er definert i formålsparagrafen i de respektive fagområdenes sentrale lovverk. Henholdsvis Lov om sosiale tjenester, Lov om barneverntjenester, Lov om helsetjenesten i kommunen og introduksjonsloven.

Felles for lovene er intensjonen om forebygging, hjelp til selvhjelp, gode levekår samt utjevning av sosiale forskjeller.

Det skal ytes forsvarlige tjenester, og barn og unge skal møtes med trygghet og kjærighet.

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

- Sikre gode oppvekstvilkår gjennom iverksetting av forebyggende og kurative tiltak samt akuttberedskap for barn og unge
- Arbeid og aktivisering av voksne er et mål uavhengig av fagområde
- Stimulere til utdanning i barne- og ungdomsgruppen av norske og ikke etnisk norske
- Alle fagområder skal ha oppmerksomhet rettet mot barn i kontakten med foreldregruppen. Fokus skal være på barns oppvekstbetingelser og utviklingsmuligheter

Økonomisk bærekraft

- Forebyggende perspektiv innenfor alle fagområder
- Tettere samarbeid med øvrige kommunale tjenester med tanke på Barnevernsreformens intensjon om økt forebyggende virksomhet. Herunder samarbeid med helsestasjonen om tidlig foreldreveiledning.
- Råd og veiledning vektlegges innenfor sosialtjenesten

Økonomiplan for 2022-2025

- Interkommunalt samarbeid; Akuttberedskap for barn, krisesenter og forberedelse av forestående barnevernreform (2022). Enkelte tilbud er så ressurskrevende å etablere lokalt, at interkommunalt faglig samarbeid og deling av utgifter sikrer den beste kvaliteten til brukerne
- Benytte eksterne tilskuddsordninger for å opprettholde og supplere driften

Miljømessig bærekraft

- Etablering av utlåsentral av sportsutstyr m.v. ved hjelp av tilskuddsmidler fra Statsforvalteren (BUA)
- Økt bruk av digitale verktøy som "Teams" mv reduserer behov for transport til/fra møter
- Gjenbruk der det er mulig fremfor ny-innkjøp

Målekort

NAV	Mål 2021	2017	2018	2019	2020
Tiltaksplaner i alle barnevernssaker	→	-	96%	93%	99%
Kvalifisering av flyktninger	↑	-	60%	75%	82%
Arbeid og aktivitet	↑	-	65%	70%	70%
Avvik budsjett %	↓	-1	21	12	2
Sykefravær %	→	1,2	3	3	2,4

- Målinger ikke gjennomført for indikatorene, ny måling i 2022

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	23 272	23 376	23 285	23 285	23 285	23 285
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 929	2 561	2 561	2 561	2 561	2 561
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	3 220	3 450	3 950	3 950	3 950	3 950
Overføringsutgifter	6 458	6 757	6 457	6 457	6 457	6 457
Finansutgifter	1 542	50	50	50	50	50
Sum Driftsutgifter	37 421	36 194	36 303	36 303	36 303	36 303
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-235	-214	-214	-214	-214	-214
Refusjoner	-8 338	-6 751	-4 428	-4 428	-4 428	-4 428
Overføringsinntekter	-3 603	-1 615	-1 715	-1 715	-1 715	-1 715
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-921	-375	-375	-375	-375	-375
Sum Driftsinntekter	-13 096	-8 955	-6 732	-6 732	-6 732	-6 732
Sum	24 325	27 239	29 571	29 571	29 571	29 571

Økonomiplan for 2022-2025

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon	33	99	99	99	99	99
Aktiverings- og servicetjenester til eldre og personer m funksjonsnedsettelse	38	211	211	211	211	211
Råd, veil. og sos. foreb.	4 357	4 148	4 162	4 162	4 162	4 162
Tilbud til pers med rusproblemer	178	349	351	351	351	351
Barneverntjeneste	3 417	4 111	5 739	5 739	5 739	5 739
Barneverntiltak i familie	1 205	1 183	1 183	1 183	1 183	1 183
Barneverntiltak utenfor f	5 915	5 730	6 738	6 738	6 738	6 738
Pleie,omsorg,hjelp i inst	560	540	540	540	540	540
Pleie,omsorg,hjelp i hjem	5 791	6 055	6 024	6 024	6 024	6 024
Introduksjonsordningen	1 014	450	450	450	450	450
Kvalifiseringsprogrammet	200	346	346	346	346	346
Ytelse til livsopphold	5 191	5 175	4 875	4 875	4 875	4 875
Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig mv	233	456	457	457	457	457
Tjen. utenfor ord komm. a	-254	0	10	10	10	10
Statstilskudd til bosetting og integrering av flyktninger og drift av asylmottak	-3 594	-1 615	-1 615	-1 615	-1 615	-1 615
Sum	24 325	27 239	29 571	29 571	29 571	29 571

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	27 239	27 239	27 239	27 239
Sum Budsjettendring i år	79	79	79	79
Konsekvensjusteringer	79	79	79	79
Konsekvensjustert ramme	27 318	27 318	27 318	27 318
Innsparingstiltak				
Redusert foreldrebetaling oppgaveoverføring	-300	-300	-300	-300
Redusert lønn fosterhjem	-170	-170	-170	-170
Ref for prosjektledelse	-100	-100	-100	-100
Økt inntekt	-70	-70	-70	-70
Sum Innsparingstiltak	-640	-640	-640	-640
Nye tiltak				
Barnevern bortfall av øremerket tilskudd	2 393	2 393	2 393	2 393
Barnevernreform økt egenandel	500	500	500	500
Sum Nye tiltak	2 893	2 893	2 893	2 893
Nye tiltak og realendringer	2 253	2 253	2 253	2 253
Ramme 2022-2025	29 571	29 571	29 571	29 571

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Flere av utgiftspostene er knyttet til enkeltvedtak og lovpålagte tjenester og gir utfordringer knyttet til å budsjettere fremtidig utgiftsnivå.

Barnevernreformen innebærer bl.a at kommunene får et større økonomisk ansvar for tiltak utenfor hjemmet som fosterhjem og institusjon. Kommunene skal f.o.m. neste år dekke tilnærmet alle utgifter. Det er lagt til grunn en økt utgiftsramme i den forbindelse.

Driftsinntekter

Tjenesteområdet kompenseres for bortfall av tilskudd innen barnevernet som innlemmes rammetilskuddet til kommunen fra 2022. Kommunen har fått betydelige tilskudd til barnevernet over mange år herunder øremerkede midler tilsvarende 2,2 årsverk.

Innsparing søkes løst

1. Redusert utgift ved kjøp av institusjonsplass (voksne)
2. Reduserte lønnsutgifter
3. Driftsreduserende tiltak der det er mulig

Utfordringer som påvirker driften

Den forestående barnevernreformen vil stille krav til økt ressursinnsats både økonomisk og personalmessig.

Reformen lovfester et større krav til alle typer tjenester for barn og unge vedrørende samarbeid og forebygging. Dette betinger et tettere samarbeid mellom ulike tjenester. Reformen skal bidra til at barn slipper å flytte fra hjemkommunen, og sikres tilpassede tjenester der de bor. Reformen medfører økt ansvar for kommunen og vil bety en betydelig økonomisk merkostnad fra første dag.

Lovendringer i barnevernloven med økt ansvar for ettervern; Lovkravet økes til 18-25 år mot tidligere 18-23 år.

Siste år har medført endringer i **behovet for bosetting av flyktninger**. Det er usikkerhet rundt situasjonen framover. Foreløpige signaler tilsier at det trolig vil bosettes flyktninger i kommunene i 2022.

Pågående pandemi. Usikkerhet ift hvordan denne vil påvirke arbeidsmarkedet på lang sikt. Dette er av stor betydning for kommuneøkonomien med tanke på evt økning i sosialhjelpsutgifter, sosiale ringvirkninger av ledighet samt reduserte skatteinntekter til kommunen i sin helhet.

Statlige veiledende satser for økonomisk stønad: Satser for 2022 foreligger foreløpig ikke.

	2020	2021
Enslige	6250	6450
Ektepar/samboere	10 450	10 800
Person i bofellesskap	5250	5400
Barn 0-5 år	2750	2850
Barn 6-10 år	3150	3250

Barn 11-17 år	4100	4250
----------------------	------	------

Oppvekst

Innledning

Kommunalområdet oppvekst har ansvar for tjenesteområdene grunnskole, barnehage og Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

Barn og unge er fremtiden og de årene de vokser opp har vi et ansvar for å bidra til utvikling, danning og opplæring gjennom lek, læring, trivsel og mestring. Barnehagene og skolene skal bygge på verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene (Barnehage- og opplæringsloven).

Samfunnet globalt, nasjonalt og lokalt er i utvikling og usikkerheten rundt hvordan fremtiden vil se ut er større enn noen gang. Barnehage, skole og PPT skal bidra til å gi barn og unge utfra det enkelte barns forutsetninger, de nødvendige ferdigheter og kunnskap til å møte fremtiden som aktive bidragsyttere i samfunnsliv og arbeidsliv.

Tjenestene barnehage, skole og PPT skal i samarbeid med andre kommunale tjenester bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår og et godt tilrettelagt opplæringstilbud.

Utfordringer og strategi

Kommuneplanens samfunnsdel – hovedgrep og delmål

Kommuneplanens samfunnsdel beskriver mål og hovedgrep for å møte kommunens hovedmål og utfordringer innenfor sektorene.

Tabell 5.1: Delmål og hovedgrep kommuneplanens samfunnsdel	
Delmål	Hovedgrep
Sosial bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe for at Hole kommune skal bli en mobbefri kommune • Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler • Prioritere barns oppvekstvilkår og muligheter for å mestre livet i morgendagens samfunn
Økonomisk bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Struktur og rammebetingelser optimaliseres • Sikre solid kommuneøkonomi
Miljømessig bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie. • Sikre at det rike naturmangfoldet blir tatt vare på • Fornuftig og riktig håndtering av avfall

Viktige felles innsatser for sektor oppvekst i 2021

- Læringsmiljø i skole og barnehage.
- Tilrettelegge og jobbe for at flest mulig elever er inkludert i ordinær undervisning.
- Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis
- Samhandling - Holemodellen

Læringsmiljøprosjektet

Læringsmiljøprosjektet er et 2-årig prosjekt for inkluderende skole- og barnehagemiljø initiert av Utdanningsdirektoratet, vi er nå inne i det andre året av prosjektet.

Hole kommune er med i dette med to skoler og to barnehager (Røyse skole, Vik skole, Løken barnehage og Helgelandsmoen barnehage) sammen med skoleeier, barnehageeier og PP-tjenesten.

Læringsmiljøsenderet bistår skolene og barnehagene med faglig utvikling og veiledning. Vi skal få tilført kompetanse knyttet til forebygging, avdekking og stopping av mobbing, og å lage systemer for dette arbeidet både i barnehage, på skole, og i foreldregruppene. Disse systemene skal spres til alle barnehagene og skolene i Hole kommune. Hovedmålet er å utvikle trygge og gode barnehage –og skolemiljø uten mobbing og andre krenkelser.

Kompetanse, overganger og tidlig innsats

Et av hovedmålene for oppvekst er å legge til rette for gode overganger og at det skal være fokus på forebygging og tidlig innsats. Holebarnehagene og Holeskolen har med bakgrunn i føringer fra Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Barnehageloven, Opplæringslova og overordnet sektorplan for oppvekst i Hole kommune laget en egen plan for overgang barnehage – skole/SFO. Overgangsplanen har vært gjeldende i mange år og fungerer godt, men det er alltid behov for å gjøre justeringer til barnas beste. Utviklingsområder fremover er å jobbe systematisk med innhold i henhold til ny læreplan for skolene og rammeplan for barnehagene.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis 2021 - 2025

I stortingsmeldingen Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (2019) varslet regjeringen et kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Kommunen skal bygge kompetanse i skole, barnehage, PPT og i laget rundt barna, og ta utgangspunkt i lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høyskole.

Utdanningsdirektoratet har det overordnede ansvaret for kompetanseløftet. Målet er at:

- alle barn og elever opplever å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole
- alle barn og unge skal få mulighet til utvikling, mestring, læring og trivsel - uavhengig av sine forutsetninger
- barnehager, skoler, PP-tjenesten og andre i laget rundt barnet og eleven må jobbe sammen for å skape et inkluderende fellesskap
- det pedagogiske tilbudet må tilpasses slik at alle får et best mulig utgangspunkt for utvikling og læring. Kompetanseløftet skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. De trenger kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Kompetanseløftet blir en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet skal bygge på lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høyskole. Kompetanseløftet er initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Samhandling - Holemodellen

Tjenester for barn og unge utarbeidet Holemodellen i prosjekt ledet av avdeling Helse i årene 2018-2019. Prosjektet var finansiert av Helsedirektoratet, og arbeidet resulterte i en samhandlingsmodell for tjenester som har et ansvar og mandat for barn og unge i alderen 0-16 år. Arbeidet med å implementere modellen i drift i tjenestene var i gang da Koronaen brøt ut, det har i liten grad vært jobbet videre med implementering det siste halvannet året.

Tjenestene for barn og unge har høsten 2021 satt samhandling på agendaen igjen, og vi vil intensivere arbeidet med videre utvikling og implementering av samhandlingsmodellen Holemodellen i 2022. Samhandlingsmodellen må sees i sammenheng med kompetanseløftet og barnevernsreformen, som forutsetter samhandling mellom tjenester som bidrar til laget rundt barna.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	157 826	152 528	154 523	154 523	154 523	154 523
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	9 703	9 906	9 758	9 758	9 758	9 758
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	17 471	18 196	19 596	19 596	19 596	19 596
Overføringsutgifter	1 309	1 803	1 803	1 803	1 803	1 803
Finansutgifter	1 354	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	187 663	182 434	185 681	185 681	185 681	185 681
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-14 768	-17 437	-17 627	-17 627	-17 627	-17 627
Refusjoner	-18 630	-10 108	-10 308	-10 308	-10 308	-10 308
Overføringsinntekter	-190	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-800	-11	-11	-11	-11	-11
Sum Driftsinntekter	-34 387	-27 556	-27 946	-27 946	-27 946	-27 946
Sum	153 277	154 878	157 735	157 735	157 735	157 735

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Grunnskole

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223) i prosent av samlede netto driftsutgif (B)	25,9 %	28,1 %	24,1 %	22,2 %	26,7 %	23,5 %	22,4 %
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	116 214	123 058	124 333	109 558	118 762	123 805	117 307
Produktivitet							
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	120,9	134,5	167,4	125,6	143,8	146,3	143,1
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	58,2	66,9	107,7	45,4	62,2	53,1	36,2
Dekningsgrad							
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	12,2 %	12,3 %	8,0 %	4,4 %	8,1 %	8,4 %	7,8 %
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	3,6 %	2,6 %	1,2 %	3,5 %	1,3 %	3,0 %	4,7 %
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	90,8 %	89,5 %	77,1 %	83,8 %	72,3 %	68,0 %	72,4 %
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	76,0 %	83,5 %	70,0 %	75,5 %	70,8 %	64,8 %	68,1 %
Kvalitet							
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	45,0	44,1	41,9	43,0	43,7	42,2	42,9
Grunnlagsdata (Nivå 3)							
Gruppestørrelse 2 (antall)	17,3	16,6	15,4	16,9	15,8	15,3	15,7

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnehage

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	15,0 %	14,5 %	14,7 %	14,3 %	16,5 %	13,6 %	14,2 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager (B)	156 239	159 551	175 938	165 415	178 189	166 432	168 389
Produktivitet							
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B)	69,5	70,3	76,5	72,7	97,8	75,6	77,3
Dekningsgrad							
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år (B)	85,2 %	89,9 %	80,3 %	86,3 %	83,5 %	84,5 %	85,5 %
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)	93,7 %	96,5 %	88,5 %	93,2 %	92,7 %	92,5 %	92,9 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år (B)	98,1 %	99,6 %	94,1 %	97,3 %	98,6 %	97,2 %	97,4 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	82,1 %	83,0 %	73,4 %	71,0 %	33,1 %	56,0 %	49,6 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år (B)	88,9 %	96,0 %	92,0 %	83,7 %	93,8 %	85,6 %	84,1 %
Kvalitet							
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	41,3 %	37,7 %	40,9 %	43,8 %	49,1 %	43,4 %	42,4 %
Andre nøkkeltall							
Andel barn, eks. minoritetsspråkl, som får ekstra ressurser, i forhold til alle barn i komm. bhg	4,2 %	3,7 %	2,3 %	3,7 %	9,1 %	3,6 %	4,0 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet, alle barnehager	5,9	5,8	5,4	5,7	5,7	5,6	5,7

Skole

Innledning

Holeskolen har 875 elever. Elevene fordeler seg på tre barneskoler inkludert SFO med henholdsvis 173 elever på Sundvollen oppvekstsenter (SOS), 160 elever på Røyse og 294 elever på Vik. Hole ungdomsskole (HUS) har 248 elever.

Opplæringslova og Kunnskapsløftet 2020 med kompetansemål og Overordnet del (verdier og prinsipper for grunnopplæringen), er overordnede nasjonale føringer.

Kommuneplanens samfunnsdel, strategiplan for Oppvekst og Plan for Holeskolen er kommunale stryingsdokumenter.

Holeskolen er et etablert begrep, og det jobbes kontinuerlig med felles mål og strategier for skolene. Holeskolen har gode resultater å vise til både når det gjelder elevundersøkelsene, nasjonale prøver og sluttvurdering på barneskolene og ungdomsskolen. Dette er et resultat av systematisk jobbing med skolemiljøet over tid.

Tjenesteleder har ansvar for voksenopplæring for bl.a. minoritetsspråklige. Tjenestetilbudet til disse målgruppene leveres i Kunnskapscenteret i Bærum. Barn med skoleplass i andre kommuner er også tjenesteleders ansvarsområde.

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

Læringsmiljøprosjekt

To barneskoler deltar i Læringsmiljøprosjektet, som er et toårig prosjekt med fagsamlinger og veiledere fra Utdanningsdirektoratet. Prosjektet gjennomføres sammen med to barnehager i kommunen.

Mål med deltagelse i prosjektet er å få en helhetlig plan og systematisk jobbing for trygt og godt skole- og barnehagemiljø.

Implementering av Fagfornyelsen

Alle læreplaner for fag i grunnskolen og videregående opplæring er fornyet. Overordnet del av læreplanverket og innholdet i fagene er fornyet. I grunnskolen er innføring i 1. – 9. trinn implementert i 2020-21 og alle fag og valgfag for 10. trinn 2021-22.

I Holeskolen har vi jobbet med implementering av Overordnet del i to år gjennom regionsamarbeid og Utdanningsdirektoratets kompetansepakke. Hole kommune har sammen med regionen Midt fylket og Ringeriksregionen (Sigdal, Krødsherad, Modum, Ringerike og Hole) søkt på og fått tildelt desentraliserte kompetansemidler til arbeid med fagfornyelsen.

Alle ansatte har gjennom dette og UDIRs kompetansepakke jobbet med begreper som livsmestring, bærekraft, demokrati og medvirkning, og dybdelæring. Dette er sentrale emner som blir viktig i alle fag. Videre jobber lærerne i fagnettverk for å innarbeide temaene og sikre tverrfaglighet og felles kompetansemål på tvers av skolene og trinnene. Arbeidet bidrar til en likhet og helhet i Holeskolen.

I 2021 fikk skolene i Hole en ekstra bevilgning til innkjøp av læremidler tilpasset nytt læreplanverk. Så langt er det anskaffet bøker og lisenser til digitale læremidler i en rekke fag. For noen fag vil anskaffelse ikke gjennomføres før i 2022.

Økonomisk bærekraft

Undervisning

Kostnadsnivået i skolene i Hole (netto driftsutgifter pr. elev) er på linje med gjennomsnitt i KOSTRA gruppe 1. Holeskolen har et utgiftsnivå på linje med andre når det gjelder ordinær undervisning, lavere enn andre når det gjelder innkjøp av inventar og undervisningsmateriell og høyere på utgifter til spesialundervisning.

For å styrke skolenes og kommunens økonomiske bærekraft vil skolene i Hole jobbe aktivt sammen med PPT for at flere elever skal være inkludert innenfor tilpasset opplæring og ordinær undervisning.

Struktur

Arbeidet med skole- og barnehagestruktur vil på sikt også kunne gjøre økonomien i Holeskolen mer bærekraftig.

Miljømessig bærekraft

Holeskolen har i sine planer å formidle kommunens rike kulturminner og historie, dette er faste temaer på ulike trinn i de ulike fagene. Elevene skal lære om historien og å ta vare på kulturminner og det rike naturmangfoldet. I det å ta vare på naturen ligger også å lære om avfallshåndtering og konsekvenser av forsøpling. Gjennom Fagfornyelsen skal alle fag nå jobbe med bærekraftig utvikling.

Målekort

Den langsiktige utviklingen må følges. For å måle effekten av omstillingstiltak innenfor aktuelle områder følger vi et utvalg nøkkeltall for tjenestene, disse oppdateres årlig. For Skole legger Kommunedirektøren særlig vekt på utviklingen i følgende nøkkeltall.

Skole	Mål 2022	2017/18*	2018/19*	2019/20*	2020/21*
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	↑	43,9	42,8	45	43,6
Elevundersøkelsen - mobbing 7. tr	↓	9,7	8,3	x	13,4%
Elevundersøkelsen - mobbing 10. tr	↓	8,2	0	x	6,7%
Andel elever med spesialundervisning	↓	11,6%	10,5%	12,2%	12,2%
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	↓	16,2%	19,7%	23,4%	25,4%
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale	↑	99,7%	99,5%	98,2%	99,2%
Leseferdigheter 1. trinn	↑	87,4%	87,2%	88,8%	86,6%
Leseferdigheter 3. trinn	↑	85,9%	91,5%	87,1%	91,4%
%inntak 1. året i videregående opplæring	→	100	100	98,8	100%
Avvik budsjett %	↓	2	2	5	7,82
Sykefravær %	↓	5,1	3,9	5,1	5,2

*skoleår

Kommentar til måltallene

Hole kommune har et høyt gjennomsnitt på grunnskolepoeng. Det gjør at våre ungdommer stiller sterkt i konkurranse i valg av videregående utdanning. Vi ser også en sammenheng mellom høye grunnskolepoeng og høy grad av gjennomføring av videregående skole, og videre til høyere utdanning og arbeid.

De siste årene har 100% av elevene fra Hole kommet inn på videregående utdanning.

Andel elever som opplever seg mobbet i Holeskolen er redusert de siste årene, men målingen i 2020/21 viser en oppgang på 7. og 10. trinn. Dette gjenspeiler en kjent situasjon på gjeldende trinn og det er jobbet med tiltak på individ og gruppenivå gjennom hele skoleåret.

(Resultatet for 2019/20 vises ikke i rapporten fra undersøkelsen fordi det er under 4 elever på de aktuelle trinnene som har svart at de opplever mobbing).

Andel elever med spesialundervisning er ikke endret siste året, mens for lærertimer til spesialundervisning av det totale antall lærertimer ser vi en økning.

Dette gjenspeiler rapportering gjennom pandemien, hvor vi har sett at det er større utfordringer for elever som har hatt behov for spesialpedagogisk hjelp før pandemien.

Vi har også de siste årene sett en økning av antall elever med noe tyngre diagnoser og mer omfattende behov for hjelp og støtte.

Målingen leseferdighet på 1. og 3. trinn viser hvor mange elever som er over bekymringsgrensen (nasjonal standard) på å lese og forstå det de leser. Det er relativt stabile resultater over tid, med mindre variasjoner fra årskull til årskull.

Resultatet i Hole er bra, men målet er å løfte flere over bekymringsgrensen. Holeskolen benytter verktøyet TORD, som bidrar til tidlig oppdagelse av dysleksi, lese og skrivevansker, slik at vi tidlig kan sette inn tiltak for elever som har behov for det.

Avvik budsjett på 7,8% har som tidligere omtalt i kommuneplanmeldingen i hovedsak med håndtering av pandemien, med kohorter og behov for styrket bemanning.

Avviket uten Covid-19 utgifter var på 2,9%, som primært skyldes økt behov for oppfølging av sårbare barn.

Det er lite endringer sykefraværet, hvor vi har rapporter som viser at 0,3 prosentpoeng av sykefraværet skyldes Covid-19 relatert fravær (sykdom og karantene).

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	102 290	98 265	100 390	100 390	100 390	100 390
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	7 759	7 785	8 350	8 350	8 350	8 350
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 994	5 684	5 684	5 684	5 684	5 684
Overføringsutgifter	996	1 406	1 406	1 406	1 406	1 406
Finansutgifter	1 270	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	117 308	113 140	115 830	115 830	115 830	115 830
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-6 220	-7 580	-7 770	-7 770	-7 770	-7 770
Refusjoner	-12 173	-7 452	-7 452	-7 452	-7 452	-7 452
Overføringsinntekter	-190	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-733	-11	-11	-11	-11	-11
Sum Driftsinntekter	-19 316	-15 043	-15 233	-15 233	-15 233	-15 233
Sum	97 992	98 097	100 597	100 597	100 597	100 597

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Grunnskole	91 406	92 547	95 075	95 075	95 075	95 075
Voksenopplæring	-11	-40	-37	-37	-37	-37
Skolefritidstilbud	3 647	2 720	2 688	2 688	2 688	2 688
Skolelokaler	-4	-5	-5	-5	-5	-5
Skoleskyss	2 938	2 875	2 875	2 875	2 875	2 875
Sum	97 992	98 097	100 597	100 597	100 597	100 597

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	98 097	98 097	98 097	98 097
Sum Vedtak forrige periode	-500	-500	-500	-500
Sum Budsjettendring i år	1 386	1 386	1 386	1 386
Konsekvensjusteringer	886	886	886	886
Konsekvensjustert ramme	98 983	98 983	98 983	98 983
Innsparingstiltak				
Lærling - barn- og ungdomsarbeider	-150	-150	-150	-150
Reduksjon bemanning - Røyse skole	-234	-234	-234	-234
Reduksjon bemanning - Sundvollen oppvekstsenter	-583	-583	-583	-583
Reduksjon bemanning - Vik skole	-436	-436	-436	-436
Økte SFO-inntekter	-190	-190	-190	-190
Sum Innsparingstiltak	-1 593	-1 593	-1 593	-1 593
Nye tiltak				
Styrket bemanning Hole ungdomsskole	3 207	3 207	3 207	3 207
Sum Nye tiltak	3 207	3 207	3 207	3 207
Nye tiltak og realendringer	1 614	1 614	1 614	1 614
Ramme 2022-2025	100 597	100 597	100 597	100 597

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2022	2023	2024	2025	
Investeringsprosjekter					2022-25
Oppvekst					
Skole - bærbare pc-er ansatte	1 500	0	0	1 500	3 000
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	500	500	500	500	2 000
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Skole - klasserom utskifting interiør	400	400	400	400	1 600
Sum Oppvekst	3 400	1 900	1 900	3 400	10 600
Sum investeringsprosjekter	3 400	1 900	1 900	3 400	10 600

Sammendrag budsjett**Økte utgifter**

Styrking av budsjetttramma for skolene relateres til kommunestyrets vedtak om årlig bevilgning på 1 mill kr. til å dekke lisenser til digitale læremidler.

Videre er budsjetttramma til skolene økt for å dekke inn elevtallsøkning på Hole ungdomsskole og økt behov for oppfølging av sårbare barn og barn med vedtak om spesialundervisning.

Reduserte inntekter

Reduksjon i inntekter for SFO skyldes noen færre barn som benytter seg av tilbudet, gratistilbud til barn med behov for SFO som går i 5. - 7. trinn og redusert betaling for lavinntektsfamilier.

Innsparinger

Innsparinger må løses med lavere lønnsutgifter.

Lønnsutgifter i skolene er i all hovedsak knyttet til bemanning jf. lærernorm og forpliktelser i vedtak om spesialundervisning.

Som tidligere jobbes det i samhandling med andre kommunale instanser for å redusere bruk av og behov for spesialundervisning, med en endring til større andel av elever innenfor ordinær undervisning.

Tiltakene som foreslås for å redusere aktivitetene forutsetter delvis at vi lykkes i å få flere elever innenfor ordinærundervisning og redusere omfanget av spesialundervisning.

Lykkes vi ikke med å redusere utgifter til spesialundervisning er alternativet å redusere lærertetthet i ordinær undervisning, som i praksis betyr at vi ikke innfrir lærenormen jf. forskrift (-2018-06-26-1034), endring av opplæringsloven.

Reduksjon i tjenesteleders budsjett løses ved at vi ikke tar inn lærling fra 2022 og at vi ikke får en økning i elever med spesialundervisning for elever fra Hole med skoletilbud i andre kommuner og private skoler.

Investeringsbehov og tiltak

Investeringer i skole er en videreføring av tidligere vedtatt anskaffelse av nye ansatt-PC'er, PC'er til 8. trinn, PC'er til barnetrinnet og annet digitalt utstyr. Tiltaket er bra og viktig for skole slik at vi kan bruke digitale læremidler i noen av fagene også på barnetrinnet. PC'ene i barneskolene er gamle og trenger utskiftning. Alle skolene har pr. nå heller ikke 1:1 pc-dekning. Barneskolene skifter ut de eldste pc'ene som er rundt 15-20 år gamle, med 3 år gamle brukte pc'er fra ungdomskolen og fra ansatte-pc'er når de skiftes ut. I tillegg til kommunale midler, har Holeskolen fått midler fra direktoratet til å kjøpe inn ca 3 klassesett med koronatiltak. Dette bidrar til at vi raskere oppnår 1:1 dekning.

Det er behov for investeringer til inventar og utstyr, dette ble tatt ut av investeringsplan for 2021.

Inventar og utstyr er primært pulter, stoler og annet møblement. Behovet er dels begrunnet i elevtallsøkningen de siste årene og dels behov for å skifte ut gammelt slitt inventar. Alt gammelt er ikke skiftet ut.

Utfordringer som påvirker driften

Fagfornyelsen

Fagfornyelsen med nye læreplaner, krever blant annet at skolene skal jobbe mer praktisk. Det forutsetter ansatte med rett kompetanse, utstyr til praktisk-estetiske og andre fag.

I tillegg kommer programmering som et nytt tiltak på flere trinn i skolene. Holeskolen har fått tilskudd fra Udir øremerket til tiltaket, men tilskuddet gir ikke rom for å anskaffe tilstrekkelig med utstyr for alle trinn.

Barnehage

Innledning

Hole kommune har åtte barnehager, hvorav seks har kommunalt og to privat eierskap. Utover dette består tjenesten av tjenesteleder for barnehagene.

Overordnet barnehagene er Lov om barnehager med tilhørende forskrift for barnehagens innhold og oppgaver. Strategiplan for Oppvekst er overordnede kommunale dokumenter.

Hole kommune har pr. august 2021 et behov for ca. 452 barnehageplasser. Disse dekkes av 364 kommunale og 88 private barnehageplasser. Høsten 2021 ble Vik formingsbarnehage avviklet.

96,5 % av barna i alderen 1-5 år og rett til barnehageplass benytter seg av tilbudet (KOSTRA 2020). I tillegg er det 11 barn som har hatt barnehageplass i andre kommuner, disse er ikke medberegnet i KOSTRA 2020.

Etter flere år med økt behov for barnehageplasser noterte vi færre søkere ved hovedopptaket for barnehageåret 2017/2018. Denne trenden er ytterligere forsterket i årene 2018-2021.

Dette til tross for Barnehagelovens utvidelse av rett til barnehageplass.

Årsaken til redusert behov finner vi i lave fødselstall og lav boligvekst.

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

Læringsmiljøprosjekt

Mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna i Norge opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser. Stortinget har vedtatt egne bestemmelser i barnehageloven om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som ble gjeldende fra 1. januar 2021.

Endringene i barnehageloven vil kreve at barnehagene jobber systematisk for å forebygge utestengning og mobbing, og at de skaper et godt miljø der barna trives og er sosialt inkludert. Rammeplanen stiller allerede krav om dette, nå er forpliktelsen tatt inn i loven. Det skal sikre at alle barn, uavhengig av hvilken barnehage de går i, får hjelp av voksne til å ta godt vare på hverandre. Gjennom Læringsmiljøprosjektet skal Holebarnehagene utvikle systemer for dette arbeidet.

Implementere Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Ny rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver tredde i kraft 1. august 2017.

Implementeringsarbeid er pågående og vedvarende over tid. Ny kunnskap, holdninger, ferdigheter, eierskap og Lokal tilpasning skal etableres.

Fokusområder de neste årene er barnehagen som pedagogisk virksomhet og tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

Barnehagene har jobbet med dette over tid og utarbeidet en rutine/system for tidlig innsats i barnehagen; Fra undring til handling. Vi erfarer likevel at barnehagene har ulik kompetanse på tidlig innsats og forebyggende arbeid. Vi ønsker derfor å jobbe systemisk for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Holebarnehagene har søkt om økonomisk tilskudd gjennom *Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage*, og tildelt kr. 200.000,- for barnehageåret 2021-2022. I tillegg får vi veiledning og hjelp fra USN til analyse og kartleggingsarbeid.

Målet er å hjelpe flest mulig så tidlig som mulig, i det ordinære og allmennpedagogiske tilbudet, og få kompetansen tettere på barnet og til barnets beste.

Miljømessig bærekraft

Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden. Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen (Rammeplan, 2017).

Målekort

Barnehage	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Antall barn per årsverk	↓	6	6	6	6
Andel styrer og leder med pedagogisk utdanning %	↑	100	100	100	100
Andel ansatte med pedagogisk utdanning %	↑	35,9	33,8	41,4	37,7
Barns trivsel	→	4,8	4,8	4,8	4,8
Barnets utvikling	→	4,7	4,7	4,7	4,6
Tilvenning og skolestart	→	4,6	4,6	4,7	4,6
Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp	→	4,2	5,4	4,2	3,7
Avvik budsjett %		-1	-4	-2	-1,2
Sykefravær %	↓	9,7	10,7	8,5	8,3

Kommentarer til målekortet

Barnehagene i Hole har bemanning jf. den lovfestede bemanningsnormen. Bemanningen justeres fortløpende ift. antall barnehageplasser som benyttes.

Alle styrere i barnehagene i Hole har pedagogisk utdanning, andelen ansatte med pedagogisk utdanning varierer og ligger noe lavt i 2020.

Indikatorene barns trivsel, utvikling og tilvenning før skolestart er hentet fra årlig brukerundersøkelse og vi ser at det er små variasjoner fra år til år. Det er høye skårer sammenlignet med landet.

Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp varierer fra år til år og i 2020 var det en liten andel. Sett opp mot andel barn i skolen med spesialpedagogisk hjelp (12,3%) ligger barnehagene svært lavt.

Økonomiplan for 2022-2025

Barnehagene leverte ett mindreforbruk på 1,2 %, som tilsvarer 650 000. Årsaken er primært redusert behov for barnehageplasser fra august 2020.

Sykefraværet er redusert de siste årene til et relativt lavt nivå sett opp mot sektor barnehage. Snitt for landet ligger på ca. 10%

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	52 554	51 180	50 239	50 239	50 239	50 239
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 785	1 931	1 218	1 218	1 218	1 218
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	12 477	12 512	13 912	13 912	13 912	13 912
Overføringsutgifter	289	355	355	355	355	355
Finansutgifter	84	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	67 190	65 978	65 725	65 725	65 725	65 725
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-8 547	-9 857	-9 857	-9 857	-9 857	-9 857
Refusjoner	-6 412	-2 614	-2 614	-2 614	-2 614	-2 614
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-67	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-15 025	-12 470	-12 470	-12 470	-12 470	-12 470
Sum	52 164	53 508	53 254	53 254	53 254	53 254

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Barnehage	47 850	49 387	49 120	49 120	49 120	49 120
Styrket tilbud førskoleba	4 314	4 119	4 132	4 132	4 132	4 132
Barnehagelokaler og skuss	0	2	2	2	2	2
Sum	52 164	53 508	53 254	53 254	53 254	53 254

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	53 508	53 508	53 508	53 508
Sum Vedtak forrige periode	-713	-713	-713	-713
Sum Budsjettendring i år	130	130	130	130
Konsekvensjusteringer	-583	-583	-583	-583
Konsekvensjustert ramme	52 925	52 925	52 925	52 925
Innsparingstiltak				
Redusere antall barnehageplasser	-671	-671	-671	-671
Ytterligere reduksjon plasser fra høst 2022	-400	-400	-400	-400
Sum Innsparingstiltak	-1 071	-1 071	-1 071	-1 071
Nye tiltak				
Økt tilskudd private barnehager	600	600	600	600
Økte kostnader kjøp fra kommuner	800	800	800	800
Sum Nye tiltak	1 400	1 400	1 400	1 400
Nye tiltak og realendringer	329	329	329	329
Ramme 2022-2025	53 254	53 254	53 254	53 254

Sammendrag budsjett

I budsjettet for 2022 er det lagt inn økte utgifter til kjøp av plasser fra andre kommuner og økt tilskudd til private barnehager.

Kjøp av plasser i andre kommuner er en kjent størrelse i dag, men som kan endre seg ilar. året Tilskuddet til private barnehager er justert opp jf. retningslinjer for utregning av tilskudd til private barnehager.

For vårhalvåret er det budsjettet for det behovet for barnehageplasser vi kjenner pr. dags dato, med tilhørende bemanning jf. bemanningsnorm og pedagognorm for barnehager. For høsthalvåret er det budsjettet med redusert antall plasser i barnehagene.

Øvrige budsjettposter i driftsbudsjettet for barnehagene er ikke justert, som tilsier fortsatt lite handlingsrom for innkjøp av varer og tjenester og bruk av vikarer i arbeidsgiverperioden.

Innsparinger søkes løst gjennom

Rammetilpasning for barnehagene forutsetter fortsatt nedgang i behov for barnehageplasser fra høsten 2022. Det er sannsynlig at vi vil få en liten nedgang i behovet også høsten 2022, men en viss usikkerhet er det knyttet til dette tiltaket.

Investeringsbehov og tiltak

Pc'r til pedagogiske ledere og styrere.

Utfordringer som påvirker driften

Det er risiko for nye vedtak om spesialpedagogisk hjelp til barn i barnehagene.

PPT

Innledning

PPT i Hole kommune består av 5 pedagogisk psykologiske rådgivere, og en ½ tilling logoped.

PP-tjenesten har både system- og individrettede arbeidsoppgaver ut mot både kommunale- og private barnehager og skoler i kommunen. Tjenesten skal bistå i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge til rette for barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging. Alle barn og elver skal få et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. PP-tjenestens mandat er regulert i opplæringsloven § 5-6 og barnehageloven § 33.

(PP-tjenesten kan samarbeide tverrfaglig på lokalt nivå, for eksempel med helsetjenesten eller barneverntjenesten, og på statlig nivå med for eksempel Statped eller psykiatriske tjenester. Barnehager og skoler må være bevisste på at mange på et eller annet tidspunkt i utdanningsløpet kan trenge ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder. Eksempler på særskilte behov kan være: språk- og talevansker, konsentrasjonsvansker, sosiale- og emosjonelle vansker, atferdsvansker, syn- og hørselsvansker, generelle lærevansker eller fagvansker, lese- og skrivevansker og matematikkvansker m.m

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

Læringsmiljøprosjekt

I arbeid med læringsmiljø legges det vekt på at PPT sammen med skoleeier, barnehageeier og lærere skal jobbe godt og systematisk med forskningsbasert kunnskap om hva som virker i arbeidet mot mobbing, samt utvikle et godt læringsmiljø som endrer og forbedrer praksis ute i barnehagene og skolene. Samarbeidet med PPT blir sett på som suksesskriterium for å lykkes med god implementering og spredning av praksis til andre barnehager og skoler i kommune.

Økonomisk bærekraft

Flest mulig elever inkludert i ordinær undervisning

Det er i dag en utfordring med for høy andel spesialundervisning i skolen. PPT må samhandle med barnehage og skole slik at flere barn får tilrettelegging innenfor ordinært tilbud. Slik vil vi også få færre henvisninger til PPT. Det er et potensiale med å utfordre hva som virkelig er spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Dette krever samhandling og kompetansebygging i fellesskap. Det er avgjørende for et barns utvikling at det får tidlig og god hjelp, for å kunne forhindre ytterligere negativ utvikling med behov for økende tilrettelegging oppover i barnehage- og skoleløpet. Det er svært viktig at PPT kan få jobbe systemisk tett med lærerne (i skole og bhg.) for å forebygge og oppdage tidlig. Det er et potensiale i å få flere henvisninger fra barnehage og mer hjelp tidlig i skolen. Mange henvisninger kommer rundt 3-5 trinn.

PPT er en sentral aktør i utviklingsprosjektet Kometanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis.

Økonomiplan for 2022-2025

Miljømessig bærekraft

Det er ingen spesielle satsninger for PPT som kan knyttes mot samfunnsdelens mål om miljømessig bærekraft. Generelle tiltak for herredshuset som sortering av avfall følges opp.

Målekort

Målekort	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Henvisninger individ skole	-	34	59	49	42
Henvisninger individ barnehage		16	10	10	8
Systemhenvisninger		-	3	4	0
Konsultasjoner/utedager		-	19	0	4
Logoped saker skole og barnehage Fra aug. 2019- 2020 – 32 saker. 5 avsluttet - saker hvor det er spes. Ped - 13 i skole, 4 i bhg. Rene logoped saker 7 i skole og 8 i bhg.		-	-	-	20/12

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	2 982	3 084	3 895	3 895	3 895	3 895
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	159	189	189	189	189	189
Overføringsutgifter	24	42	42	42	42	42
Sum Driftsutgifter	3 165	3 315	4 126	4 126	4 126	4 126
Driftsinntekter						
Refusjoner	-45	-42	-242	-242	-242	-242
Sum Driftsinntekter	-45	-42	-242	-242	-242	-242
Sum	3 120	3 273	3 884	3 884	3 884	3 884

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Budsjett 2021	Økonomiplan			
			2022	2023	2024	2025
Barnehage	1 062	1 016	1 019	1 019	1 019	1 019
Grunnskole	2 058	2 256	2 865	2 865	2 865	2 865
Sum	3 120	3 273	3 884	3 884	3 884	3 884

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	3 273	3 273	3 273	3 273
Sum Budsjettendring i år	18	18	18	18
Konsekvensjusteringer	18	18	18	18
Konsekvensjustert ramme	3 291	3 291	3 291	3 291
Innsparingstiltak				
Tilskudd kompetanseløftet	-200	-200	-200	-200
Sum Innsparingstiltak	-200	-200	-200	-200
Nye tiltak				
Styrket bemanning PPT	793	793	793	793
Sum Nye tiltak	793	793	793	793
Nye tiltak og realendringer	593	593	593	593
Ramme 2022-2025	3 884	3 884	3 884	3 884

Sammendrag budsjett**Økte utgifter**

Det er lagt inn en satsning på PPT i budsjettet fra 2022, hvor vi øker ressursinnsatsen med ett årsverk. Deler av utgiftene til en ekstra stilling dekkes av overføringer fra Utdanningsdirektoratet i satsningen Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Vi har søkt på disse midlene i 2021 og fikk tilslag på søknaden, det påregnes også for 2022.

Investeringsbehov og tiltak

Det ligger ikke inne investeringstiltak for PPT i budsjettet, det er et område hvor investeringer i utgangspunktet ikke er særlig aktuelt.

Utfordringer som påvirker driften

Med en ekstra satsning som er lagt inn i budsjettet fra 2022 ser vi ingen utfordringer med driften i 2022. En liten usikkerhet er det knyttet til størrelsen på tilskuddet fra Udir, det er lagt inn en inntekt i budsjettet på 500 000,-.

Samfunn

Innledning

Kommunalområdet samfunnsutvikling har ansvar for tjenesteområdene Areal, byggesak og miljø, Teknisk/Eiendom og Kultur og fritid.

Et overordnet mål i kommuneplanens samfunnsdel er at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å lykkes med dette må det legges til rette for befolknings- og næringsvekst. Kommunen må sørge for en proaktiv arealforvaltning ved regulering av områder for bolig- og næringsutbygging i henhold til overordnet planverk.

Vi skal videre legge til rette for å utnytte de rike kultur- og naturkvalitetene i kommunen til beste for befolkningen og i et godt folkehelseperspektiv.

Vi skal fremheve kultur - og reiselivssatsing som kan føre til ytterligere bolyst, deltagelse, opplevelser, positiv oppvekst, samt økt turisme.

Vi skal utvikle og oppgradere kommunal infrastruktur.

Utfordringer og strategi

Kommuneplanens samfunnsdel – hovedgrep og delmål

Hole kommune har store natur- og landbruksverdier, og en rik kulturhistorie. Store deler av kommunen er underlagt vern. Dette medfører arealknapphet med hensyn til videre utvikling.

Samfunnsdelen setter opp som mål å legge til rette for ny næringsvirksomhet og bygge opp under eksisterende næring,

Kommunen har som mål å ta vare på disse verdiene, og samtidig legge til rette for en god og bærekraftig utvikling i tråd med målsetningene og de politiske føringene.

Tabell 5.1: Delmål og hovedgrep kommuneplanens samfunnsdel	
Delmål	Hovedgrep
Sosial bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer Fremme frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser
Økonomisk bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> Legge til rette for balansert vekst Bygge opp under Hole som en attraktiv bo kommune med gode, varierte botilbud Opprette å sikre nødvendig beredskap for å takle uforutsette hendelser
Miljømessig bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp Prioritere en klima- og miljøvennlig arealforvaltning

Viktige felles innsatser for området Samfunnsutvikling i 2022

- Styrke planarbeidet og legge til rette for ressurser og kapasiteter som kan håndtere dette arbeidet
- Slutføre arbeidet med ny klima - og miljøplan
- Utarbeide klimabudsjett - og regnskap
- Gjennom internt planforum, legge til rette for samarbeid på tvers mellom tjenesteområdene for oppdatert kunnskapsdeling og gode helhetlige prosesser.
- Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor areal, byggesak og miljø videreføres i 2022.
- Oppdatere overordnet Risiko og sårbarhetsanalyse for å kanalisere innsatsen der den virker best eller trengs mest
- Det utredes samlokalisering av kulturskole og øvrige aktiviteter som i dag er lokalisert i Kjellerbergsenteret med en eller flere av skolene, eventuelt andre kommunale bygg
- Oppstart og arbeid med kommunedelplaner i henhold til vedtatt planstrategi
- Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge
- Videreføre arbeidet med å oppruste og øke nødvendig kapasitet på infrastruktur for vann og avløp.
- Legge til rette for ny næring, samt bygge opp under eksisterende.
- Følge opp politiske forventninger om reiselivssatsing og turisme

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	38 586	40 439	40 306	40 356	40 397	40 397
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	27 841	29 474	29 350	29 868	30 597	30 446
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 275	10 108	10 331	10 331	10 331	10 331
Overføringsutgifter	9 570	10 166	10 251	10 251	10 251	10 251
Finansutgifter	5 228	4 694	4 694	5 899	6 601	7 828
Sum Driftsutgifter	90 499	94 881	94 932	96 706	98 177	99 253
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-32 893	-33 559	-33 721	-34 846	-36 420	-38 346
Refusjoner	-9 470	-5 258	-5 969	-5 969	-5 969	-5 969
Overføringsinntekter	-84	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 900	-6 582	-6 582	-7 405	-8 313	-10 077
Sum Driftsinntekter	-48 347	-45 399	-46 272	-48 220	-50 702	-54 392
Sum	42 152	49 482	48 660	48 485	47 475	44 861

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Kultur og idrett

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Brutto investeringsutgifter til kultursektoren per innbygger	38	86	91	111	910	661	1 350
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	2 327	2 154	2 616	1 710	1 980	1 929	2 529
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	3,8 %	3,6 %	4,4 %	2,9 %	3,0 %	3,0 %	4,0 %
Netto driftsutgifter til unge (f231+f383) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	0,9 %	0,9 %	0,8 %	0,6 %	0,7 %	0,7 %	0,8 %
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger (B)	328	352	310	244	314	290	295
Netto driftsutgifter til idrett (f380+f381) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	1,4 %	1,3 %	1,8 %	1,3 %	0,9 %	0,9 %	1,4 %
Produktivitet							
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker (B)	27 873	27 728	16 395	0	27 734	17 406	21 587
Dekningsgrad							
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	16,4 %	15,8 %	17,1 %	0,0 %	8,2 %	17,9 %	13,6 %
Besøk i folkebibliotek per innbygger (B)	2,5	1,9	2,1	1,4	1,1	2,1	2,9
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)	2,6	2,2	2,6	1,3	1,6	2,1	2,2

KOSTRA-Nøkkeltall - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (B)	1,8 %	0,9 %	0,3 %	0,1 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger (B)	295	204	131	28	100	131	98
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger (B)	151	-986	63	83	104	60	140
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger (B)	719	362	246	244	319	300	267
Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder per innbygger (B)	8	28	44	0	173	134	252

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Vann, avløp og renovasjon

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Vann - Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb) (B)	1 038	1 202	1 236	1 444	1 189	1 360	1 018
Produktivitet							
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	4 056	4 339	4 269	6 307	3 288	4 576	4 321
Vann - Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb) (B)	1 510	1 510	1 942	1 832	1 823	2 081	1 729
Kvalitet							
Avløp - Slamtørrstoff produsert per kubikkmeter avløpsvann	383						
Estimert gjennomsnittsalder for kommunalt spillvannnett med kjent alder (år)	20,0	29,0	51,0	47,0	34,0		33,0
Renovasjon - Lvert til materialgjenvinning og biologisk behandling per innbygger (kommune)	208	224	225	224	177	0	0
Vann - Estimert vannlekkasje per meter ledning per år (m ³ /m/år) (B)	2,0	1,5	4,4	3,6	2,3	2,1	3,6

KOSTRA-Nøkkeltall - Brann og ulykkesvern

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Antall utrykninger: sum utrykninger til branner og andre utrykninger pr. 1000 innbyggere	17,9	21,1	26,8	9,5	16,2	13,7	15,4
Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger (B)	0	0	-35	-17	47	51	65
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger (B)	999	943	926	747	1 042	862	829
Netto driftsutgifter, brann og ulykkesvern, i prosent av totale netto driftsutg (B)	1,6 %	1,6 %	1,5 %	1,2 %	1,7 %	1,4 %	1,4 %
Kvalitet							
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)	371	425	408	538	700	499	487

Økonomiplan for 2022-2025

KOSTRA-Nøkkeltall - Eiendomsforvaltning

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	9,2 %	8,9 %	10,4 %	10,1 %	7,1 %	8,1 %	8,9 %
Produktivitet							
Utgifter til driftsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter (B)	644	560	544	569	385	529	569

KOSTRA-Nøkkeltall - Samferdsel

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Andel netto driftsutgifter for samf. i alt av samlede netto driftsutg (B)	1,4 %	1,4 %	2,6 %	1,6 %	1,6 %	1,9 %	1,8 %
Produktivitet							
Brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	95 758	98 636	70 533	89 043	33 579	68 193	101 210
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	169 697	177 606	141 053	132 671	64 537	117 066	172 486
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	114 394	116 364	85 360	96 471	37 737	72 137	103 366
Dekningsgrad							
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	22	22	13	28	17	30	17
Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	38	41	167	276	216	144	117

KOSTRA-Nøkkeltall - Næringsforv. og konsesjonskraft

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Kommunal næringsvirksomhet brutto investeringsutgifter beløp pr innb (kr)	0	0	0	0	0	182	219
Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikl. nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	116	120	129	189	187	225	124
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i prosent av samlede netto (B)	-0,2 %	-0,3 %	-0,6 %	0,3 %	-0,1 %	0,2 %	0,1 %
Tilrettelegging og bistand for næringslivet nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	-103	-193	-376	173	-75	103	78

KOSTRA-Nøkkeltall - Kirke

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Netto driftsutgifter til funksjon 392 tilskudd til tros- og livssynssamfunn pr. innbygger i kro (B)	57	62	52	55	48	50	77
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner (B)	573	527	682	459	744	722	652
Netto driftsutgifter, kirke, i prosent av totale netto driftsutgifter (B)	1,0 %	1,0 %	1,2 %	0,9 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
Dekningsgrad							
Døpte i prosent av antall fødte (B)	49,1 %	34,3 %	59,4 %	50,0 %	66,1 %	61,8 %	50,3 %
Konfirmerte i prosent av 15-åringene (B)	53,0 %	54,9 %	54,9 %	55,6 %	77,4 %	71,3 %	56,2 %
Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere (B)	70,1 %	69,6 %	78,3 %	75,8 %	79,0 %	78,0 %	70,9 %

KOSTRA-Nøkkeltall - Klima og energi

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Kvalitet							
CO2-utslipp fra energibruk i komm. eiendomsforvaltn., egne bygg	1	3	0	0	4	4	3

Teknisk drift/eiendom

Innledning

Tjenestestedet Teknisk/Eiendom omfatter enhetene eiendom (herunder boligforvaltning), renhold og vei, vann og avløp (VVA), totalt 33,96 årsverk fordelt på 41 ansatte.

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

- Gjennomføre årskontroll på alle lekeplasser og lukke alle A og B-feil.
- Universell utforming i alle offentlige bygninger og «byrom» • Nye bygninger etableres med universell utforming.
- Eksisterende kommunal infrastruktur tilpasses fortløpende til universell utforming.

Økonomisk bærekraft

- Ressursbesparende innkjøp gjennom etablering av flere rammeavtaler.
- Justering av renholdsressurser pr. tjenestested gjennom revidering av renholdsplaner.
- Best mulig beslutningsgrunnlag for disponering av budsjetter.
- Redusere etterslepet på kommunale bygninger.
- Avhende uegnet kommunal eiendom for å styrke handlingsrom for investeringer.

Miljømessig bærekraft

- Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp.
- Gjennomføre tiltak for kapasitetsutvidelser iht. ny hovedplan Vann og avløp.
- Tilrettelegge for gang- og sykkelveier langs kommunale veier.
- Tilpasse kommunale bygninger.
- Gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø.
- Gjennomføre energiøkonomiserende tiltak for eksisterende portefølje.

Målekort

Teknisk drift og eiendom	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Andel av befolkningen tilknyttet kommunalt avløp	↑	69,4	69,3	72,3	66,3
Andel av total vannleveranse til lekkasje	↓	-	20	-	24,9
Revidering av renholdsplaner (bygg/år)	→	-	0	2	1
Maskinelt renhold – for lik kvalitet og mindre belastning (bygg/år)	→	-	7	4	0
Årlig reduksjon i energibruk med basis i 2017 %	↓	-	-7,12	-4,12	-6,03
Vannforbruk pr innbygger (ltr/døgn)	↓	263	254	261	201
Avvik budsjett %		-	7	3	2,94
Sykefravær %	↓	-	2,2	5,4	9,2

Kommentarer til målekortet

Teknisk/Eiendom jobber systematisk for å forbedre kvaliteten på tjenestene.

For selvkostområdet vann og avløp bidrar fornyelser i ledningsnett til at vannlekkasjer stadig reduseres. Samtidig bidrar utbyggingen av nye ledningsnett til at flere innbyggere kan tilknyttes det kommunale vann og avløpsnettet. Utvikling av kapasiteten for vann og avløp i tråd med hovedplan for vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune. Satsinger for selvkostområdet gjenspeiles i forslag til investeringsplan.

Tallene knyttet til andel av befolkningen knyttet til kommunalt avløp, andel av total vannleveranse til lekkasje og vannforbruk pr innbygger er endret som følge av nye tellinger av personekvivalenter(PE) i 2020. Tallene anses nå for å være representative.

Energiforbruket knyttet til drift av kommunale bygninger er redusert som følge av bevisst politisk satsing på energioekonomiserende(ENØK) tiltak. Strømprisen for første halvdel av 2021 har vært historisk høy. Idriftssettelse av nye varmpumpeanlegg for Herredshuset, Vik Skole og kommunal del av Vikstunet senkvinteren 2021 bidrar til at strømbudsjettet kan reduseres i forhold til et normalår.

For renhold fortsetter vi å satse på anskaffelse og fornyelse av renholdsmaskiner tilpasset budsjetttrammen. Renholdsmaskinene gir en jevn kvalitet, samtidig som de kan bidra til et lavere fravær som følge av reduserte ergonomiske belastninger.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	22 595	22 631	22 809	22 859	22 900	22 900
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	25 869	26 812	26 921	27 639	28 368	28 217
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 334	8 970	8 970	8 970	8 970	8 970
Overføringsutgifter	3 757	4 699	4 699	4 699	4 699	4 699
Finansutgifter	4 724	4 694	4 694	5 899	6 601	7 828
Sum Driftsutgifter	65 280	67 805	68 093	70 066	71 538	72 614
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-27 430	-29 068	-29 230	-30 355	-31 929	-33 855
Refusjoner	-8 194	-4 527	-4 527	-4 527	-4 527	-4 527
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-5 475	-6 582	-6 582	-7 405	-8 313	-10 077
Sum Driftsinntekter	-41 099	-40 177	-40 339	-42 287	-44 769	-48 459
Sum	24 180	27 628	27 754	27 779	26 768	24 155

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon	18	8 651	8 668	8 668	8 668	8 668
Forvaltning utg i eiendomsfo	3 109	799	825	825	825	825
Administrasjonslokaler	1 422	723	652	652	652	652
Barnehagelokaler og skyss	4 468	4 489	4 274	4 274	4 274	4 274
Skolelokaler	8 951	7 165	7 741	8 124	8 498	7 943

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Forebyggende arbeid, hels	295	131	131	131	131	131
Aktiverings- og servicetjenester til eldre og personer m funksjonsnedsettelse	293	269	269	269	269	269
Diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering	115	121	121	121	121	121
Pleie,omsorg,hjelp i inst	18	45	45	45	45	45
Institusjonslokaler	3 826	2 166	2 177	2 177	2 177	2 177
Kommunalt disponerte boli	-6 198	-6 268	-6 362	-6 362	-6 362	-6 362
Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig mv	-7	-10	-10	-10	-10	-10
Tilrettel. og bist. nærin	-1 128	-164	-164	-164	-164	-164
Kommunale veier, miljø/trafikksikkerhetstiltak og parkering	3 841	4 042	4 050	4 050	4 050	4 050
Rekreasjon i tettsted	191	117	118	118	118	118
Beredskap brann og ulykke	6 503	7 317	7 317	7 317	7 317	7 317
Produksjon av vann	2 181	263	263	263	263	263
Distribusjon av vann	-2 638	-695	-682	-408	-601	-906
Avløpsrensing	5 223	53	66	66	66	66
Avløpsnett og innsamling av avløpsvann	-5 921	0	-162	0	-102	-594
Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.på små avløpsanlegg	-29	3	3	3	3	3
Bibliotek	707	460	461	461	461	461
Komm idrettsbygg og idret	861	1 132	1 135	1 135	1 135	1 135
Kommunale kulturbygg	1 320	1 486	1 487	1 487	1 487	1 487
Motpost avskrivninger	-3 807	-4 668	-4 668	-5 461	-6 551	-7 813
Sum	24 180	27 628	27 754	27 779	26 768	24 155

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	27 628	27 628	27 628	27 628
Sum Vedtak forrige periode	-127	-127	-127	-127
Sum Budsjettendring i år	765	1 147	1 521	967
Konsekvensjusteringer	638	1 020	1 394	840
Konsekvensjustert ramme	28 266	28 648	29 022	28 468
Innsparingstiltak				
Reduksjon i energibudsjetter som følge av ENØK tiltak	-250	-250	-250	-250
Øke inntekter som følge av regulering av gjengs husleie	-100	-100	-100	-100
Sum Innsparingstiltak	-350	-350	-350	-350
Nye tiltak				
Selvkost avløp - 2022-2024	-162	0	-102	-594
Selvkost VA motpost avskrivninger 2023-2025	0	-793	-1 883	-3 145
Selvkost Vann - 2023-2025	0	274	81	-224
Sum Nye tiltak	-162	-519	-1 904	-3 963
Nye tiltak og realendringer	-512	-869	-2 254	-4 313
Ramme 2022-2025	27 754	27 779	26 768	24 155

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
Investeringsprosjekter					
Samfunn					
Avløp hovedplan	2 000	1 500	1 500	0	5 000
Biler - elbil til renholdstjenesten	250	0	0	0	250
ENØK	250	0	0	0	250
Herredshuset - adgangskontroll	750	0	0	0	750
Hole renseanlegg	1 000	10 500	16 800	0	28 300
HUS Utvidelse	5 000	3 750	66 662	66 662	142 074
Kjøp av gravemaskin	0	700	0	0	700
Kommunale bygg - oppgradering	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Ladestasjoner - elbiler	625	375	375	0	1 375
Lekeplassutstyr barnehage og skole	300	300	300	300	1 200
Mobiltiltetsplan - ny	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	2 000	6 000	11 000	33 500	52 500
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	13 900	3 200	3 200	20 300
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	0	3 000	3 000
Vann - asbestledninger	500	0	0	0	500
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Vann - vannmålere	3 000	0	0	0	3 000
Veier - oppgradering kommunale veier	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Vik skole moduler klasserom/grupperom	2 500	0	0	0	2 500
Sum Samfunn	23 375	42 225	105 037	111 862	282 499
Sum investeringsprosjekter	23 375	42 225	105 037	111 862	282 499

Sammendrag budsjett

1. *Selvkostbudsjettet*

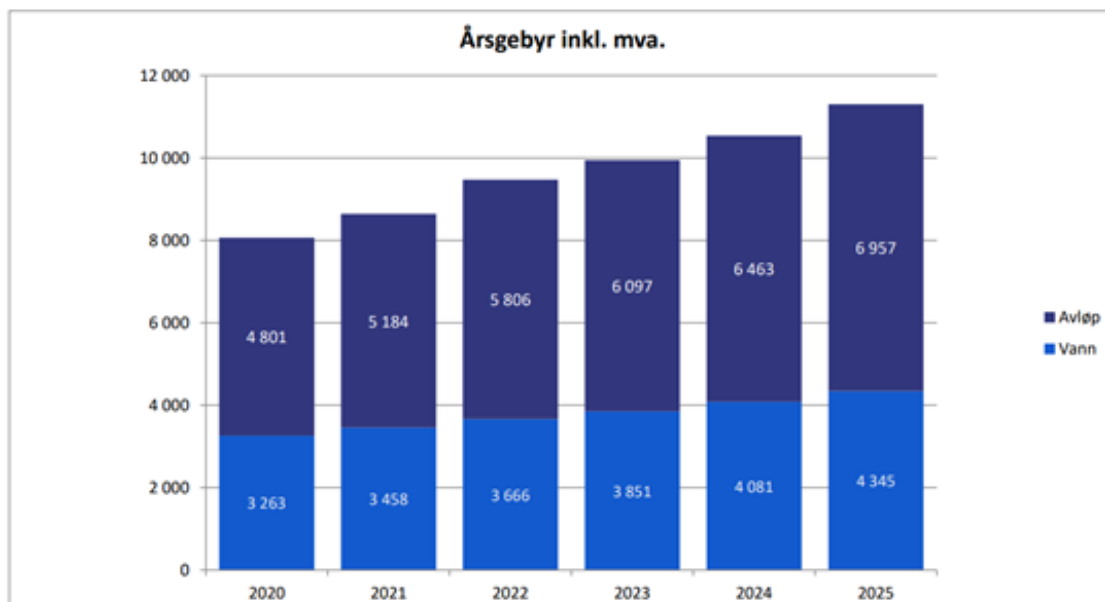
Hole kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2016 i sin helhet være disponert innen 2021.

Kalkylerenten er anslått å bli 2,25 % i 2022.

2. Gebyrutvikling for vann og avløp

Fra 2021 til 2022 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 9,6 %, hvor avløp øker mest med 12,0 %. I perioden 2020 til 2025 øker samlet gebyr med kr 3 238, fra kr 8 064 i 2020 til kr 11 302 i 2025. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 5,8 %. Gebyreksemplene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva

Gebyrøring fra året før	2022	2023	2024	2025
Vann	6,0 %	5,0 %	6,0 %	6,5 %
Avløp	12,0 %	5,0 %	6,0 %	7,6 %
Samlet endring	9,6 %	5,0 %	6,0 %	7,2 %

Gebyr endring for vann og avløp i budsjett 2022

Investeringsbudsjettet for selvkostområdet vann og avløp (rentable investeringer)

Hole kommune har lagt opp til en innbyggervekst på inntil 2% i årene fremover. Kapasiteter på infrastrukturer for vann og avløp planlegges utbygget for å ivareta en vekst i tråd med kommuneplan og kommunedelplaner. Spesielt på Sundvollen vil planlegges kapasiteten bygget ut fremover.

To av de største investeringene på selvkostområdet er knyttet til avløp:

- **Sollihøgda**
Hole kommune er nær en avtale mot Bærum for leveranse av vann og mottak av avløpsvann. Avtalen vil sikre Hole kommune tilgang på 2500 PersonEkvivalenter (PE) for vann og avløp, noe som dekker Hole kommune behov for Sollihøgda i overskuelig fremtid.
- Vi står også ovenfor en utvidelse av Hole renseanlegg da dette er nær full kapasitet. Hole kommune har søkt Statsforvalteren om ny utslippstillatelse for Hole RA. Gjennom saksbehandlingen fra Statsforvalteren vil nye krav til renseanlegget bli avdekket. Vi har budsjettet med de tiltak som vi mener vil bli lagt til grunn i ny utslippssøknad.

I tillegg jobber selvkostområdet vann og avløp systematisk med fornyelser i ledningsnett for vann og avløp for å fjerne asbestholdige ledninger og for å redusere lekkasjetall, samt prosjekt for utskifting av

vannmålere.

1. Driftsbudsjett 2022(utenom selvkostbudsjettet) innebærer:

Teknisk/Eiendom forslår et budsjett for 2022 som er kr 350.000,- lavere, sammenliknet med budsjett 2021.

Reduksjoner oppnås gjennom:

- Reduksjon i avsetninger til strøm og fyringsolje med bakgrunn i etablering av varmepumper.
- Reduksjoner på renhold og bygningsteknisk drift ved strukturelle endringer i tjenesteproduksjonen.
- Øke inntektene for kommunale leietakere gjennom regulering av «Gjengs husleie».

Samtidig er budsjettet for leie og bygningsmessig drift styrket som følge av etableringen av moduler på Hole ungdomsskole.

Pandemi

Teknisk/Eiendom har i 2021 måttet iverksette ekstra renhold for å sikre forsvarlig drift i kommunale bygninger under Korona pandemien. Vi har blant annet økt renholdsressursene knyttet til:

- Smittetestingsstasjon ved Herredshuset.
- Ekstra renhold i Hole bo- og rehabiliteringssenter i helger.
- Midlertidige smittetesting i leilighet på Vik torg.
- Sanitære anlegg på strender og friområder.

I tillegg har vi lavere leieinntekter for kommunale omsorgsboliger i 2021 enn budsjettet som følge av midlertidig dagsenter og smittetestingsstasjon på Vik torg. Totalt 3 leiligheter er bundet til dette.

For 2022 har vi budsjettet med en en normalsituasjon, uten bortfall av leieinntekter for leiligheter for Vik torg.

Strømpriser

Vi har for 2022 budsjettet med en reduksjon i strømbudsjettet som følge av etablering av varmepumper for Herredshuset, Vik skole og kommunal del av Vikstunet.

FRE16

Teknisk/Eiendom forventer en høy aktivitet i 2022 knyttet til FRE16. Dette som følge en forventning om oppstart av forhandlinger for innløsning av kommunale omsorgsboliger og kommunale eiendommer/infrastruktur.

Samtidig planlegges erstatningsboliger for bolig B, Sundjordet og Gamleveien 2B på kommunal tomt på Vik sør.

Investeringsbehov og tiltak

Av eksisterende investeringsbehov i ØKONOMIPLAN 2021 – 2024 vil vi spesielt fremheve følgende:

Økonomiplan for 2022-2025

- Tiltak gjennom hovedplan vann og avløp
Hovedplanen har identifisert behov for kapasitetsøkninger en rekke steder, spesielt i området Sundvollen.
- Hole renseanlegg Helgelandsmoen. Statsforvalteren har varslet inntil 1 års saksbehandlingstid på ny søknad om utslippstillatelse. Dimensjonerende forutsetninger og premisser for utbygging av Hole renseanlegg er ikke klarlagt før ny søknad om utslippstillatelse for Hole RA er ferdig behandlet.
- Investeringer knyttet til nytt vann og avløp på Sollihøgda. Investeringsbehovene for Sollihøgda er beregnet ut fra en forutsetning om av samarbeidsavtale med Bærum kommune for vann og avløp på Sollihøgda blir inngått. Investeringer på Hole kommunes side av kommunegrensen inngår i nye og oppdaterte kalkyler.
- PRO/TFF – omsorgsboliger, dagsenter med mer på Vik Sør. Prosjektets fremdrift avhenger av fremdriften til FRE16.
- Oppgradering av kommunale bygninger. Prosjektet består av en rekke delprosjekter som har til hensikt å forbedre kapasiteter eller bidra til standardheving på eksisterende kommunale bygninger.
- Energiøkonomiseringstiltak
Hole kommunes bygningsmasse er aldrende. Ca 44 % av dagens bygningsmasse er mer enn 40 år. Mange av de bygningstekniske og tekniske løsningene i disse bygningene holder ikke dagens standard og bruker vesentlig mer energi enn moderne løsninger. Fortsatt satsing på energiøkonomiseringstiltak (ENØK) er viktig for å redusere fremtidige driftskostnader.
- Oppgradering av kommunale veier
Ny hovedplan vei viser et svært høyt etterslep(240 millioner kroner) på drift og investering for kommunale veier. Det er nødvendig å opprettholde og på sikt øke avsetningen til investering og drift på kommunale veier.
- Herredshuset bygg 1
Det er avsatt et beløp i investeringsplanen til forprosjekt ventilasjon.
- Det er avsatt midler til modul på Vik skole for behov til klasserom og grupperom. Tiltaket må utredes nærmere og sees i sammenheng med behov for lokaler til kulturskolen i form av sambruk.

Areal, byggesak og miljø

Innledning

Tjenesteområdet omfatter: overordnet- og detaljplanlegging, behandling av bygge- og delesaker, oppmålingssaker, geodata (GIS og kart), naturforvaltning og miljø. Tjenesteområdet består per i dag av til sammen 12 årsverk.

Bærekraftig utvikling

En av hovedmålsetningene for tjenesteområdet er å legge til rette for bolig og næringsvekst. Dette gjøres gjennom pågående rullering av kommuneplanen basert på dagens rammebetingelser, herunder økonomi, befolkningsvekst og nasjonale samferdselstiltak.

Kommunen har hatt fokus på proaktiv arealforvaltning ved prioritering av å få vedtatt overordnet planverk.

Kommuneplanens planprogram og samfunnsdel ble vedtatt i 2018. Arealdelen ble vedtatt i februar 2021. Den ble vedtatt med innsigelse for ett område på Storøya.

Kommunedelplanen for Sundvollen ble vedtatt i 2020. Planen legger til rette for økt bolig- og næringsutbygging i det fremtidige kollektivknutepunktet. Det er igangsatt arbeid med detaljregulering av flere områder innenfor kommuneplanen. Dette er i hovedsak bolig og da med høy utnyttning.

Det ble varslet oppstart av arbeid med kommunedelplan for Vik høsten 2021 med utgangspunkt; fortetting/transformasjon av allerede utbygde områder, rydde i veistrukturen ut fra en nedgradering av dagens E16 til fylkesvei. Videre er det en viktig forutsetning å tilrettelegge for gode offentlig møterom og åpne tilgangen til fjorden.

Klima i planlegging; Det skal jobbes med å innarbeide klimatiltak i arealplanene.

For å styrke og effektivisere byggesaksbehandlingen, flyttet man en stillingshjemmel fra oppmåling til byggesaksavdelingen i 2021.

Tjenesteområdet har fra 1. november 2021 ny tjenesteleder.

Samfunnsdelen setter opp som mål å legge til rette for ny næringsvirksomhet og bygge opp under eksisterende næring, samt legge til rette for å utnytte de rike kultur- og naturkvalitetene i kommunen til beste for befolkningen og i et godt folkehelseperspektiv.

Saksbehandlingen skal være forutsigbar, gjennomføres innenfor lovpålagte frister og baseres på gjeldende regelverk og kommunale planer. Saksbehandlingen skal videre utføres kostnadseffektivt og til brukernes tilfredshet jf. mål beskrevet i målekortet.

Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor området ble påbegynt 2021 og videreføres i 2022. Det legges til grunn at effektene av dette på sikt vil gjøre saksbehandlingen raskere og mer kostnadseffektivt.

Økonomisk bærekraft

Økonomiplan for 2022-2025

Et overordnet mål er at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å lykkes med dette må det legges til rette for befolknings- og næringsvekst. Tilrettelegging skjer gjennom regulering av områder for bolig- og næringsutbygging i henhold til overordnet planverk.

Med grunnlag i det ovennevnte vil derfor oppstart og videre arbeid med kommunedelplaner i henhold til vedtatt planstrategi være en særlig prioritert oppgave i 2022.

Parallelt vil behandling av private reguleringsplaner innenfor vedtatte kommuneplanområder være en prioritet.

Vedtatt av reguleringsplaner vil generere flere byggesaker. Effektiv og god byggesaksbehandling vil også være en særskilt prioritet i tiden fremover.

Miljømessig bærekraft

I henhold til vedtatt planstrategi, vil arbeidet med å lage en ny klima- og miljøplan også prioriteres i 2022. Videre vil arbeidet med å lage et klima budsjett og regnskap være en viktig prioritet.

Målekort

Areal, byggesak og miljø	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Saksbehandlingstid byggesaker – 3 ukers frist	↓	8,9	5,99	56	45
Etterslep oppmåling	→	12	0	0	
Avvik budsjett %		-9	17	-1	36,6
Sykefravær %	↓	6,9	2,2	1,4	5,4

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	8 861	10 519	10 456	10 456	10 456	10 456
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	947	1 737	1 313	1 313	1 313	1 313
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	924	1 120	1 345	1 345	1 345	1 345
Overføringsutgifter	173	410	410	410	410	410
Finansutgifter	121	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	11 025	13 786	13 524	13 524	13 524	13 524
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-4 636	-3 660	-3 660	-3 660	-3 660	-3 660
Refusjoner	-652	-410	-410	-410	-410	-410
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-81	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-5 369	-4 071	-4 071	-4 071	-4 071	-4 071
Sum	5 656	9 715	9 453	9 453	9 453	9 453

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Administrasjon	-159	240	240	240	240	240
Plansaksbehandling	2 462	4 265	3 683	3 683	3 683	3 683
Byggesaksbehandling og eierseksjonering	-53	510	550	550	550	550
Kart og oppmåling	1 346	2 603	2 642	2 642	2 642	2 642
Landbr forv, landbr b nær	815	852	1 077	1 077	1 077	1 077
Naturforvalt. og friluft	1 246	1 245	1 262	1 262	1 262	1 262
Sum	5 656	9 715	9 453	9 453	9 453	9 453

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	9 715	9 715	9 715	9 715
Sum Budsjettendring i år	379	379	379	379
Konsekvensjusteringer	379	379	379	379
Konsekvensjustert ramme	10 094	10 094	10 094	10 094
Innsparingstiltak				
Midlertidig styrking personell utgår	-217	-217	-217	-217
Redusere post til konsulentbruk	-379	-379	-379	-379
Redusere reising i jobbsammenheng	-45	-45	-45	-45
Sum Innsparingstiltak	-641	-641	-641	-641
Nye tiltak og realendringer	-641	-641	-641	-641
Ramme 2022-2025	9 453	9 453	9 453	9 453

Sammendrag budsjett

Det er innarbeidet i budsjettet kostnadsøkning for felles landbrukskontor og viltforvaltning. Det er også innarbeidet økte kostnader for fallviltordning med Ringerike kommune. Tilsvarende er også gjort for videreføring av felles Vannkoordinator for Tyrifjorden.

Driftsutgifter er redusert som følge at midlertidig stilling til juridisk rådgiver ikke videreføres i 2022.

Innsparinger søkes løst gjennom

Driftutgiftspost for kjøp av konsulenttenester foreslås redusert med 379 000,-

Reduserte utgifter i forbindelse reising i jobbsammenheng foreslås redusert med 45 000,-.

Investeringsbehov og tiltak

I forbindelse med reforhandling av ny vertskommuneavtale for felles landbrukskontor og viltforvaltning med Ringerike kommune er det lagt inn en økning i budsjett 2022 med 100.000,-.

Hole kommune inngikk i 2021 avtale med Ringerike kommune om fallviltordning. Det er lagt inn en økning i budsjett 2022 med 125.000,- for å dekke kostnadene knyttet til dette.

I løpet av høsten 2021 skal verstkommuneavtalen for felles vannområdekoordinator for vannområdet Tyrifjorden reforhandles. Det er lagt inn en økning i budsjett 2022 med 75.000,- for å dekke kostnadene knyttet til dette.

Utfordringer som påvirker driften

Planstrategien legger opp til en omfattende aktivitet innenfor overordnede arealplaner og andre temaplaner i 2022. Erfaringsmessig vil det oppstå behov for ekstern konsulentbistand i dette arbeidet. Reduksjon i utgiftspostene til kjøp av konsulenttenester kan utgjøre en risiko for fremdrift i denne sammenhengen.

Med grunnlag i allerede vedtatte reguleringsplaner i 2021, samt planer under arbeid, er det nærliggende å anta at antall bygge- og oppmålingssaker vil øke i tiden fremover. Flere av byggesakene er større og mer komplekse. Dette utgjør en risiko for at lovpålagte frister ikke kan overholdes, og at vi på bakgrunn av dette taper selvkostgebyrer.

Arbeid med innsigelser på kommunale planer medfører merarbeid og risiko for utsatt vedtakstidspunkt.

Dersom det blir aktuelt å gjøre større endringer i den statlige reguleringsplanen for Ringeriksbanen og ny E 16, vil dette erfaringsmessig binde opp ressurser til oppfølging av disse planprosessene innenfor tjenesteområdet.

Omprioriteringen av stillingshjemmel fra oppmålingsavdeling til byggesaksavdeling innebærer at dette området nå kun består av en oppmålingsingeniør. Dette gjør området særlig sårbart, og det kan ved avvikling av permisjon eller annet fravær over lengre tid oppstå utfordringer med å saksbehandle saker innenfor fristene. Tilsvarende sårbarhet er det innenfor geodata og miljø.

Kultur og fritid

Innledning

Tjenestestedet Kultur og fritid omfatter tilrettelegging for frivillighet i det frie kulturlivet, idretten, lag og foreninger, kulturaktører, Hole ungdomsfrivilligsentral, barne- og ungdomsaktiviteter, skatehall og fritidsklubbaktivitet, Hole frivilligsentral, kulturskolen, biblioteket, den kulturelle skolesekken og -spaserstokken, tilrettelegging for pilegrimsleden, samarbeid med kulturaktører, spillemiddelordningen og tilskudd til Den norske kirke og gravplass.

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

Prioriterte mål i kulturplan 2019-2024

- Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge
- Kultursatsning gir en attraktiv kommune med mangfold av tilbud, som gir bolyst, deltagelse, opplevelser og positiv oppvekst.

Målekort

Kultur og fritid	Mål 2022	2017	2018	2019	2020
Antall dager i uken åpen fritidsklubb/skatehall i snitt	↑	0,3	1,2	2	-
Utlån av medier pr. innb. (Bibliotek)	↑	2,6	2,5	2,6	2,2
Besøk til biblioteket pr. innb.	↑	2,6	2,5	2,5	-
Deltagelse i kulturskolen (elevplasser)	↑	289	280	215	210/78*
Avvik budsjett %	↓	-1	6	1	-1
Sykefravær %	↓	3,7	1,7	1,7	1,4

*Kulturskole/barnehage

Kommentarer til målekortet

Mye av kulturtilbudet og publikumsutvikling har vært påvirket av pandemien.

Det er stigende interesse for fritidsklubb og skatehall.

Kulturskolen har hatt mange ut- og innmeldinger under pandemien.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Driftsutgifter						
Lønn	7 130	7 289	7 041	7 041	7 041	7 041
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 025	925	1 116	916	916	916
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	16	18	16	16	16	16
Overføringsutgifter	5 640	5 057	5 142	5 142	5 142	5 142
Finansutgifter	383	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	14 194	13 290	13 315	13 115	13 115	13 115
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-827	-830	-830	-830	-830	-830
Refusjoner	-624	-321	-1 032	-1 032	-1 032	-1 032
Overføringsinntekter	-84	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-343	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-1 878	-1 151	-1 862	-1 862	-1 862	-1 862
Sum	12 316	12 139	11 453	11 253	11 253	11 253

Fordeling per tjeneste

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Grunnskole	-41	0	25	25	25	25
Aktivitetstilbud barn og Naturforvalt. og friluftss	303	415	139	139	139	139
Kulturminnevern	2	8	213	13	13	13
Bibliotek	1 632	1 636	1 615	1 615	1 615	1 615
Museer	89	94	94	94	94	94
Kunstformidling	10	1	1	1	1	1
Idrett og tilsk til a idr	1 025	944	942	942	942	942
Kulturskoler	3 205	3 424	3 170	3 170	3 170	3 170
Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andre kulturbygg	1 836	2 006	1 546	1 546	1 546	1 546
Den noske kirke	3 150	2 308	2 358	2 358	2 358	2 358
Kirkegårder,gravlunder,kr	650	1 273	1 320	1 320	1 320	1 320
Sum	12 316	12 139	11 453	11 253	11 253	11 253

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025
Opprinnelig budsjett	12 139	12 139	12 139	12 139
Sum Vedtak forrige periode	225	25	25	25
Sum Budsjettendring i år	30	30	30	30
Konsekvensjusteringer	255	55	55	55
Konsekvensjustert ramme	12 394	12 194	12 194	12 194
Innsparingstiltak				
Avvikling av kulturpris og frivilligpris -10 000	-10	-10	-10	-10
Oppsyn og vedlikehold av kulturminner -5000	-5	-5	-5	-5
Reduksjon rammetilpasning kirken og gravplass- 50 000	-50	-50	-50	-50
Redusere bibliotekstilbud - 23 000	-23	-23	-23	-23
Redusere Hole frivilligsentrals aktivitetsmidler fra kr 113 000 til kr 102 000	-11	-11	-11	-11
Redusere Hole ungdoms frivilligsentrals aktivitetsmidler fra 60 000 til 54 000	-6	-6	-6	-6
Redusere idrettsmidler fra kr 130 000 til 129 000 (fordeles av idrettsrådet)	-1	-1	-1	-1
Redusere kulturmidler fra 90 000 til 89 000	-1	-1	-1	-1
Redusere stillinger kulturskolen kr. 279.000	-279	-279	-279	-279
Redusere tilskudd til idrettslaget Holeværingen fra 664 000 til 663 000	-1	-1	-1	-1
Sum Innsparingstiltak	-387	-387	-387	-387
Nye tiltak				
Frivilligsentral endring finansiering fra staten	-711	-711	-711	-711
Hole kirkelig fellesråd økt tilskudd	147	147	147	147
Skjøtselsplan Frøyshov gravfelt	10	10	10	10
Sum Nye tiltak	-554	-554	-554	-554
Nye tiltak og realendringer	-941	-941	-941	-941
Ramme 2022-2025	11 453	11 253	11 253	11 253

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2022-25
	2022	2023	2024	2025	
Investeringsprosjekter					
Samfunn					
Hole Sokn - tilskudd takrenner Hole kirke	100	0	0	0	100
Nytt biblioteksystem	150	0	0	0	150
Sum Samfunn	250	0	0	0	250
Sum investeringsprosjekter	250	0	0	0	250

Sammendrag budsjett

Kommentar til måltallene

Mye av kulturtilbudet og publikumsutvikling har vært påvirket av pandemien.

Det er stigende interesse for fritidsklubb og skatehall.

Kulturskolen har hatt mange ut- og innmeldinger under pandemien.

Driftsbudsjettet innebærer og driftsreduserende tiltak

Hole bibliotek

Biblioteket formidler litteratur og informasjon. Biblioteket har særlig fokus på barn og unge og fungerer som skolebibliotek. Biblioteket har jevnlig debatter, foredrag og andre aktuelle aktiviteter. Biblioteket har fått midler utover lønnsmidler og mediebudsjett. Mediebudsjettet brukes til innkjøp av bøker, tidsskrifter og lydbøker for å holde samlingen aktuell. Mediebudsjettet brukes også til sommerles og andre arrangementer. Sommerles er en lesekampanje rettet mot barn og unge. Barn og unge i Hole har gjennom kampanjen vist seg i toppen på antall leste sider per innbygger i fylket.

Hole kulturskole

Kulturskolen gir opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til barn og unge. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk med ivaretagelse av både bredde og talent. Kulturskolen er også en ressurs for andre kulturtilbud. Kulturskolen er redusert med lønnsmidler i driftstiltak og omprioritering innenfor kulturområdet. Teaterprosjekt i kulturskolen er ikke ført videre og det er mindre lærertetthet i kulturskolens breddetilbud.

Frivilligsentralene

Frivilligsentralene er en del av Kultur og fritid, organisert med styrer, daglig ledere og årsmøte som vedtar årlige handlingsplaner. Frivilligsentralene tar ansvar for flere større kulturarrangement og tiltak. Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra Kulturdepartementet. I statsbudsjettet for 2021 ble finansieringen til frivilligsentralene endret fra rammefinansiering til tilskuddsordning. Finansieringsmodellen er på høring og ikke endelig avklart. Det er lagt til grunn at tilskuddet for 2022 er på samme nivå som innvilget for 2021.

Hole frivilligsentral

Hole frivilligsentral er en møteplass med daglige aktiviteter, flere større arrangement og hjelpetiltak. Frivilligsentralen er et kontaktpunkt for de som trenger hjelp og de som ønsker å gjøre en frivillig innsats.

Hole Ungdomsfrivilligsentral

Hole ungdomsfrivilligsentral er frivilligsentral for barn og ungdom. Her gjøres frivillig innsats rettet mot barn og unge. Hovedaktivitetene er drift av fritidsklubben High Five, LANsamlinger, skatehallen og aktivitetstilbud for ungdom om sommeren.

Den kulturelle skolesekken og spaserstokken

Kulturopplevelser i skolen og institusjoner for eldre, driftet med tilskudd fra spillemidler og fylkeskommunen.

Temaplan for kulturminner i Hole øst for Kroksund

Temaplan for kulturminner revideres til å ta med østsiden av Kroksund og øyene i tråd med vedtatt planprogram. Planen vil inneholde registrering og verdivurdering av kulturminner og miljøer både arkeologiske og fra nyere tid.

Skjøtsel Frøyshov gravfelt

Hole kommune inngår skjøtelsavtale med Viken fylkeskommune for Frøyshov gravfelt. En del av skjøtselen er rydding med hjelp av geiter.

Større tilskudd;

- Hole idrettsråd fordeler etter søknad kr 129 000 i idrettsmidler til organisert idrett på vegne av Hole kommune.
- Tilskudd Idrettslaget Holeværingen kr 663 000. En del av tilskuddet er kompensasjon for tapte leieinntekter i Holehallen. I budsjettvedtaket for 2019 fikk ILH et økonomisk løft gjennom subsidiert halleie og Hole kommunes overtagelse av strømmålere og leie av garasje for løypemaskin.
- Skiforeningen 20 000
- Flerbrukshallen Hønefoss Arena ca. kr 150 000/2,5% av driftsutgifter
- Kulturmidler kr 89 000.
- Ringerike kultursenter kr 57 000
- Buskerudmuseet kr 94 000

Tilskudd kirken

Vedlagt er søknad fra Kirken med detaljert budsjett og fireårsplan for drift og investering.

Tilskudd til Den norske kirke er tuftet på Kirkeloven § 15. Loven er ikke konkret på størrelsen av ressursene kommunen skal bidra med til kirken. Kirken skal ha en administrasjon som drifter kirker og kirkegård. Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker og utgifter til anlegg og drift av gravplass er lovpålagte oppgaver for enhver kommune.

Kirken skal legge fram budsjett og regnskap. Fra biskopen er det forordnet et antall gudstjenester som skal avholdes i Hole i løpet av året og som kommunen skal bevilge midler til. I tillegg må også nødvendige kirkelige tjenester som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser kunne utføres tilfredsstillende, med gode arbeidsforhold for de kirkelig ansatte. Kirkeloven sier også at kirkens budsjettforslag skal inneholde utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak. Dette er utgifter som kommunen ikke er pålagt å dekke, men som skal til behandling i kommunen.

Kirken søker kommunen totalt kr 4 033 937 i driftstilskudd i 2022.

Driftstilskudd kirken i 2021 kr 3 580 600

Kirken søker om økning i driftstilskudd kr 453 337 (12,66%).

Kirken justerer ikke betalingssetter i 2022. Festeinntektene justeres i intervaller 3-5år, med neste gang i 2023.

I kirkens budsjettsøknad ligger følgende satsninger som det søkes om støtte til. Det budsjetteres også med tilskudd og støtte fra andre;

Økning i stillinger i prioritert rekkefølge

- Kirkeverge økning fra 75%-90%
- Utvide diakonstilling fra 10% til 50% (20% av stillingen dekkes av Hole kommune)
- Øke stillinger gravplassarbeidere fra 130% til 140%
- Det er budsjettert med generell lønnsvekst inkl. sos. utgifter 3%

Hole gravkapell

- Kalke og reparere yttervegg kr 100 000

Hole kirke

- Tilstandsrapport 60 000

Sollihøgda kapell

- Varmepumpe 60 000

Bønsnes kirke

- Skrape, male og vedlikeholde yttergjerdet kr 20 000
- Kostnader iht. rapport 6.8.20 Tilstandsregistreringer utført av HR prosjekt AS Kirken søker om kr 173 000 for å gjennomføre tiltak.

Driftstilskudd kirken 2018	3 504 895
Driftstilskudd kirken 2019	3 746 000
Driftstilskudd kirken 2020	3 588 000
Driftstilskudd kirken 2021	3 580 600

Kostra for gruppe 01 viser at driftstilskuddet til kirken er lavest per innbygger i Hole. Driftstilskuddet til gravplass er over middels. De siste årene har Hole kommune gjort større investeringer i gravplassutvidelse.

Kommunedirektørens innstilling til driftstilskudd er tuftet på tidligere vedtak, søknad fra kirken, forventet lønnsutvikling og kommunens ramme. Driftstilskuddet er en ramme kirken prioriterer innenfor. Det vurderes å være rom for drift og noe bygningsmessige utbedringer og vedlikehold innenfor rammen.

Innstilling driftstilskudd kirken budsjett 2022 kr 3 677 600

Det innstilles ikke tilskudd til økning av stillinger i kirken. Kirkens stillinger bør eventuelt vurderes etter pågående vurdering av omstilling i kirken.

Det innstilles på tillegg for lønnsøkning i 2022 på 3%

Det innstilles ikke støtte til tilstandsrapport Hole kirke og gjerde Bønsnes kirke.

Det innstilles ikke til krav om effektiviseringstiltak.

Kirken søker kommunen totalt kr 300 000 i investeringstilskudd i 2022.

Ønskede satsninger er;

Hole kirke

- Takrenner 250 000

Hole kirkegård

- Garasje; Forprosjekt vann og off toalett 20 000

Sollihøgda urnelund

- Oppgradering av navnet minnelund 100 000

Det søkes Hole kommune samlet om kr 70 000 til tiltak gravplasser

Innstilling tilskudd til kirkens investeringer 2022

Det innstilles på å prioritere takrenner ved Hole kirke med investeringstilskudd kr 100 000

Kostnadene er beregnet til kr. 250.000. Riksantikvaren har gitt tilsagn om kr 150 000 og det søkes om kr. 100.000 i investeringstilskudd fra Hole kommune.

Tjenesteavtale med kirken påvirker resultat

Verdien av kommunens samlede tjenester til kirken (tjenesteytingsavtale) utgiftsføres over Kultur og fritid uten å være budsjettert innenfor området verdi ca 200 000. Beregningen blir klar på slutten av året.

Finansiell virksomhet

KOSTRA-Nøkkeltall - Behovsprofil og inntektskriterier

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Levekår							
Indeks berekna utgiftsbehov	1,010	1,027	1,005	1,008	1,076	1,045	1,012

KOSTRA-Nøkkeltall - Hovedtall drift

	Hole 2019	Hole 2020	Jevnaker	Lunner	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet							
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	9,0 %	11,8 %	9,6 %	4,3 %	19,0 %	9,6 %	11,9 %
Økonomi							
Frie inntekter i kroner per innbygger (B)	59 739	62 105	56 984	57 898	60 431	60 441	59 398
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	0,3 %	4,5 %	2,9 %	2,7 %	2,1 %	0,9 %	2,5 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger (B)	50 752	51 927	68 188	93 915	63 923	88 079	87 166
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	63,2 %	61,8 %	85,7 %	114,2 %	69,7 %	97,6 %	96,1 %

Gebyrliste

Renovasjon

Satser fastsettes av HRA. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Husholdninger, renovasjonsgebyr - standard	Kr/år	3770	3770	0	0,0 %	For mer informasjon, se HRA.no
Hytterrenovasjon, oppsatte samledunker	Kr/år	1487	1487	0	0,0 %	For mer informasjon, se HRA.no

Feieavgift

Sats fastsettes av Ringerike kommune. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Feie- og tilsynsavgift	Kr pr. pipeløp/år	541	469	-72	-13,3 %	For mer informasjon, se Ringerike.kommune.no

Barnehage

Makspris for barnehageplass fastsettes av Stortinget for ett år av gangen. Maksprisen gjelder både offentlige og private barnehager. Barnehagene kan kreve betaling for mat/kost i tillegg.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
100 % plass	Kr/mnd	3230	3315	85	2,6 %	
60 % plass	Kr/mnd	2245	2303	58	2,6 %	
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	30	30	0	0,0 %	
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	258	266	8	3,1 %	
Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	151	155	4	2,6 %	
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	228	235	7	3,1 %	
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	128	132	4	3,1 %	

Skolefritidsordning (SFO)

SFO faktureres i 11 mnd.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
100 % plass	Kr/mnd	3261	3356	95	2,9 %	
80 % plass	Kr/mnd	2680	2757	77	2,9 %	
60 % plass	Kr/mnd	2006	2064	58	2,9 %	
50 % plass	Kr/mnd	1756	1807	51	2,9 %	
40 % plass	Kr/mnd	1370	1410	40	2,9 %	
Søskenmoderasjon	%	25	25	0	0,0 %	
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	245	252	7	2,9 %	
Morgenåpent, 100 % plass	Kr/mnd	653	672	19	2,9 %	
Morgenåpent, 80 % plass	Kr/mnd	535	551	16	3,0 %	
Morgenåpent, 60 % plass	Kr/mnd	406	418	12	3,0 %	
Morgenåpent, 50 % plass	Kr/mnd	340	350	10	2,9 %	
Morgenåpent, 40 % plass	Kr/mnd	274	282	8	2,9 %	
Morgenåpent, 20 % plass	Kr/mnd	144	148	4	2,8 %	
Morgenåpent, enkeltdag	Kr/dag	53	55	2	3,8 %	

Kulturskole

Skysstordning og materialavgift kommer i tillegg til semesterkontingent. For mer informasjon om kulturskolens regler og satser, se hole.kommune.no.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Semesterkontingent	Kr/semester	1840	1893	53	2,9 %	Satsen gjelder fra høstsemester 2022
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	15	15	0	0,0 %	
Søskenmoderasjon for barn nr. 3	%	25	25	0	0,0 %	

Leie av lokaler/eiendom

Det skal betales for all privat bruk av kommunale lokaler dersom kommunestyret ikke har vedtatt annet. Priser avklares i hvert enkelt tilfelle dersom sats ikke er fastsatt i betalingsregulativet.

Ekstra renhold eller driftsteknikertjenester i forbindelse med privat leie av lokaler/eiendom betales etter avtale.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i Merknad %
Kleivhallen, hele hallen	Kr/time	396	407	11	2,8 % Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Kleivhallen, halve hallen	Kr/time	198	204	6	3,0 % Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Leie av gymsal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/time	159	164	5	3,1 %
Leie av samfunnssal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/arrangement	1 058	1 089	31	2,9 %

Billadere

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lading av bil på kommunal grunn betales for etter den til enhver tid gjeldende sats.		0	0	0	0,0 %	

Pleie, rehabilitering og omsorg

Grunnbeløpet i folketrygden (G) brukes til å beregne enkelte betalingssatser. Grunnbeløpet er per 1. mai 2021 kr 106 399. Beløpet justeres 1. mai hvert år og blir fastsatt etter trygdeoppjøret.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Trygghetsalarm, digital	Kr/mnd	395	407	12	3,0 %	
Brannalarm til trygghetsalarm	Kr/mnd	25	26	1	4,0 %	
Nøkkelboks, leie	Kr/mnd	56	58	2	3,6 %	
Middagsombringing	Kr/mnd	113	117	4	3,5 %	
Hjemmehjelp, under 2G	Kr/mnd	210	215	5	2,4 %	Statlig vedtatt sats. Endelig sats foreligger ofte ikke før januar i budsjettåret
Hjemmehjelp, 2G-3G	Kr/mnd	1 307	1 345	38	2,9 %	
Hjemmehjelp, 3G-4G	Kr/mnd	2070	2130	60	2,9 %	
Hjemmehjelp, 4G-5G	Kr/mnd	3 051	3 140	89	2,9 %	
Hjemmehjelp, over 5G	Kr/mnd	3 813	3 924	111	2,9 %	
Timesats	Kr/time	457	471	14	3,1 %	
Dagsenter	Kr/mnd	126	130	4	3,2 %	
Transport til dagsenter	Kr/mnd	56	58	2	3,6 %	
Langtidsopphold på sykehjem		0	0	0	0,0 %	Statlig vedtatt betaling. Beløp beregnes av inntekter og nærmere bestemte fradrag
Korttidsopphold på sykehjem	Kr/døgn	175	180	5	2,9 %	Statlig vedtatt sats. Endelig sats foreligger ofte ikke før januar i budsjettåret
Dag-/nattopphold på institusjon	Kr/dag eller natt	95	100	5	5,3 %	Statlig vedtatt sats. Endelig sats foreligger ofte ikke før januar i budsjettåret
Hjelpemidler		0	0	0	0,0 %	Kommunen tilbyr tekniske hjelpemidler for kortvarig behov. Pleie, rehabilitering og omsorg har prislister som oppdateres årlig
Levekostnader på Sundjordet	Kr/mnd	7468	7685	217	2,9 %	

Omsorgsboliger tildeles av pleie, rehabilitering og omsorg. Husleie fastsettes av eiendomsforvaltningen som også forvalter leiekontrakten. Husleie følger gjengs leie for området boligen ligger i. Leietaker kan søke bostøtte.

Salgs- og skjenkebevilling

Satsene fastsettes av staten og oppdateres når satsene for 2022 er vedtatt.

Gebyr	Enhet	Sats 2021	Sats 2022	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Enkeltanledninger - ambulerende bevilling	Kr	390	390	0	0,0 %	
Minstegebyr skjenkebevilling, omsetningsavhengig	Kr	5400	5400	0	0,0 %	
Salgsbevilling (handel, omsetning), minstegebyr	Kr	1740	1740			
Tilsynsavgift salg av tobakk, minstegebyr	Kr	4800	4800	0	0,0 %	
Tilsynsavgift salg av tobakk - midlertidig salgssted, minstegebyr	Kr	1280	1280	0	0,0 %	

Det er ikke mva på kommunens tjenester dersom det ikke er opplyst spesielt i prislisten. Mer informasjon om Hole kommunes regelverk og grunnlag for de ulike satsene finner du på hole.kommune.no.

Vann- og avløpsgebyrer 2022

Vedtatt av Hole kommunestyre med hjemmel i lokal forskrift om vann- og avløpsgebyrer vedtatt 11.12.2017. Kommunestyret vedtar årlig nytt gebyrregulativ i forbindelse med budsjettbehandlingen.

Tilknytningsgebyr er et engangsgebyr som skal betales for tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsanlegg. Gebyret skal betales ved tilknytning av:

1. Ny tilknytning av eiendom.
2. Tilknytning av eiendom med en eller flere nye bruksenheter.
3. Tilknytning av eksisterende eiendom, eller eiendom som kommunen krever tilknyttet.
4. Eksisterende eiendom med tilknytning som ikke er godkjent.

Tilknytningsgebyret skal være betalt før tilknytning.

Årsgebyr for vannforsyning og avløpshåndtering er todelt:

Abonnementsgebyr:

Et fast årlig gebyr for kommunens vann- og avløpstjenester. Inntektene fra gebyret skal fortrinnsvis dekke tjenestenes kapitalkostnader.

Forbruksgebyr

Fastsettes etter faktisk vannforbruk eller stipulert etter størrelsen på boligen. Stipulert forbruk beregnes ut ifra bruksareal multiplisert med en faktor på 1,2 m³/m². Bruksareal beregnes etter NS-3940.

Vann- og avløpsgebyrene beregnes etter prinsippet vannmengde inn er lik vannmengde ut.

Differensiert abonnementsgebyr:

Abonnementsgebyret er differensiert ut fra brukskategorier:

1. Boligeiendom og fritidsboliger: per boenhet
  2. Næringseiendom, kombinasjonseiendom og landbrukseiendom: fastsatte kategorier som gjenspeiler vannforsyningskapasiteten til den enkelte eiendom
-

Installasjon av nye vannmålere:

Kommunen eier vannmåleren som skal utplasseres. Installasjonskostnader dekkes av abonnenten iht. forskrift om vann- og avløpsgebyr av 17.12.2017

Utskifting av vannmålere:

Kommunen skifter til smarte vannmålere. Kommunen kontakter huseiere som skal få byttet vannmålere og inngår avtale om tidspunkt for utskiftingen. Hensikten er å sikre at kommunens rørlegger får adgang til vannmåleren på en effektiv måte.

Ved huseiers mislighold av bekreftet avtaletidspunkt påløper et gebyr på 500 kr inkl. mva.

Vannmåleravlesning:

Abonnenter som har vannmåler betaler en årlig leie for vannmåleren.

Alle vannmålere skal avleses en gang hvert år innen 31. desember. Målerstand skal rapporteres på vannmålerkort og sendes til kommunen elektronisk eller som brevpost.

Gebyrreduksjon i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag

Abonnenten har rett til reduksjon i gebyr ved feil eller mangel ved vannforsyningen i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag. Abonnenten har rett til redusert gebyr dersom ikke-varslet avbrudd i vannforsyningen varer i mer enn 24 timer. Vilkår for gebyrreduksjon er at mangelen skyldes forhold på kommunens side, for eksempel forurensing i vannkilde eller feil ved kommunalt anlegg. Krav om redusert gebyr må fremmes innen to måneder etter at forholdet oppsto, dersom ikke kommunen har fattet eget vedtak om gebyrreduksjon.

Gebyrsetter:

Årlig abonnementsgebyr (kr/år)	Fastledd	2022		2022		Avløp	
		Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
<i>Bolig- og fritidseiendommer</i>	1	750	937,50	1 000	1 250		
<i>Kategori 1 (0-300) m3</i>	1	750	937,50	1 000	1 250		
<i>Kategori 2 (301-1000) m3</i>	3	2 250	2 812,50	3 000	3 750		
<i>Kategori 3 (1001-3.000) m3</i>	6	4 500	5 625,00	6 000	7 500		
<i>Kategori 4 (3.001-6.000) m3</i>	12	9 000	11 250,00	12 000	15 000		
<i>Kategori 5 (6.001-20.000) m3</i>	24	18 000	22 500,00	24 000	30 000		
<i>Kategori 6 (20.001-50.000) m3</i>	50	37 500	46 875,00	50 000	62 500		
<i>Kategori 7 (50.001-150.000) m3</i>	100	75 000	93 750,00	100 000	125 000		
<i>Kategori 8 (150.001-500.000) m3</i>	150	112 500	140 625,00	150 000	187 500		
<i>Kategori 7 (500.001-1.000.000) m3</i>	300	225 000	281 250,00	300 000	375 000		

Forbruksgebyr (kr/m3)	2022		2022		Avløp	
	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
<i>Alle abonnenter</i>	14,55	18,19	24,30	30,37		

Gebyrreduksjon i årsgebyret i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag:

Årsgebyret reduseres med 0,3 % per påbegynte døgn utover det første døgnet.

Vannmålerleie (kr/år)	2022	
	Eks. mva	Inkl. mva
Per måler	160	200

Oppmøtegebyr for avlesning av vannmåler:

Dersom abonnenten unnlater å foreta avlesning i tråd med lokal forskrift og kommunen må foreta avlesningen: kr 1.000,- inkl. mva per gang per eiendom.

	2022		Vann		2022		Avløp	
Tilknytningsgebyr (kr)	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Sats	12.000	15.000	12.000	15.000	12.000	15.000	12.000	15.000

Gebyr for avstengning og påsetting av vannforsyningen:

Påkoblingsgebyr ved avstengt vannledning kr 2.000,- inkl. mva

Innmåling vann- og avløp:

Innmåling av vann- og avløpsinstallasjoner kr 1.600,- pr. time inkl. mva

Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2022

Vedtatt av Hole kommunestyre xx.12.2021, sak KS 0xx/20 Gebyrregulativet fastsetter de enkelte gebyrer og avgifter, og vedtas av kommunestyret i forbindelse med budsjettbehandlingen for det enkelte år. Dersom det vedtas endringer i gebyrregulativet i løpet av året vil satsene bli innarbeidet i dette dokumentet. Betalingsreglement vil være tilgjengelig på kommunens nettside. Prisjusteringer er gjort ut fra følgende: • Deflator 2,9 % • Sammenligning med nabokommuner • Statlige satser • Selvkostprinsippet

KAPITTEL 1 – GENERELLE BESTEMMELSER

1.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- **Fakturering og innfordring**

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

- **Merverdiavgift**

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

1.1 OPPLYSNINGER OM EIENDOM

Eiendomsopplysninger kan bestilles gjennom www.infoland.no (Ambita AS), eller andre aktører innenfor området. For bestilling av disse produktene via kommunen gjelder følgende satser:

1.1.1	Standard meglerpakke (1.1.1.1 – 1.1.1.7)		2.603,-
	1.1.1.1	Eiendomsinformasjon og midlertidig brukstillatelse	333,-
	1.1.1.2	Grunnkart	403,-
	1.1.1.3	Utskrift fra matrikkelkartet	333,-
	1.1.1.4	Gjeldende arealplaner med bestemmelser	403,-
	1.1.1.5	Tilknytting til vann, kloakk og vei	286,-
	1.1.1.6	Kommunal avgifter og gebyrer og legalpant	806,-
	1.1.1.7	Ildsted og pipe	476,-

1.1.2	Ledningskart	403,-
1.1.3	Godkjente bygningstegninger	476,-
1.1.4	Seksjonering	307,-
1.1.5	Ortofoto	510,-
1.1.6	Legalpant	147,-
1.1.7	Digitale kartdata, utvalg	beregnes

Merverdiavgift er inkludert i prisene gitt i kap.1.1.

Grunnboksutskrift og kopi av heftelser bestilles gjennom ehandel.statkart.no (Kartverket).

1.2 URIMELIG GEBYR

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr.

Ved rimelighetsvurderingen tas det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker.

Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

KAPITTEL 2 – BYGGESAK

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

2.01 GENERELLE BESTEMMELSER

Gebyr beregnes for hvert enkelt byggetiltak iht. gebyrregulativet og summeres.

Gebyr beregnes fra den dato bygningsmyndigheten anser saken komplett.

Der saksbehandling er påbegynt og tiltakshaver velger å trekke søknaden før vedtak er fattet eller saken avsluttes pga. manglende dokumentasjon, ilegges 50 % gebyr.

2.02 Forhåndskonferanse byggesak

2.0.2.1	Forhåndskonferanse uten ansvarsrett	2 600,-
2.0.2.2	Forhåndsvarsel med ansvarsrett	5 200,-

2.1 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE (§ 20-3)

2.1.1. Søknadsplichtige tiltak § 20-3 (ny bygning til bolig/hytteformål)

2.1.1.1	1 bruks-/boenhet/hytteenhet	26 750,-
2.1.1.2	Tillegg pr. enhet fra 2-10	13 380,-
2.1.1.3	Tillegg pr. enhet fra 11-20	8 030,-
2.1.1.4	Tillegg pr. enhet fra 21-30	5 350,-
2.1.1.5	Tillegg pr. enhet fra 31-50	3 990,-
2.1.1.6	Tillegg pr. enhet utover 51 stk.	2 680,-
2.1.1.7	Per bileilighet	13 380,-
2.1.1.8	Arealtillegg 0-200 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. 100 m2	6 070,-
2.1.1.9	Arealtillegg 201–1000 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. 100 m2	3 670,-
2.1.1.10	Arealtillegg 1001-2000 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. 100 m2	2 420,-
2.1.1.11	Arealtillegg fra 2001 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. 100 m2	1 210,-
2.1.1.12	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	7 560,-

2.1.2 Søknadspliktige tiltak § 20-3 (næring/andre)

2.1.2.1	Næringsbygg	42 190,-
2.1.2.2	Arealtillegg 0-500 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. m2	113,-
2.1.2.3	Arealtillegg 501–1000 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. m2	56,-
2.1.2.4	Arealtillegg fra 1001 m2 totalt bruksareal (BRA), pr. m2	29,-
2.1.2.5	Lagerbygg/lagerdel av næringsbygg	50 % av satsene
2.1.2.6	Igangsettingstillatelse, pr. enhet	14 820,-

2.1.3 Søknadspliktige tiltak § 20-3,(tilbygg/påbygg-alle)

(Tilbygg/påbygg over 300 m2(BRA) regnes som nytt bygg)

2.1.3.1	Tilbygg/påbygg til og med 15 m2	7 720,-
2.1.3.2	Tilbygg/påbygg fra 16–50 m2	13 380,-
2.1.3.3	Tilbygg/påbygg fra 51–100 m2	20 070,-
2.1.3.4	Tilbygg/påbygg fra 101–300 m2	26 750,-
2.1.3.5	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 330,-

2.1.4 Andre søknadspliktige tiltak § 20-3

2.1.4.1	Bruksendring	21 100,-
2.1.4.2	Støttemur eller terrengarbeid/basseng	6 330,-
2.1.4.3	Skilt og midlertidige tiltak	5 250,-
2.1.4.4	Riving (m2 BRA)	2 300,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	4 650,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	8 440,-
	Større enn 100 m ²	
2.1.4.5	Selvbygger	8 440,-
2.1.4.6	Gjerde mot vei eller pipe	3 140,-
2.1.4.7	Vann- og avløpsinstallasjoner	8 440,-
2.1.4.8	Andre tekniske installasjoner (inkl. solcellepanel)	5 250,-
2.1.4.9	Vei – hver påbegynte 250 m	8 440,-
2.1.4.10	Parkering – hver påbegynte 200 m2	8 440,-
2.1.4.11	Andre mindre tiltak	4 220,-
2.1.4.12	Hovedombygging	9 520,-
2.1.4.13	Fasadendring	8 440,-
2.1.4.14	Garasje	8 950,-

Økonomiplan for 2022-2025

2.1.4.15	Uthus	8 440,-
2.1.4.16	Igangsettingstillatelse, pr. stk	6 330,-

For deling vises til kapittel 3.

2.2 TILTAK SOM KAN SØKES OM AV PRIVATPERSON (§ 20-4)

2.2.1	Tilbygg til og med 15 m ²	4 220,-
2.2.2	Tilbygg 16 – 50 m ²	8 440,-
2.2.3	Garasje	7 720,-
2.2.4	Bruksendring av tilleggsdel	4 220,-
2.2.5	Driftsbygning	12 760,-
2.2.6	Støttemur eller terrengarbeid	4 220,-
2.2.7	Gjerde	3 140,-
2.2.8	Riving	2 300,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	4 650,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	8 440,-
	Større enn 100 m ²	
2.2.9	Andre mindre tiltak	4 220,-

Arealtillegg driftsbygning som lagerbygg (kap. 2.1.2)

2.3 ANDRE SØKNADER

2.3.1	Endring som innebærer ny hustype/nytt tiltak	31 590,-
2.3.2	Endring av gitt tillatelse	7 560,-
2.3.3	Midlertidig brukstillatelse / ferdigattest	2 060,-
2.3.4	Ferdigattest i saker som er eldre enn seks år	4 120,-

2.4 DISPENSASJONER (Det beregnes dispensasjonsgebyr per dispensasjonsforhold)

2.4.1	For søknader fra LNF-formålet som ikke krever uttalelse fra andre myndigheter	5 660,-
2.4.2	For andre søknader som ikke krever uttalelse fra andre myndigheter	8 750,-
2.4.3	For søknader som krever uttalelse fra andre myndigheter	10 290,-
2.4.4	For søknader som krever politisk behandling	12 350,-
2.4.5	For søknader som krever uttalelse fra andre myndigheter og politisk behandling	16 460,-

Ved avslag belastes fullt gebyr. Dersom det sendes inn revidert søknad i tråd med signaler gitt i avslagsvedtak innen 6 mnd etter avslag, beregnes det 25 % av ordinært gebyr.

2.5 TILLEGGSGEBYR

2.5.1	For merarbeid i saker der arbeidet er påbegynt i strid med plan- og bygningslovens bestemmelser eller utført i strid med disse	Gebyr x 2
2.5.2	For merarbeid i saker der søknaden er så ufullstendig at det er nødvendig å innhente tilleggsopplysninger eller dokumentasjon før behandling	Gebyr x 1,25
2.5.3	For merarbeid ved søknad om midlertidig brukstillatelse/ferdigattest	7 200,-
2.5.4	For ny bruksenhet som er tatt i bruk uten brukstillatelse/ferdigattest	18 520,-

-

-

KAPITTEL 3 – DELESAK

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

3.1	Gebyr for opprettelse av selvstendig tomt og festetomt	20 580,-
3.2	Arealoverføring	15 440,-
3.3	Mindre grensejustering og omgjøring av festetomt	7 720,-

For punkt 3.1 og 3.2 gis det 25 % rabatt av grunntakst per enhet dersom det 2-5 enheter, og fra enhet 6 gis det 35 % rabatt av grunntakst. Dispensasjoner og endringer som for byggesak.

KAPITTEL 4 – PLAN

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

1. GENERELLE BESTEMMELSER

- Oppstartsgebyr faktureres etter avholdt oppstartsmøte.
- Gebyret faktureres når planforslaget har vært til politisk 1. gangs behandling.
- Beregningsgrunnlaget for gebyret er det planforslaget som legges ut til offentlig ettersyn.
- I de tilfeller der kommunen pålegger regulering av større arealer for å dekke kommunale behov, kan beregningsgrunnlaget for gebyret reduseres med tilsvarende areal.
- Kostnader for innhenting av sakkyndig hjelp for spesifiserte utrednings- og kontrolloppgaver belastes etter medgåtte utgifter.
- Planene skal fremstilles digitalt. Godkjente SOSI- og PDF-filer skal foreligge til 1.gangs behandling. Kontroll og utlegging av SOSI-fil faktureres etter medgått tid.
- Det beregnes ikke gebyr for følgende formål:
  - Offentlig samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
  - Landbruks-, natur- og friluftsmål
  - Bruk og vern av sjø og vassdrag
  - Områder eller tilleggsarealer som kommunen har pålagt forslagsstiller å ta med
  - Arealer som unntas fra byggemulighet som følge av regulering til bevaring eller vern

4.1 DETALJPLAN

(Herunder både ny plan og vesentlig omarbeiding av vedtatt plan, etter PBL § 12–12.)

4.1.1	Gebyr for oppstartsmøte	30 870,-
4.1.2	Gebyr for oppstartsmøte med planprogram	41 160,-
4.1.3	Grunngebyr for detaljregulering	82 320,-
4.1.4	Grunngebyr for detaljregulering, med planprogram og KU	144 060,-
4.1.5	Arealgebyr for planområde, pr. kvm. inntil 100 000 m ² .	5,-
4.1.6	Arealgebyr for ny bebyggelse og anlegg, pr. kvm. BRA inntil 100 000m ² .	9,-

4.2 REGULERINGSENDRING

(Mindre endring av reguleringsplan etter PBL 12–14, 2. ledd)

4.2.1	Mindre endring som sendes til regionale myndigheter	41 160,-
4.2.2	Mindre endring, lokale forhold	20 580,-
4.2.3	Mindre endring som avsluttes el. gis negativt vedtak	50 % av satsene

4.3 ENHETSGBYR FOR AVSLAG

(For plansaker behandlet etter PBL. § 12–11 der kommunen ikke finner grunn til å fremme planforslaget beregnes et enhetsgebyr for avslag.)

4.3.1	Ordinært avslag	41 160,-
4.3.2	Avslaget kreves forelagt kommunestyret	46 310,-

4.4 ENHETSGBYR FOR AVSLUTNING AV PLANSAKER ETTER PBL. § 12–11

For saker som avsluttes etter oversendelse og gjennomgang av planforslaget (kun saksframlegg mangler) faktureres 50 % av normalt gebyr, jfr. kap. 4.0.

Dette gjelder for avslutning av saker etter skriftlig tilbakemelding eller som følge av manglende oppfølging fra forslagsstiller. Dersom kommunen ikke har mottatt tilbakemelding fra forslagsstiller innen 3 måneder etter brev med ønske om tilbakemelding, kan kommunen avslutte saken og sende faktura.

KAPITTEL 5 – KART OG OPPMÅLING

(Med hjemmel i matrikkeloven med matrikkelforskriften, samt plan- og bygningslovens § 2)

5.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- Saksbehandlingsfrister:

Kommunen skal gjennomføre rekvirert sak uten ugrunnet opphold og senest innen 16 uker fra tillatelse til oppretting av matrikkelenhet / rekvisisjon om klarlegging eller justering av eksisterende grenser er mottatt. Dersom kommunen oversitter fristen, skal gebyret for oppmålingsforretningen og matrikkelføringen avkortes med en tredjedel. Dersom kommunen oversitter fristen med ytterligere to måneder (16 + 9 uker), skal gebyret avkortes med ytterligere en tredjedel. I saker som krever oppmålingsforretning i kommunen, vises det til § 18 og § 19 i Matrikkelforskriften vedrørende fristforlengelser, samt til Forskrift om unntak fra tidsfrister. Disse forskriftene angir at fristen ikke løper i perioden 01.11 – 15.04, med unntak av saker innenfor marka-grensa hvor fristen ikke løper i perioden 01.10. - 01.05.

- Beregningstidspunkt for gebyr:

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder den dato kommunen mottok komplett søknad. Der det i vedtaket om opprettelse av ny matrikkelenhet foreligger betingelser som skal oppfylles, før opprettelse av eiendom kan gjennomføres, beregnes gebyr ut fra den dato oppfyllelsen har funnet sted. Dersom rekvirenten midlertidig stopper saken, betales gebyr ut fra ny igangsettellesdato.

5.1 OPPRETTELSE AV SELVSTENDIG MATRIKKELENHET

(Grunneiendom, festegrunn og anleggseiendom)

5.1.1	Fra 0 m ² /m ³ til og med 1000 m ² /m ³	24 180,-
5.1.2	Fra 1001 m ² /m ³ til og med 2000 m ² /m ³	29 330,-
5.1.3	Deretter per overskytende 1000m ² /m ³	2 160,-
5.1.4	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra 2 – 5 tomter	22 120,-
5.1.5	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra 5 tomter	21 100,-
5.1.6	Gebyr for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (MUF), per eiendom	3 300,-
5.1.7	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid (per time, se 5.6.1)	1 290,-
5.1.8	Fradeling av koordinatbestemt festetomt (inkluderer ikke grensepåvisning)	3 300,-

5.2 AREALOVERFØRING OG TILLEGGSAREAL

5.2.1	Fra 0 m2 til og med 250 m2	18 010,-
5.2.2	Fra 251 m2 til og med 500 m2	21 100,-
5.2.3	Deretter per overskytende 500m2	2 160,-

Arealoverføring er mellom 2 eiendommer. For punkt 5.2 gis det 25 % rabatt per arealoverføring dersom det gjelder 2 eller flere samtidige arealoverføringer med tilgrensende areal.

5.3 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon

5.3.1	1 eierseksjon	24 180,-
5.3.2	2-5 eierseksjoner, pr. seksjon	22 120,-
5.3.3	Over 5 eierseksjoner, pr. seksjon	21 100,-

Dersom oppmålingsforretning for seksjonering av uteareal blir utført uten marka-arbeider gebyrlegges sakene med 50 % av ovenstående satser.

5.4 GRENSEJUSTERING

5.4.1	Grunngebyr grensejustering, mellom 2 eiendommer	5 150,-
-------	---	---------

I tillegg kommer gebyr per punkt, se kap. 5.5.

5.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSER

5.5.1	For 2 punkter, ikke tidligere koordinatbestemt	9 520,-
5.5.2	Per ekstra punkt, ikke tidligere koordinatbestemt	2 680,-
5.5.3	For 2 punkter, tidligere koordinatbestemt	6 330,-
5.5.4	Per ekstra punkt, tidligere koordinatbestemt	1 650,-

Ved grensejustering er det også et grunngebyr, se punkt 5.4.

5.6 DIVERSE

5.6.1	Faktura beregnet på grunnlag av medgått tid. (Arbeid etter matrikkelloven som ikke beregnes etter gebyrregulativets øvrige satser, dvs. store allmennyttige arealer, samt arealer benyttet til landbruk m/naturlig tilhørende virksomhet, beregnes på grunnlag av medgått tid. Dette gjelder også kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i tilknytning til den enkelte sak, se pkt. 5.8.3.) Minstesatsen utgjør 2 x timeprisen.	1 290,-
5.6.2	Matrikkelføring av privat grenseavtale <ul style="list-style-type: none"> • For 2 grensepunkt ELLER 100 meter grenselinje • For ytterlige grensepunkt ELLER 100 meter grenselinje Private grenseavtaler blir matrikkelført med lav nøyaktighet og med usikker grense.	6 330,- 2 160,-

5.7 STRAFFEGEBYRER

5.7.1	Rekvirent ikke møtt på oppmålingsforretning, uten forvarsel	3 290,-
5.7.2	For utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold	1/3 av aktuelt gebyr

5.8 TILLEGGSGBYRER

5.8.1	Tinglysingsgebyr, elektronisk innsending	560,-
5.8.2	Tinglysingsgebyr, papirbasert innsending	600,-
5.8.3	Opprette og tinglyse erklæring/heftelse sammen med opprettelse av ny eiendom eller arealoverføring. Pris er per erklæring/heftelse (tinglysingsgebyr kommer i tillegg, se punkt 5.8.1 og 5.8.2)	2 000,-
5.8.4	Klarlegging og sletting av rettigheter og heftelser (per time, se 5.6.1), i forbindelse med sammenslåing/sletting av eiendommer, og klarlegging av ikke tidligere koordinatbestemt grense	1 290,-

For *sammenslåing* og *sletting* av eiendommer, betales det ikke gebyr for selve sammenslåingen/slettingen, hverken hos kommunen eller hos Tinglysinga, men kommunen kan sende ut gebyr etter pkt. 5.8.3 dersom det var nødvendig med klarlegging av heftelser i forbindelse med sammenslåingen eller heftelsen.

KAPITTEL 6 - SEKSJONERING

(Med hjemmel i eierseksjonsloven)

6.0 GENERELLE BESTEMMELSER

- Beregningstidspunkt: Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt begjæring om seksjonering er komplett.

6.1 SEKSJONERING

6.1.1	1 eierseksjon	15 950,-
6.1.2	Pr. seksjon, fra 2-5 seksjoner	13 890,-
6.1.3	Pr. seksjon, utover 5 seksjoner	10 810,-

Tinglysingsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven – kapittel 5.3.

6.2 RESEKSJONERING

6.2.1	1 eierseksjon	13 890,-
6.2.2	Pr. seksjon, fra 2-5 seksjoner	11 830,-
6.2.3	Pr. seksjon, utover 5 seksjoner	8 750,-

Tinglysingsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven – kapittel 5.3.

KAPITTEL 7 – LANDBRUK

(Med hjemmel i konsesjonsloven med forskrifter og jordloven)

7.1	For behandling av søknader om konsesjon ved erverv av fast eiendom	5 000,-
7.2	I de tilfeller der det søkes konsesjon fordi eieren ikke skal oppfylle lovbestemt boplikt (slektskapskonsesjon)	0,-
7.3	For behandling av søknader etter Lov om jord (Jordloven § 12)	2 000,-

KAPITTEL 8 – UTSLIPPSSAKER

Gebyr for utslippstillatelse innbefatter saksbehandlingsgebyr etter forurensningsforskriften (kap 8.1) og etter plan- og bygningsloven (kap 8.2) for anlegg under bakkenivå.

For tillatelse etter § 20-1 i plan- og bygningsloven til etablering av anlegg med bygg eller konstruksjoner over bakkenivå tas gebyrer i henhold til gebyrregulativ for byggesaksbehandling (se kap. 2).

Gir kommunen utslippstillatelse eller endrer utslipptillatelsen uten at det foreligger søknad, tas samme gebyrer som ved behandling av søknad.

For tilsyn og oppfølging av små avløpsanlegg er det inngått samarbeidsavtale mellom de syv kommunene Drammen, Hole, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker. Lier kommune er vertskommune for tilsynskontoret.

For arbeider utført av Tilsynet for små anlegg, vises det til vedlegg «TILSYNET FOR SMÅ AVLØPSANLEGG – GEBYRREGULATIV», og gebyrer for dette som vist i dette kapitlet (kap 8).

8.1 FOR SAKSBEHANDLING ETTER §§ 12, 13, 15 OG 15-A I FORURENSNINGSFORSKRIFTEN

(Det beregnes ikke mva for gebyr på utslippstillatelser)

8.1.1	Avløpsanlegg inntil 50 PE*	8 323,-
8.1.2	Fra 51 PE til 2000 PE	51 347,-
8.1.3	Oljeutskiller	6 174,-

8.2 FOR SAKSBEHANDLING ETTER § 20-1 I PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

8.2.1	Anlegg inntil 15 PE	6 174,-
8.2.2	Fra 15 PE til 50 PE	9 981,-
8.2.3	Fra 51 PE til 2000 PE	14 200,-
8.2.4	Oljeutskiller	4 116,-
8.2.5	For mindre tiltak som ikke dekkes av postene 8.2.1 – 8.2.4	3 756,-

8.3 ANDRE RELATERTE GEBYRER

(Det beregnes ikke mva for gebyr på tilsyn)

8.3.1	Tilsynsgebyr for anlegg 1 PE til 50 PE (årlig)*	558,-
8.3.2	Tilsynsgebyr for anlegg 51 PE til 2000 PE (enkeltgebyr)	5 660,-
8.3.3	Dispensasjon fra forurensningsloven	5 145,-

For dispensasjoner etter plan- og bygningsloven: se kap. 2.4.

8.4 MERARBEID

For merarbeid i saker der utslipp er etablert i strid med forskrift eller arbeid er påbegynt i strid med plan- og bygningsloven beregnes alle relevante gebyrer x 2.

8.5 VIDERE TJENESTER I FORBINDELSE MED UTSLIPPSSAKER OPP MOT 50 PE

(Det belastes ikke mva for gebyr på tilsyn)

8.5.1	Tilsynskontorets personell, arbeid etter medgått tid	1 120,-
8.5.2	Beløpsgrense for overføring av utestående beløp	558,-

8.6 GEBYR FOR SLAMTØMMING

(Oppgitt pris er per tømming)

8.6.1	Tankvolum til og med 3 m3	2 416,-
8.6.2	Tankvolum større enn 3 m3 til og med 6 m3	3 661,-
8.6.3	Tankvolum større enn 6 m3 til og med 12 m3	5 888,-
8.6.4	Tankvolum større enn 12 m3	6 837,-
8.6.5	Per m3 for tankvolum større enn 12 m3	697,-
8.6.6	Ekstraarbeid ved tømming, pris per time	1 621,-
8.6.7	Utedo/tørrtoalett, pris per tømming	4 307,-
8.6.8	Oppmøte uten å få tømt, pris per gang	759,-
8.6.9	Tillegg for utrykning	1 248,-

KAPITTEL 9 – TILSYN

Økonomiplan for 2022-2025

Ved tilsyn og kontroll som skyldes varsler om ulovligheter eller stikkprøvetilsyn dekkes tilsynet gjennom det ordinære saksbehandlingsgebyret til kommunen.

Ved tilsyn som skyldes en oppdaget ulovlighet regnes en minimumssats på 2 medgåtte timer. Saker hvor det medgår flere timer enn dette faktureres etter timespris per medgåtte time.

Dersom det ved tilsyn er behov for faglig bistand vil dette bli belastet av tiltakshaver.

9.2.1	Førstegangstilsyn - stikkprøver og varsler	0,-
9.2.2	Tilsyn ved oppdaget ulovlighet, 2 timer	2600,-
9.2.3	Medgått tid utover 2 timer, tilsyn	1300,- / time

Vedlegg - forskriftsskjemaer

Økonomiplan for 2022-2025

§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Rammetilskudd	-177 861	-166 668	-166 668	-168 849	-167 648	-165 310	-163 078
Innteks- og formuesskatt	-245 135	-257 723	-257 723	-277 688	-277 688	-277 688	-277 688
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	-1 615	-1 692	-1 692	-1 526	-1 540	-1 530	-1 486
Sum generelle driftsinntekter	-424 611	-426 083	-426 083	-448 063	-446 876	-444 528	-442 252
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	380 346	404 428	407 727	420 773	416 899	411 537	405 955
Avskrivninger	22 350	27 668	27 668	27 668	28 461	29 551	30 813
Sum netto driftsutgifter	402 696	432 096	435 395	448 441	445 360	441 088	436 768
Brutto driftsresultat	-21 915	6 013	9 312	378	-1 516	-3 440	-5 484
Renteinntekter	-2 248	-2 330	-2 330	-2 687	-3 172	-3 470	-3 417
Utbytter	-4 725	-3 900	-3 900	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	5 959	6 985	6 984	8 934	11 558	13 761	14 795
Avdrag på lån	18 413	19 382	19 382	18 740	18 886	20 214	22 976
Netto finansutgifter	17 399	20 137	20 136	20 387	22 672	25 905	29 754
Motpost avskrivninger	-22 350	-27 668	-27 668	-27 668	-28 461	-29 551	-30 813
Netto driftsresultat	-26 866	-1 518	1 780	-6 902	-7 305	-7 086	-6 542
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	18 300	4 500	1 202	9 884	9 905	9 892	9 885
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	8 567	-2 982	-2 982	-2 982	-2 600	-2 806	-3 343
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	26 866	1 518	-1 780	6 902	7 305	7 086	6 542
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2022-2025

§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Administrasjon og fellesfunksjoner	28 578	33 465	32 183	43 697	40 444	35 887	32 382
Pleie, rehabilitering og omsorg	88 106	84 973	85 251	83 413	83 348	83 348	83 348
Tiltak funksjonshemmede	41 347	39 341	39 551	42 962	42 962	42 962	42 962
Helse	11 127	12 069	11 835	11 754	11 754	11 754	11 754
Nav Hole	24 325	27 239	27 318	29 571	29 571	29 571	29 571
Skole	97 992	98 097	101 077	100 597	100 597	100 597	100 597
Barnehage	52 164	53 508	53 707	53 254	53 254	53 254	53 254
PPT	3 120	3 273	3 310	3 884	3 884	3 884	3 884
Teknisk drift/eiendom	24 180	27 628	28 375	27 754	27 779	26 768	24 155
Areal, byggesak og miljø	5 656	9 715	9 869	9 453	9 453	9 453	9 453
Kultur og fritid	12 316	12 139	12 269	11 453	11 253	11 253	11 253
Finansiell virksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	388 913	401 446	404 745	417 792	414 299	408 731	402 613
Herav:							
Avskrivninger	22 350	27 668	27 668	27 668	28 461	29 551	30 813
Motpost avskrivninger	-22 350	-27 668	-27 668	-27 668	-28 461	-29 551	-30 813
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	8 567	-2 982	-2 982	-2 982	-2 600	-2 806	-3 343
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	380 346	404 428	407 727	420 773	416 899	411 537	405 955

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Investeringer i varige driftsmidler	0	22 368	22 368	31 680	45 625	107 937	116 262
Tilskudd til andres investeringer	0	500	500	100	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	1 464	1 464	1 508	1 553	1 600	1 648
Sum investeringsutgifter	0	24 332	24 332	33 288	47 178	109 537	117 910
Kompensasjon for merverdiavgift	0	-3 634	-3 634	-3 454	-2 034	-11 908	-12 330
Tilskudd fra andre	0	0	0	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	0	-19 234	-19 234	-28 326	-43 591	-96 029	-103 932
Sum investeringsinntekter	0	-22 868	-22 868	-31 780	-45 625	-107 937	-116 262
Videreutlån	0	5 000	5 000	16 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	-5 000	-5 000	-16 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	1 640	1 640	2 310	2 810	2 810	2 810
Mottatte avdrag på videreutlån	0	-1 640	-1 640	-2 310	-2 810	-2 810	-2 810
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	-1 464	-1 464	-1 508	-1 553	-1 600	-1 648
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	-1 464	-1 464	-1 508	-1 553	-1 600	-1 648
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Administrasjon og fellesfunksjoner								
(IT) e-Handelsløsning	0	288	288	0	0	0	0	0
Visma	0	56	56	0	0	0	0	0
personalmelding og easycruit								
(IT) Acos Eiendom	0	288	288	0	0	0	0	0
(IT) Overtagelse av Visma drift	0	180	180	0	0	0	0	0
(IT) Ny infrastruktur ifb ny nettleverandør	0	556	556	0	0	0	0	0
IKT - Utvidelse serverpark	0	0	0	655	0	0	0	655
IKT - Utvidelse trådløst nett	0	0	0	375	250	0	0	625
IKT - Utsifting fiberkabel Vik skole, Vikstunet og Herredshuset	0	0	0	175	0	0	0	175
Biler - Info/IT bytte ut dieselbil med elbil	0	0	0	0	500	0	0	500
IKT tiltak felles	0	0	0	0	750	1 000	1 000	2 750
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	0	1 368	1 368	1 205	1 500	1 000	1 000	4 705
Velferd								
Dagsenter bil	0	800	800	0	0	0	0	0
Institusjon - utskifting senger	0	192	192	550	0	0	0	550
Hole arbeidssenter (nyere) truck	0	320	320	0	0	0	0	0
Biler - 6 elbiler hjemmetjenesten	0	0	0	2 500	0	0	0	2 500
Biler - ny elbil til ergoterapitjenesten	0	0	0	500	0	0	0	500
Sum Velferd	0	1 312	1 312	3 550	0	0	0	3 550
Oppvekst								
Skole digitalt utstyr	0	240	240	0	0	0	0	0
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	0	400	400	500	500	500	500	2 000
Skole - HUS elev-pc'er	0	800	800	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Skole - bærbare pc-er ansatte	0	0	0	1 500	0	0	1 500	3 000
Skole - klasserom utskifting interiør	0	0	0	400	400	400	400	1 600
Sum Oppvekst	0	1 440	1 440	3 400	1 900	1 900	3 400	10 600
Samfunn								
HUS Utvidelse	0	0	0	5 000	3 750	66 662	66 662	142 074
Avløp hovedplan	0	1 000	1 000	2 000	1 500	1 500	0	5 000
Hole renseanlegg	0	0	0	1 000	10 500	16 800	0	28 300

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Herredshuset, sanitære rom bygg 1	0	288	288	0	0	0	0	0
Herredshuset, ventilasjonssystem (forprosjekt)	0	160	160	0	0	0	0	0
Vann - asbestledninger	0	500	500	500	0	0	0	500
Vann - vannmålere	0	1 500	1 500	3 000	0	0	0	3 000
Veier - oppgradering kommunale veier	0	800	800	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
ENØK	0	80	80	250	0	0	0	250
Tiltak i fbm forbud mot bruk av fyringsolje	0	2 800	2 800	0	0	0	0	0
Lekeplassutstyr barnehage og skole	0	240	240	300	300	300	300	1 200
Renholdsmaskin - Vik skole	0	80	80	0	0	0	0	0
Kommunale bygg - oppgradering	0	1 600	1 600	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Omsorgsboliger Vik syd - byggetrinn 1	0	8 000	8 000	0	0	0	0	0
Vann - hovedplan	0	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Ladestasjoner - elbiler	0	0	0	625	375	375	0	1 375
Kjøp av gravemaskin	0	0	0	0	700	0	0	700
Mobililitetsplan - ny	0	0	0	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Vik skole moduler klasserom/grupperom	0	0	0	2 500	0	0	0	2 500
Herredshuset - adgangskontroll	0	0	0	750	0	0	0	750
Nytt biblioteksystem	0	0	0	150	0	0	0	150
Biler - elbil til renholdstjenesten	0	0	0	250	0	0	0	250
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	0	0	0	2 000	6 000	11 000	33 500	52 500
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	0	0	0	13 900	3 200	3 200	20 300
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	0	0	0	0	3 000	3 000
Sum Samfunn	0	18 248	18 248	23 525	42 225	105 037	111 862	282 649
Investeringer i varige driftsmidler	0	22 368	22 368	31 680	45 625	107 937	116 262	301 504

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Investeringstilskudd Hole Sokn -	0	500	500	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Gravemaskin Hole kirke								
Hole kirkelig fellesråd	0	0	0	100	0	0	0	100
investeringstilskudd 2022								
Tilskudd til andres investeringer	0	500	500	100	0	0	0	100

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Egenkapitalinnskudd KLP	0	1 464	1 464	1 508	1 553	1 600	1 648	6 309
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	1 464	1 464	1 508	1 553	1 600	1 648	6 309

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan Sum 2022- 2025
Investeringer i varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	0	24 332	24 332	33 288	47 178	109 537	117 910	308 096

Økonomiplan for 2022-2025

§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Rammetilskudd	-177 861	-166 668	-166 668	-168 849	-167 648	-165 310	-163 078
Innteks- og formuesskatt	-245 135	-257 723	-257 723	-277 688	-277 688	-277 688	-277 688
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre	0	0	0	0	0	0	0
skatteinntekter							
Andre	-5 218	-3 307	-3 307	-3 241	-3 255	-3 245	-3 201
overføringer og tilskudd fra staten							
Overføringer og tilskudd fra andre	-83 074	-59 996	-59 996	-57 342	-57 342	-57 342	-57 342
Brukerbetalinger	-22 385	-24 624	-24 624	-24 844	-24 844	-24 844	-24 844
Salgs- og leieinntekter	-33 459	-33 946	-33 946	-34 108	-35 233	-36 807	-38 733
Sum	-567 132	-546 264	-546 264	-566 072	-566 010	-565 236	-564 886
driftsinntekter							
Lønnsutgifter	308 681	299 517	299 753	312 720	312 770	312 811	312 811
Sosiale utgifter	74 295	79 902	80 073	85 773	85 773	85 773	85 773
Kjøp av varer og tjenester	115 690	117 713	120 505	113 537	110 738	106 909	103 254
Overføringer og tilskudd til andre	24 200	27 476	27 576	26 751	26 751	26 751	26 751
Avskrivninger	22 350	27 668	27 668	27 668	28 461	29 551	30 813
Sum	545 216	552 277	555 575	566 450	564 493	561 796	559 402
driftsutgifter							
Brutto	-21 915	6 013	9 312	378	-1 516	-3 440	-5 484
driftsresultat							
Renteinntekter	-2 248	-2 330	-2 330	-2 687	-3 172	-3 470	-3 417
Utbytter	-4 725	-3 900	-3 900	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	5 959	6 985	6 984	8 934	11 558	13 761	14 795
Avdrag på lån	18 413	19 382	19 382	18 740	18 886	20 214	22 976
Netto	17 399	20 137	20 136	20 387	22 672	25 905	29 754
finansutgifter							
Motpost avskrivninger	-22 350	-27 668	-27 668	-27 668	-28 461	-29 551	-30 813
Netto	-26 866	-1 518	1 780	-6 902	-7 305	-7 086	-6 542
driftsresultat							
Disponering eller dekning av netto							
driftsresultat							
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2022-2025

Beløp i 1000

	Regnskap 2020	Oppr. budsjett 2021	Rev. budsjett 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	8 567	-2 982	-2 982	-2 982	-2 600	-2 806	-3 343
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	18 300	4 500	1 202	9 884	9 905	9 892	9 885
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	26 866	1 518	-1 780	6 902	7 305	7 086	6 542
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0